

มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการใช้สเปรย์พริกไทย

นางสาวกนกอร ภูวดลไพโรจน์

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกกฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2562

Legal Control Measure for Using Pepper Spray

Miss Kanokorn Puwadonpairoj

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Laws in Criminal Law and Criminal Justice

School of Law

Sukhothai Thammathirat Open University

2019

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการใช้สเปรย์พริกไทย
ชื่อและนามสกุล นางสาวกนกอร ภูวคณไพโรจน์
วิชาเอก กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม
สาขาวิชา นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์สิริพันธ์ พลรบ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2563

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์สิริพันธ์ พลรบ)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ภานินี กิจพ้อคำ)

(รองศาสตราจารย์ยรรวดี เทพทอง)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชานิติศาสตร์

ชื่อการศึกษา คั่นคว้ออิสระ **มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการใช้สเปรย์พริกไทย**
ผู้ศึกษา นางสาวกนกอร ภูวคลไพโรจน์ **รหัสนักศึกษา** 2574001158 **ปริญญา** นิติศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์สิริพันธ์ พลรบ **ปีการศึกษา** 2562

บทคัดย่อ

การศึกษาคั่นคว้ออิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎี ทางกฎหมายอาญา และอาชญาวิทยาเกี่ยวกับสิทธิในการป้องกันตัว และหลักการกำหนดอัตราโทษ (2) ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสเปรย์พริกไทย เกี่ยวกับการครอบครองและพกพา (3) วิเคราะห์ถึงปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการในการครอบครองและควบคุมการพกพาสเปรย์พริกไทย และ (4) เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหเกี่ยวกับมาตรการในการครอบครองและพกพาสเปรย์พริกไทยที่เหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน

การศึกษาคั่นคว้ออิสระนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีวิจัยทางเอกสาร จากการศึกษาคั่นคว้อ ตำราทางวิชาการ วารสาร บทความ รายงานการวิจัย ตำบทยุทธศาสตร์ รวมทั้งคำพิพากษาที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูล ที่ทำการศึกษามาวิเคราะห์หาแนวทางที่เหมาะสมในการเสนอแนะแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย

ผลการศึกษาพบว่า (1) ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแต่ละฉบับ จะมีการกำหนดในเรื่องของสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไว้ โดยประชาชนทุกคนจะมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของตนเอง ผู้อื่น ไม่สามารถละเมิดได้ แต่การจะลงโทษผู้กระทำความผิดก็ต้องคำนึงถึงความหนัก-เบาของการกระทำ ความผิดเป็นสำคัญ (2) การกำหนดความผิดสำหรับการครอบครองสเปรย์พริกไทยถูกกำหนดตามพระราชบัญญัติ วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ที่กำหนดให้สารแคปไซซินที่เป็นส่วนประกอบในสเปรย์พริกไทยเป็นวัตถุอันตราย ชนิดที่ 4 ที่ห้ามครอบครองโดยเด็ดขาด จึงทำให้สเปรย์พริกไทยถูกห้ามครอบครองตามกฎหมายดังกล่าวเช่นกัน (3) ปัญหาที่พบจากการศึกษา พบว่าจากข้อเท็จจริงสเปรย์พริกไทยเป็นอุปกรณ์ที่ผลิตขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อใช้ในการป้องกันตัว และเป็นอุปกรณ์ที่เหมาะสมมากที่สุดสำหรับใช้พกพาในการป้องกันตัว ประกอบกับการออกฤทธิ์ของสเปรย์พริกไทยไม่ส่งผลให้ผู้ที่ได้รับสารถึงแก่ชีวิตหรือบาดเจ็บสาหัสได้ เนื่องจากมีส่วนประกอบของสารแคปไซซินในปริมาณที่ไม่มาก การกำหนดอัตราโทษของการครอบครองสเปรย์พริกไทยที่มีส่วนผสมของสารแคปไซซินเพียงเล็กน้อยและเพื่อใช้สอยส่วนตัวจึงไม่ควรที่จะกำหนดอัตราโทษเทียบเท่ากับการครอบครอง วัตถุอันตรายชนิดที่ 4 อีกทั้งบทกำหนดโทษของการใช้สเปรย์พริกไทยในทางที่ไม่ถูกต้อง ก็มีประมวลกฎหมายอาญา ที่เป็นบทกฎหมายในการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดที่มีความเหมาะสมและเพียงพออยู่แล้ว และ (4) ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะให้การครอบครองสเปรย์พริกไทยเป็นการใช้สอยส่วนบุคคลได้รับการยกเว้นไม่อยู่ในบังคับของวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และกำหนดหลักเกณฑ์และคุณสมบัติของผู้พกพา และผู้จำหน่าย เพื่อควบคุมให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคมและเพื่อความปลอดภัยของประชาชน อีกทางหนึ่ง

คำสำคัญ วัตถุอันตราย สเปรย์พริกไทย

Independent Study title: Legal Control Measure for Using Pepper Spray
Author: Miss Kanokorn Puwadonpairoj; **ID:** 2574001158; **Degree:** Master of Laws;
Independent Study advisor: Siriphan Polrop, Associate Professor;
Academic year: 2019

Abstract

The objective of this independent study is (1) to study the concepts and theories of the criminal law and criminology relating to the self-defense right and the principles for the determination of the rate of penalty, (2) to study the relevant law of the pepper spray relating to the possession and carrying, (3) to analyze the legal problems relating to the possession and control measure for carrying pepper spray, and (4) to suggest an appropriate corrective guideline of the possession and control measure problem for carrying pepper spray in conformity to the current condition.

This independent study is a qualitative research using the Documentary Research Method from studying and searching the relevant academic textbooks, journals, articles, research reports, articles of law, and sentences to analyze the studied data and find an appropriate suggestion and revision guideline of laws.

The finding of the studying result indicated that (1) pursuant to each issue of the Constitution of the Kingdom of Thailand, it prescribes the matter of the people's rights and freedoms. All people have the rights and freedoms in their own life, body and properties whereas the said rights and freedoms shall not be violated by other persons. However, in punishment of the offender, the degree of offence shall be mainly taken into account, (2) the determination of the offence for possessing pepper spray pursuant to the Hazardous Substance Act B.E. 2535 (1992) prescribing that capsaicin as a component of pepper spray is a hazardous substance type 4 under the strict possessory prohibition, resulting in a possessory prohibition of pepper spray in accordance with such law, (3) the problems found from the study discovered the fact that the pepper spray is an equipment manufactured under purpose for using in self-defense, and a most suitable equipment for using and carrying in self-defense. In addition, the pepper spray action has had no impact to cause severe death or injury due to a few volume of capsaicin component. Therefore, in determination on the rate of penalty for pepper spray possession containing a little mixture of capsaicin and for the personal use, the rate of penalty should not be determined to be equivalent to the possession of hazardous substance type 4. In addition, the appropriate and adequate criminal code which is the statue for punishing the offender has already been enacted in the penal code for the improper use of pepper spray, and (4) therefore, the researcher has suggested that the possession of pepper spray for the personal use purpose shall be exceptional not subject to hazardous substance type 4 pursuant to the Hazardous Substance Act B.E. 2535 (1992), and the rules and qualifications of the carrier and supplier shall be determined to control the social orderliness for the people's safety on the other hand.

Keywords: Hazardous Substance, Pepper Spray

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจากท่านรองศาสตราจารย์สิริพันธ์ พลรบ ที่ได้สละเวลารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ และเป็นประธานกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ โดยท่านได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ชี้แนะแนวทาง ตลอดจนติดตามการทำการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้อย่างใกล้ชิดมาโดยตลอด อีกทั้งได้กรุณาสละเวลาในการตรวจแก้ไขจนเสร็จสมบูรณ์ ผู้เขียนรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ภานิณี กิจพ่อคำ และผู้ช่วยศาสตราจารย์เอกพงษ์ คลังกรณ์ ที่กรุณาสละเวลารับเป็นกรรมการสอบ และกรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ ตลอดจนข้อคิดเห็นต่างๆ อันเป็นประโยชน์แก่ผู้เขียนจนทำให้การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

นอกจากนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา ที่คอยให้กำลังใจ ส่งเสริมและสนับสนุน ผู้เขียนเสมอมา และขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดความรู้ เพื่อนนักศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ทุกท่านที่ได้กรุณาให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดมา หากการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและสังคม ผู้เขียนขอมอบเป็นกตเวทิตาต่อบิดา มารดา คณาจารย์ และมีผู้พระคุณทุกท่าน หากการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้มีข้อบกพร่องประการใด ผู้เขียนขออ้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

กนกอร ภูวดลไพโรจน์

กุมภาพันธ์ 2563

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์การศึกษา	6
3. สมมติฐานการศึกษา	6
4. ขอบเขตการศึกษา	6
5. ระเบียบวิธีการศึกษาวิจัย	7
6. คำนิยาม และความหมายของศัพท์เฉพาะ	7
7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการกำหนดโทษทางอาญา	9
1. ทฤษฎีอาชญาวิทยา	9
1.1 ทฤษฎีอาชญาวิทยาสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม (Classical School)	9
1.2 ทฤษฎีอาชญาวิทยาสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิมหรือฟื้นฟูใหม่ (Neo - Classical School)	12
1.3 ทฤษฎีอาชญาวิทยาสำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม (Positive School)	13
2. แนวคิดและทฤษฎีการกำหนดความผิดทางอาญา	15
2.1 ลักษณะการกระทำที่อาจถือว่าเป็นความผิดทางอาญา	15
2.2 ทฤษฎีการกำหนดความผิดอาญา	16
2.3 หลักการกำหนดความผิดอาญา	18
3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษทางอาญา	22
3.1 ความหมายของโทษ	23
3.2 ทฤษฎีและวัตถุประสงค์ในการลงโทษทางอาญา	25

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสเปรย์พริกไทย	30
1. ความทั่วไปเกี่ยวกับสเปรย์พริกไทย	30
1.1 ความหมายของสเปรย์พริกไทย	32
1.2 สารประกอบในสเปรย์พริกไทย	32
1.3 ฤทธิ์ของสเปรย์พริกไทย	34
1.4 การปฐมพยาบาล	35
1.5 การใช้สเปรย์พริกไทยกับตำรวจไทย	35
1.6 สเปรย์พริกไทยกับอาชญากรรม	38
2. มาตรการทางกฎหมายของไทย	40
2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	40
2.2 พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535	44
2.3 ประมวลกฎหมายอาญา	49
3. มาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศ	60
3.1 ประเทศที่กำหนดให้ประชาชนพกพาหรือครอบครองสเปรย์พริกไทยได้ แต่มีเงื่อนไขบางประการ	60
3.2 ประเทศที่กฎหมายกำหนดห้ามมิให้ประชาชนพกพาหรือครอบครอง สเปรย์พริกไทย ยกเว้นเจ้าหน้าที่ตำรวจ	63
บทที่ 4 วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการใช้สเปรย์พริกไทย	64
1. ทบทวนหลักการกำหนดฐานความผิดและความรับผิดตามพระราชบัญญัติ วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535	65
2. ทบทวนหลักการกำหนดฐานความผิดเกี่ยวกับการพกพาสเปรย์พริกไทย	71
3. ทบทวนหลักการกำหนดฐานความผิดและความรับผิดตามประมวล กฎหมายอาญา	75
3.1 กรณีนำสเปรย์พริกไทยใช้ในการก่ออาชญากรรม	75
3.2 กรณีการนำสเปรย์พริกไทยมาใช้ในการป้องกันตัว	80

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 บทสรุป และข้อเสนอแนะ	84
1. บทสรุป	84
2. ข้อเสนอแนะ	90
บรรณานุกรม	93
ประวัติผู้ศึกษา	97

ญ

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.1 แสดงถึงสถิติคืออาชญากรรมที่หน่วยงานของรัฐได้รับแจ้งและจับกุมได้ ระหว่างปี พ.ศ. 2557 - 2561	2

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่มนุษย์ได้ถือกำเนิดขึ้นมาบนโลกและมีการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกัน มนุษย์ได้รู้จักการสร้างกฎเกณฑ์ขึ้นมาเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมความประพฤติของคนในบริวารหรือในครอบครัวของตน โดยกฎเกณฑ์เป็นส่วนช่วยให้การใช้ชีวิตของคนในสังคมดำเนินไปอย่างเป็นระบบและระเบียบ จนกระทั่งการรวมตัวกันของมนุษย์จากเป็นเพียงสังคมขนาดเล็กได้ก่อตัวเปลี่ยนแปลงจนกลายเป็นสังคมขนาดใหญ่ขึ้น และขยายขนาดใหญ่ขึ้นอย่างต่อเนื่องและรวดเร็วโดยจะเห็นได้จากสังคมในปัจจุบันที่มีการเติบโตอย่างเป็นพลวัต มีความสลับซับซ้อนมากกว่าสังคมในอดีต เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายๆ ด้านทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่รวดเร็วเช่นนี้ทำให้เกิดปัญหาทางสังคมต่างๆ มากมายตามมา เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาการว่างงาน เมื่อสถานะของปัญหามีมากขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน ทำให้ประชาชนที่เคยใช้ชีวิตเป็นไปตามกฎเกณฑ์ของสังคม เกิดความขัดแย้งขาดความเป็นระเบียบ ไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่เคยวางไว้ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ย่อมเป็นจุดกำเนิดของปัญหาอาชญากรรม โดยปัญหาอาชญากรรมเป็นปัญหาที่ร้ายแรงและเป็นอันตรายต่อสังคม มีผลต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นอย่างมาก สามารถเกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ และเกิดขึ้นได้กับคนทุกเพศ ทุกวัย ซึ่งอาชญากรรมในปัจจุบันทวีความรุนแรงมากขึ้นทุกขณะ และถึงแม้ในสังคมปัจจุบันจะมีเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ช่วยดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน แต่ปริมาณของเจ้าหน้าที่ตำรวจก็มีไม่เพียงพอต่อจำนวนประชากรที่มีจำนวนมาก จะเห็นได้จากการนำเสนอของสื่อมักจะเป็นข่าวอาชญากรรมเสียส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นการชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ทำร้ายร่างกาย ข่มขืน โดยในแต่ละปีเจ้าหน้าที่ตำรวจจะได้รับแจ้งเกี่ยวกับคดีอาชญากรรมทั่วประเทศนับหมื่นคดี สิ่งที่ยืนยันได้ก็คือ สถิติคดีอาชญากรรมที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี

สถิติคดีอาชญากรรมทั่วประเทศของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 – 2561
ได้แสดงไว้ดังนี้

ตารางที่ 1.1 แสดงถึงสถิติคดีอาชญากรรมที่หน่วยงานของรัฐได้รับแจ้งและจับกุมได้ ระหว่างปี
พ.ศ. 2557 - 2561¹

ปีพุทธศักราช	ประเภทความผิด			
	คดี ชีวิต/ร่างกาย/เพศ (ราย)		คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ (ราย)	
	รับแจ้ง	จับกุม	รับแจ้ง	จับกุม
2557	23,613	15,307	46,264	23,190
2558	25,087	17,870	48,195	23,438
2559	20,305	14,977	39,232	22,143
2560	19,830	15,735	44,448	28,239
2561	19,183	17,468	38,415	34,433

จากตารางสถิติดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าสถิติในการรับแจ้งคดีอาชญากรรมที่เกี่ยวกับคดีชีวิต ร่างกาย เพศ และคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ล้นมีจำนวนนับหมื่นคดีต่อปี และเมื่อเทียบกับสถิติการจับกุมในแต่ละปีก็จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าไม่สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ครบทุกคดี นั่นหมายความว่า ยังมีจำนวนคนร้ายอยู่จำนวนไม่น้อยที่ยังคงลอยนวลใช้ชีวิตอยู่ในสังคม และพร้อมที่จะกระทำความผิดซ้ำอีก

โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมในปัจจุบันที่คดีอาชญากรรมส่วนใหญ่มักจะเกิดขึ้นกับผู้หญิง เนื่องจากผู้หญิงเป็นเพศที่อ่อนแอ ไม่มีพลังกำลังเพียงพอที่จะต่อสู้กับผู้ร้ายได้ ผู้ร้ายส่วนใหญ่จึงเลือกลงมือกระทำกับเพศที่อ่อนแอกว่า และการก่อคดีในแต่ละครั้งผู้หญิงมักจะสูญเสียกับการโดนกระทำทางเพศด้วย ดังเช่น ที่ปรากฏเป็นข่าวดังเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2562 มีหญิงรายหนึ่ง

¹ สำนักงานสถิติแห่งชาติ, สถิติการรับแจ้งและจับกุมกลุ่มคดีที่เกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย เพศ จำแนกตามประเภทคดีที่รับแจ้ง ทวาราชอาณาจักร พ.ศ. 2550 – 2561, สืบค้นเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2562, จาก <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/09.aspx>

ถูกคนร้ายเข้ามารื้อค้นทรัพย์สินภายในห้องขณะที่กำลังนอนหลับอยู่ เมื่อหญิงรายนั้นรู้สึกตัว คนร้ายจึงได้กระโดดขึ้นคร่อมและหวังจะข่มขืน แต่หญิงรายดังกล่าวสามารถรอดพ้นออกมาได้โดยหยิบมีดที่อยู่ในลิ้นชักกระหน่ำแทงคนร้ายจนยอมแพ้วิ่งหนีไป² หรือกรณีข่าว ครูสาวถูกคนร้ายจู่จากรถจักรยานยนต์พาเข้าป่าหวังจะข่มขืน แต่มีพลเมืองดีขับรถยนต์ผ่านมาพบเห็นเหตุการณ์และเข้าช่วยเหลือจึงทำให้ครูสาวปลอดภัยจากเหตุการณ์ในครั้งนี้³

การพกพาอาวุธเพื่อป้องกันตัวในสมัยนี้จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับประชาชน โดยเฉพาะผู้หญิง เนื่องจากการก่ออาชญากรรมของผู้ร้ายนับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงและโหดร้ายมากยิ่งขึ้น และส่วนใหญ่มักจะมีอาวุธในการประกอบอาชญากรรมด้วยเสมอ ทำให้ผู้หญิงที่ถูกกระทำไม่กล้าที่จะต่อสู้ขัดขืนเพราะกลัวเกิดอันตราย ดังนั้น มนุษย์เราจึงควรมีสติและเสรีภาพในการที่จะปกป้องชีวิตและทรัพย์สินของตัวเองได้ ตามหลักกฎหมายธรรมชาติ และหลักกฎหมายบ้านเมือง ดังที่ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 68 ได้บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดต้องกระทำการใดเพื่อป้องกันสิทธิของตนหรือของผู้อื่นให้พ้นอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย และเป็นอันตรายที่ใกล้จะถึง ถ้าได้กระทำพอสมควรแก่เหตุ การกระทำนั้นเป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้นั้นไม่มีความผิด” โดยรัฐมีหน้าที่ปกป้องคุ้มครองความสงบเรียบร้อยของสังคมและสวัสดิภาพของประชาชน แต่ในความเป็นจริงนั้นแม้จะมีเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือทหารเป็นจำนวนมาก แต่ก็ไม่สามารถปกป้องคุ้มครองประชาชนในรัฐได้ทันทั่วถึง กฎหมายจึงได้บัญญัติให้สิทธิแก่ประชาชนในการป้องกันชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน หรือสิทธิอื่นๆ ของตน โดยไม่ถือเป็นความผิด หากการกระทำนั้นได้กระทำลงสมควรแก่เหตุ โดยอาวุธที่นิยมพกพานำมาเป็นอาวุธเพื่อใช้ป้องกันตัว เช่น อาวุธปืน ตามกฎหมายของไทยแล้วยังคงมีปัญหาอยู่หลายประการ การพกพาอาวุธปืนนั้นเป็นไปได้ยากมากสำหรับบุคคลธรรมดาโดยทั่วไป นอกจากจะมีราคาแพงแล้ว การขอใบอนุญาตครอบครองทำได้ยาก มีขั้นตอนมาก และมีความอันตรายหากผู้ที่ครอบครองไม่สามารถควบคุมได้ และตกอยู่ในมือของผู้ร้าย อาจกลายเป็นอาวุธที่ผู้ร้ายจะใช้ในการต่อสู้ ทำให้เกิดอันตรายถึงแก่ชีวิตหรือร่างกายต่อตัวของผู้ครอบครองแทน ฉะนั้น อาวุธที่น่าจะเหมาะสมสำหรับผู้หญิงมากที่สุดและไม่ส่งผลร้ายต่อตัวผู้ร้ายถึงแก่ชีวิตและร่างกาย นั่นคือ สเปรย์พริกไทย

² ผู้จัดการออนไลน์, “เตือนภัย! สาวเล่าวินาทีเฉียดตาย หลังถูกโจรปืนบุกห้องพยายามข่มขืนรอดมาได้เพราะมีสติ”, สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2562, จาก <https://mgronline.com/onlinesection/detail/9620000019062>

³ ข่าวสดออนไลน์, “รวบแล้วไอ้หื่น จู่ครุสาวเข้าป่าหวังข่มขืน อ้างคือฯ เห็นสวยดีเลยเกิดอารมณ์”, สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2562, จาก https://www.khaosod.co.th/breaking-news/news_2130050

สเปรย์พริก หรือสเปรย์พริกไทย รู้จักกันในชื่อ OC spray มาจาก “Oleoresin capsicum” (น้ำมันจำพวกพริก) สารที่ทำหน้าที่ในสเปรย์พริกไทย คือ capsaicin เป็นสารที่มีผลทำให้น้ำตาไหล ทำให้ตาระคายเคือง เจ็บปวด ตามอดชั่วคราว⁴ จากคุณสมบัติดังกล่าวของสเปรย์พริกไทยทำให้โดยส่วนใหญ่แล้วนำมาใช้เพื่อควบคุมการจลาจลหรือใช้ในการสลายฝูงชน การชุมนุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือทหาร โดยเฉพาะในต่างประเทศ รวมถึงประเทศไทย ในสมัยของพลตำรวจเอกโกวิท วัฒนะ เป็นผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เมื่อปี พ.ศ. 2548 นอกจากนั้นสเปรย์พริกไทยยังเหมาะสมกับการเป็นอาวุธไว้สำหรับป้องกันตัวของผู้หญิง เพราะด้วยคุณสมบัติที่ทำให้เมื่อนิดใส่คนร้ายไปแล้วทำให้คนร้ายเกิดการแสบตา ลืมตาไม่ขึ้น หายใจลำบาก โดยอาการเหล่านี้จะหายไปในเวลาประมาณ 15-30 นาที ซึ่งไม่ส่งผลร้ายกับคนร้ายในระยะยาว แต่ก็เป็นระยะเวลาที่เพียงพอในการที่ผู้หญิงจะหนีเอาตัวรอดได้ สเปรย์พริกไทยจึงเหมาะสมกับเป็นอุปกรณ์ป้องกันตัวที่ใช้หยุดคนร้ายได้จริง และในทางปฏิบัติสเปรย์พริกไทยได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายมาเป็นเวลานานแล้วโดยมีการจำหน่ายอย่างแพร่หลายในตลาด สามารถหาซื้อได้ตามร้านขายอุปกรณ์เดินป่า หรือตามร้านค้าออนไลน์ต่างๆ คนส่วนใหญ่นิยมพกพาไว้เพื่อป้องกันตัว เนื่องจากเป็นอุปกรณ์ที่มีขนาดเล็กกะทัดรัด พกพา และสามารถหยิบใช้ได้สะดวก แต่กลับพบว่ากฎหมายของประเทศไทยกำหนดให้สารประกอบหลักในสเปรย์พริกไทย คือ สารแคปไซซิน เป็นของผิดกฎหมายโดยถูกกำหนดให้เป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง บัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย พ.ศ. 2556 ในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ลำดับที่ 42⁵ ที่ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก นำผ่าน หรือมีไว้ในครอบครอง หากผู้ใดฝ่าฝืน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือปรับไม่เกิน 1,000,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551⁶ ซึ่งบทลงโทษ

⁴ กอสิน สุภฤทธิธำรง, สเปรย์พริกคืออะไร. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2562,

จาก <https://www.thaibodyguard.com/index.php?lay=show&ac=article&Id=538601371>

⁵ ข้อ 4 ให้หน่วยงานดังต่อไปนี้เป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบในการควบคุมวัตถุอันตรายให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

(4) สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยารับผิดชอบในการควบคุมวัตถุอันตรายตามบัญชี 4 ท้ายประกาศนี้

⁶ มาตรา 43 ห้ามผู้ใดผลิต นำเข้า หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากหน่วยงานผู้รับผิดชอบเฉพาะกรณีเพื่อใช้เป็นสารมาตรฐานในการวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ การขออนุญาต การอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบกำหนดโดยความเห็นของคณะกรรมการ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 74 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 43 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ดังกล่าวสำหรับการพกพาสเปรย์พริกไทยถือว่าเป็นบทลงโทษที่หนักและร้ายแรงเมื่อเทียบกับบทลงโทษคดีข่มขืน ที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ 4 - 20 ปี และปรับตั้งแต่ 80,000 บาท ถึง 400,000 บาท ต้องถือว่าโทษปรับสูงสุดของการพกสเปรย์พริกไทยสูงกว่าคดีข่มขืน ถึง 2 เท่า และจุดนี้ทำให้เกิดช่องโหว่ให้ผู้หญิงที่ใช้สเปรย์พริกไทยเพื่อป้องกันตัวอาจถูกผู้ร้ายฟ้องกลับได้ ซึ่งในปี พ.ศ. 2552 มีกรณีที่ผู้จัดการร้านสะดวกซื้อแห่งหนึ่งใช้สเปรย์พริกไทยจับโจรปล้นร้าน แม้ว่าในกรณีนี้จะไม่ถูกโจรฟ้องกลับ แต่บริษัทต้นสังกัดได้ดำเนินถึงการกระทำของผู้จัดการคนดังกล่าวว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย

นอกจากนี้ การพกพาสเปรย์พริกไทยศาลฎีกาได้เคยมีคำพิพากษาไว้ว่า “ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1 (5) อาวุธ หมายความว่ารวมถึงสิ่งซึ่งไม่เป็นอาวุธโดยสภาพ แต่ซึ่งได้ใช้หรือเจตนาจะใช้ประทุร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาวุธ สำหรับสเปรย์พริกไทยได้ความว่าผลิตขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการใช้ฉีดพ่นเพื่อยับยั้งบุคคลหรือสัตว์ร้ายมิให้เข้าใกล้หรือทำอันตรายผู้อื่น ผู้ที่ถูกฉีดพ่นสารในกระป๋องสเปรย์ได้จะมีอาการสำลัก จาม ระคายเคืองหรือแสบตา หลังจากนั้นไม่นานก็สามารถหายเป็นปกติได้ เห็นได้ว่า การผลิตสเปรย์พริกไทยดังกล่าว มิได้ผลิตขึ้นเพื่อทำร้ายผู้ใด จึงไม่เป็นอาวุธโดยสภาพ ทั้งไม่อาจใช้ประทุร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาวุธสเปรย์พริกไทยจึงไม่เป็นอาวุธตามความหมายของบทกฎหมายข้างต้นด้วยเช่นกัน”⁷ จากคำพิพากษาดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการพกพาสเปรย์พริกไทยปลอดภัยไม่สัมพันธ์ต่อการผิดกฎหมายในเรื่องของการพกพาอาวุธ จึงทำให้ปลอดภัยกว่าการพกพาอาวุธประเภทอื่น

การที่ประเทศไทยกำหนดให้การพกพาสเปรย์พริกไทยเป็นของผิดกฎหมายและมีบทลงโทษที่รุนแรง ทั้งที่สเปรย์พริกไทยถือเป็นอุปกรณ์ป้องกันตัวที่มีประสิทธิภาพ หยิบใช้ และพกพาได้สะดวกกว่าการใช้อาวุธมีด หรืออาวุธปืน ที่อาจมีความผิดในเรื่องของการพกพาอาวุธตามประมวลกฎหมายอาญาและต่อบทกฎหมายอื่นด้วย อีกทั้ง การใช้สเปรย์พริกไทยไม่ก่อให้เกิดผลที่เป็นอันตรายต่อตัวคนร้ายถึงขั้นบาดเจ็บ หรือเสียชีวิต และไม่เป็นอันตรายต่อตัวผู้พกพาเองหากเกิดเหตุสุดวิสัยขึ้น การกำหนดบทลงโทษเช่นนี้ ทำให้ประชาชนผู้บริโภคที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากสิทธิที่พึงมีในการปกป้องชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง และอาจต้องตกเป็นเครื่องมือของคนร้ายแทน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นควรทำการศึกษา วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการพกพาสเปรย์พริกไทย เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมกับสถานการณ์และความเป็นไปของบ้านเมืองของไทยในปัจจุบัน

⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2030/2554

2. วัตถุประสงค์การศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี ทางกฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาเกี่ยวกับสิทธิในการป้องกันตัว และหลักการกำหนดอัตราโทษ

2.2 เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสเปร์ย์พริกไทย เกี่ยวกับการครอบครอง และพกพา

2.3 เพื่อวิเคราะห์ถึงปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการในการครอบครองและควบคุมการพกพาสเปร์ย์พริกไทย รวมถึงเพื่อค้นหาความเป็นไปได้ในการร่างกฎหมายควบคุมการใช้งานและการพกพาสเปร์ย์พริกไทยในประเทศไทย

2.4 เพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับมาตรการในการครอบครองและพกพาสเปร์ย์พริกไทย พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหามาให้มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน

3. สมมติฐานการศึกษา

พระราชบัญญัติวัดอุอันตราย พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวัดอุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 ประกอบประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง บัญชีรายชื่อวัดอุอันตราย พ.ศ. 2556 ที่กำหนดให้สารแคปไซซิน (capsaicin) ที่มีอยู่ในสเปร์ย์พริกไทย เป็นวัดอุอันตรายชนิดที่ 4 ที่ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต นำเข้า หรือมีไว้ในครอบครอง หากผู้ใดฝ่าฝืน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เป็นการบัญญัติความผิดที่ไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ดังนั้น จึงเห็นควรแก้ไขให้สเปร์ย์พริกไทยเป็นวัดอุอันตรายชนิดที่ 3 ที่การผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครองต้องได้รับอนุญาต

4. ขอบเขตการศึกษา

งานวิจัยฉบับนี้ มุ่งศึกษาเปรียบเทียบแนวคิด ทฤษฎี หลักกฎหมายอาญา และกฎหมายอื่น ตลอดจนคำพิพากษาที่เกี่ยวข้องกับสเปร์ย์พริกไทย เพื่อวิเคราะห์ถึงแนวทางการบังคับใช้สเปร์ย์พริกไทยให้เหมาะสมกับสภาพสังคม

5. ระเบียบวิธีการศึกษาวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ซึ่งอยู่ในรูปแบบของตำราทางวิชาการ วารสาร บทความ รายงานการวิจัย ตำบทยุทธศาสตร์ และคำพิพากษาที่เกี่ยวข้อง และนำมาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขกฎหมาย

6. คำนิยาม และความหมายของศัพท์เฉพาะ

พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 มาตรา 4

6.1 วัตถุอันตราย หมายความว่า วัตถุดังต่อไปนี้

6.1.1 วัตถุระเบิดได้

6.1.2 วัตถุไวไฟ

6.1.3 วัตถุออกซิไดซ์และวัตถุเปอร์ออกไซด์

6.1.4 วัตถุมีพิษ

6.1.5 วัตถุที่ทำให้เกิดโรค

6.1.6 วัตถุแก๊สมันตรึงสี

6.1.7 วัตถุที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม

6.1.8 วัตถุกัดกร่อน

6.1.9 วัตถุที่ก่อให้เกิดการระคายเคือง

6.1.10 วัตถุอย่างอื่น ไม่ว่าจะเป็นเคมีภัณฑ์หรือมีงอื่นใด ที่อาจทำให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อม

6.2 ผลิต หมายความว่า ทำ เพาะ ปรุง ผสม แปรสภาพ ปรุงแต่ง แบ่งบรรจุ หรือรวมบรรจุ

6.3 นำเข้า หมายความว่า นำหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักรหรือนำผ่าน

6.4 ส่งออก หมายความว่า ส่งหรือดำเนินการเพื่อส่งออกไปนอกราชอาณาจักร

6.5 ขาย หมายความว่า การจำหน่าย จ่ายหรือแจกเพื่อประโยชน์ทางการค้า และให้หมายความรวมถึงการไว้เพื่อขายด้วย

6.6 มีไว้ในครอบครอง หมายความว่า การมีไว้ในครอบครองไม่ว่าเพื่อตนเองหรือผู้อื่น และไม่ว่าจะเป็นการมีไว้เพื่อขาย เพื่อขนส่ง เพื่อใช้ หรือเพื่อประการอื่นใด และรวมถึงการทิ้งอยู่หรือปรากฏอยู่ในบริเวณที่อยู่ในความครอบครองด้วย

6.7 คณะกรรมการ หมายความว่า คณะกรรมการวัตถุอันตราย

6.8 พนักงานเจ้าหน้าที่ หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

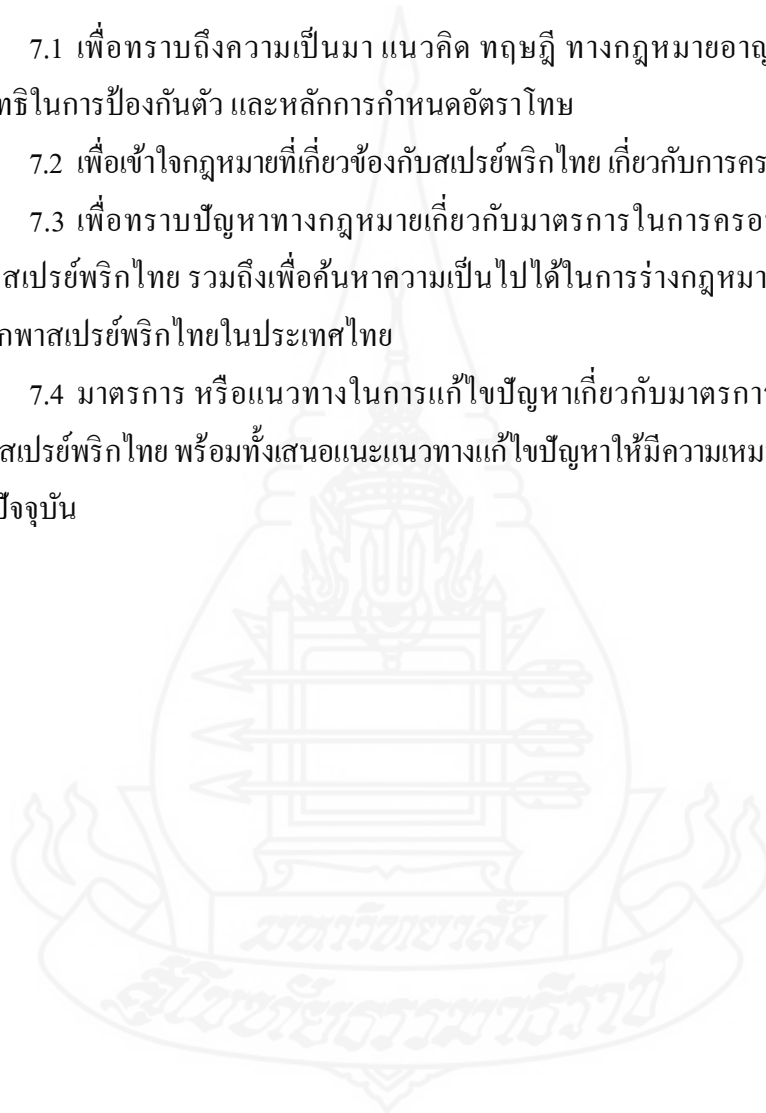
7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 เพื่อทราบถึงความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี ทางกฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาเกี่ยวกับสิทธิในการป้องกันตัว และหลักการกำหนดอัตราโทษ

7.2 เพื่อเข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสเปร์ย์พริกไทย เกี่ยวกับการครอบครอง และพกพา

7.3 เพื่อทราบปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการในการครอบครองและควบคุมการพกพาสเปร์ย์พริกไทย รวมถึงเพื่อค้นหาความเป็นไปได้ในการร่างกฎหมายควบคุมการใช้งานและการพกพาสเปร์ย์พริกไทยในประเทศไทย

7.4 มาตรการ หรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับมาตรการในการครอบครองและพกพาสเปร์ย์พริกไทย พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหามีความเหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการกำหนดโทษทางอาญา

สเปร์ย์พริกไทยถึงแม้ว่าจะเป็นสิ่งที่แพร่หลายอยู่ทั่วไปในหลายประเทศ แต่ก็มีบางประเทศที่กำหนดมาตรฐานความผิดสำหรับการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับสเปร์ย์พริกไทยเอาไว้ และก็มีบางประเทศที่ไม่ได้กำหนดมาตรฐานความผิดไว้ ทั้งนี้ เนื่องจากสังคมของแต่ละประเทศมีมุมมองต่อสเปร์ย์พริกไทยที่แตกต่างกัน จึงทำให้การกำหนดมาตรฐานความผิดที่เกี่ยวข้องกับสเปร์ย์พริกไทยแตกต่างกันในแต่ละประเทศด้วย โดยการจะกำหนดมาตรฐานในการลงโทษสำหรับการกระทำความผิดอาญาที่เกี่ยวข้องกับสเปร์ย์พริกไทยผู้วิจัยเห็นว่าต้องศึกษาถึงแนวคิดทฤษฎีในการกำหนดบทลงโทษก่อน เนื่องจากกฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่มีสภาพบังคับเป็นการลงโทษทางอาญา ซึ่งมีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิ และเสรีภาพของผู้กระทำความผิด

1. ทฤษฎีอาชญาวิทยา

ทฤษฎีอาชญาวิทยามีอยู่หลายสำนักด้วยกัน โดยในตอนแรกเป็นเพียงแนวความคิดของนักปราชญ์ทั้งหลาย ซึ่งเมื่อนำความคิดเห็นต่างๆ ของปราชญ์แต่ละท่านมารวมเข้าด้วยกัน จึงเกิดเป็น “School of thought” หรือ กลุ่มแนวความคิด โดยนักปราชญ์ นักวิชาการ นักคิด ในยุคนั้นมีความคิดริเริ่มที่จะคิดค้นหลักการและวิธีการแก้ไขปรับปรุงวิปฏิบัติเกี่ยวกับอาชญาวิทยา และกระบวนการยุติธรรมในสมัยนั้น เนื่องจากระบบกฎหมายในสมัยนั้นมีลักษณะคลุมเครือ แอบแฝง ไม่ชัดเจน และมีช่องว่าง เปิดโอกาสให้ตุลาการสามารถใช้ดุลยพินิจในการตีความได้ โดยปราศจากขอบเขต การตีความกฎหมายในขณะนั้นมักอาศัยความคิดเห็นส่วนบุคคลเป็นสำคัญ จนชั้นต่ำในสังคมจึงมักถูกลงโทษสถานหนัก นักปราชญ์ทั้งหลายจึงรวมตัวกันร่วมจัดตั้งเป็นกลุ่มแนวความคิด หรือเรียกสั้นๆ ว่า “สำนัก” เพื่อร่วมกันที่จะปรับปรุง ปฏิรูป กระบวนการยุติธรรมในสังคมให้เกิดความเป็นธรรมและเสมอภาค โดยสำนักอาชญาวิทยาที่สำคัญ มีดังนี้

1.1 ทฤษฎีอาชญาวิทยาสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม (Classical School)

เป็นสำนักที่กำเนิดขึ้นในปลายศตวรรษที่ 18 มีแนวความคิดต่อต้านและต้องการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีขอบ รวมทั้งพยายามให้มีการล้มเลิกวิธีการทรมานอย่างเหี้ยมโหด ทารุณ และการพิจารณาลับหลัง โดยแนวคิดของสำนักนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎี

อรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianism philosophy) ทฤษฎีสัญญาประชาคม (Social contract) และทฤษฎีเจตจำนงอิสระ (Free will)

ทฤษฎีเจตจำนงอิสระ (Free will) เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีอิสระที่จะคิด ทำสิ่งใด ด้วยตัวของเขาเอง มนุษย์มีความสามารถใช้เหตุผล เมื่อมนุษย์กระทำสิ่งใดลงไป โดยการตัดสินใจ และการใช้เหตุผลของตนเองแล้ว เขาก็จะต้องรับผิดชอบในสิ่งที่เขากระทำลงไป หากกระทำผิด ก็ย่อมต้องรับโทษกับสิ่งที่ได้กระทำลงไป⁸

นักอาชญาวิทยาที่ได้รับยกย่องในฐานะเป็นผู้ก่อตั้งสำนัก คือ ซีซาร์ เบ็คคาเรีย (Cesare Beccaria) โดยเบ็คคาเรียได้เสนอแนวความคิดและทฤษฎีไว้ในหนังสือชื่อ “อาชญากรรม และการลงโทษ” (On Crimes and Punishments) มีเนื้อหาคัดค้านการใช้อำนาจรัฐอย่างไม่เป็นธรรม เขาต่อต้านการลงโทษประหารชีวิตที่รัฐลงโทษประชาชนโดยไม่มีหลักกฎหมาย ไม่มีบรรทัดฐาน และไม่มีความแน่นอน เบ็คคาเรียเห็นว่าบุคคลทุกคนควรมีความเท่าเทียมกันในกฎหมาย จึงเรียกร้องให้มีการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม และสำหรับหลักการในการลงโทษนั้น เบ็คคาเรียเห็นว่า มีแนวคิดพื้นฐานมาจากทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianism philosophy) คือ “ประโยชน์สูงสุด สำหรับปวงชนจำนวนมากที่สุด” หมายถึง การมุ่งคุ้มครองประโยชน์สูงสุดของคนส่วนใหญ่ ในสังคม ซึ่งเบ็คคาเรียนำมาใช้เสนอเกี่ยวกับอาชญากรรมและการลงโทษ โดยมุ่งป้องกันสังคม จากภัยอันตรายของอาชญากรรมด้วยการข่มขู่ยับยั้ง

สาระสำคัญจากแนวความคิดของเบ็คคาเรีย⁹

1) เบ็คคาเรียให้ความเห็นว่า “ทุกคนควรเท่ากันในทัศนะของกฎหมาย” ในการที่จะลงโทษผู้กระทำผิดควรพิจารณาแต่กรรมที่เขาได้ประกอบเท่านั้น ไม่ควรคำนึงถึงว่าผู้นั้นจะเป็นผู้ใด เพราะถือว่าทุกคนกระทำอะไรลงไปโดยมีเจตจำนงอิสระ จึงควรพิจารณาโทษให้เหมาะสมกับ ความผิดที่เขาได้กระทำลงตามที่เบ็คคาเรีย ใช้คำว่า “Equal punishment for the same crime”

2) การบัญญัติกฎหมายต้องถือหลักการพื้นฐาน เพื่อประโยชน์สุขสูงสุดสำหรับปวงชนจำนวนมากเป็นสำคัญ

⁸ ฉันทวิวัฒน์ สุทธิโชชิน, ทฤษฎีอาชญาวิทยา ใน *แนวการศึกษาวิชากฎหมายอาญาและอาชญาวิทยา* ขั้นสูง, หน่วยที่ 5, นนทบุรี: สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2556, หน้า 5-13

⁹ ประเทือง ธนิยผล, สำนักและแนวความคิดทางอาชญาวิทยา ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาอาชญาวิทยา และทัณฑวิทยา*, หมวดที่ 2, กรุงเทพมหานคร: ภาควิชากฎหมายทั่วไป คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2548, หน้า 51-52

3) การกำหนดนิยามคำว่า “อาชญากรรม” จะต้องพิจารณาจากองค์ประกอบเกี่ยวกับภัยอันตรายต่อสังคมเป็นประการสำคัญ กล่าวคือ อาชญากรรม หมายถึง พฤติกรรมที่ก่อให้เกิดภัยอันตราย หรือความสูญเสียต่อสังคมโดยส่วนรวม

4) การป้องกันอาชญากรรมย่อมมีความสำคัญยิ่งกว่าการลงโทษ ด้วยเหตุนี้กฎหมายจึงควรมีลักษณะเป็นลายลักษณ์อักษร และมีการเผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบกันทุกคนว่าพฤติกรรมใดควรละเว้น และพฤติกรรมใดควรประพฤติ โดยกำหนดการลงโทษและการให้รางวัลอย่างเหมาะสม

5) ควรยกเลิกการกล่าวหาในทางลับ การใช้วิธีทรมานและทารุณกรรมต่างๆ รวมทั้งโทษประหารชีวิต

6) การพิจารณาคดี ควรมีลักษณะรวดเร็ว มีหลักเกณฑ์เป็นมาตรฐานยุติธรรม และมีมนุษยธรรม

7) เป้าประสงค์ของการลงโทษ ก็เพื่อการข่มขู่ยับยั้งบุคคลจากการประกอบอาชญากรรมและเพื่อป้องกันการล้างแค้นซึ่งกันและกัน

8) การกำหนดโทษจำคุกควรได้รับการสนับสนุนให้นำมาใช้อย่างแพร่หลาย และ จำเป็นต้องแก้ไขปรับปรุงสภาพเรือนจำให้ถูกสุขลักษณะ รวมทั้งมีความมั่นคงปลอดภัย

9) ความหนักเบาของการลงโทษต้องเป็นสัดส่วนกับความรุนแรงของอาชญากรรม กล่าวคือ โทษทัณฑ์ที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดจะต้องทำให้บุคคลนั้น ได้รับความสูญเสียมากกว่าจะได้รับผลกำไรจากการประกอบอาชญากรรม แต่โทษทัณฑ์ดังกล่าวก็ต้องกำหนดให้เป็นอัตราส่วนที่พอเหมาะกับความผิด ไม่มากเกินไปจนกลายเป็นโทษร้ายทารุณ และไม่น้อยจนทำให้ ผู้กระทำผิดคิดว่าคุ้มที่จะได้ผลประโยชน์จากการประกอบอาชญากรรม

10) การบัญญัติกฎหมายเป็นหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติไม่ใช่ฝ่ายตุลาการ ฝ่ายตุลาการมีหน้าที่เพียงพิจารณาความผิดทางอาชญากร ไม่ใช่มีหน้าที่ในการตีความกฎหมายเพราะการตีความกฎหมายจะต้องอาศัยผู้ที่เข้าใจลึกซึ้งถึงเจตนารมณ์ของร่างกฎหมาย ซึ่งจัดเป็นหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติ ด้วยเหตุนี้กฎหมายจึงต้องได้รับการบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษร โดยระบุให้ชัดเจน ทั้ง ฐานความผิดและบทลงโทษ เพื่อให้ประชาชนทั่วไปจะสามารถทราบได้ล่วงหน้า อันจะเป็นการ ป้องกันอาชญากรรมได้อีกทางหนึ่งด้วย

เจเรมี เบนธัม (Jeremy Bentham) เป็นนักปรัชญาชาวอังกฤษ ที่ได้รับการยกย่องในฐานะผู้บุกเบิกการแก้ไขกฎหมายอาญาตามแนวทางของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม มีความเชื่อและสนับสนุนในลัทธิอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianism) เขาเป็นนักอาชญาวิทยาที่สนับสนุนความคิดของเบ็คคาเรียเกี่ยวกับการแก้ไขกฎหมาย และการปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

และมีความเห็นสอดคล้องในเรื่องของหลักเจตจำนงอิสระ (Free will) ที่ระบุว่า มนุษย์มีอิสระที่จะคิด ตัดสินใจ และกระทำสิ่งใดๆ ด้วยตนเอง มนุษย์จึงต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง จึงมีแนวคิดว่าการบัญญัติกฎหมายต้องกำหนดบทลงโทษให้เหมาะสมกับอาชญากรรม การลงโทษเป็นมาตรการที่จำเป็นเพื่อข่มขู่ยับยั้งการกระทำผิด และเพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำ เป็นรั้วมีความคิดต่อต้านการลงโทษด้วยวิธีที่โหดร้ายรุนแรงเกินความจำเป็นต่อความผิด แต่การลงโทษนั้นจะต้องไม่น้อยกว่าการกระทำผิด ทั้งนี้เพราะ เป็นรั้ว เชื่อใน “ทฤษฎีแคลคูลัส” (Falicific calculus) ที่กล่าวว่า “มนุษย์เป็นสัตว์โลกที่มีเหตุผล ผู้ซึ่งจะระมัดระวังในการแสวงหาความเพลิดเพลินและหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด”¹⁰ ดังนั้น เมื่อมนุษย์ได้รับความเพลิดเพลินต่อการกระทำผิดจึงได้กระทำลงไป แต่ถ้ามนุษย์รู้ว่าความเพลิดเพลินที่ได้รับในการกระทำผิดนั้น น้อยกว่าความเจ็บปวดในการถูกลงโทษมนุษย์ก็จะไม่เลือกกระทำผิด ฉะนั้น การออกกฎหมายที่จะช่วยควบคุมการกระทำผิดให้ได้ผล จึงต้องอาศัยหลักความเพลิดเพลินและเจ็บปวดเป็นบรรทัดฐานในการกำหนดโทษ นอกจากนี้เป็นรั้วยังเสนอว่า “ก่อนจะมีการลงโทษ ผู้กระทำผิดอย่างรุนแรงหรือเด็ดขาดนั้น จะต้องให้ประชาชนยอมรับและเห็นชอบด้วยการกำหนดโทษนั้น ก่อนที่จะมีผลบังคับใช้”¹¹

1.2 ทฤษฎีอาชญาวิทยาสำนักอาชญาวิทยาตั้งเดิมหรือฟื้นฟูใหม่ (Neo - Classical School)

สำนักอาชญาวิทยาวิทยาตั้งเดิมหรือฟื้นฟูใหม่หรือนีโอคลาสสิก ถือกำเนิดขึ้นในระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 19 โดยนักอาชญาวิทยาในกลุ่มนี้มีความเห็นให้มีการปรับปรุงแนวทางอาชญาวิทยาของสำนักอาชญาวิทยาตั้งเดิมให้มีความเหมาะสมกับสภาพสังคมที่เกิดขึ้น และมีแนวความคิดในการกำหนดอัตราโทษต่อผู้กระทำความผิด ให้มีความหนักเบาสอดคล้องกับพฤติการณ์แห่งคดีและหลักทางศีลธรรม โดยเรียกร้องให้มีการนำเอาปัจจัยที่เป็นสาเหตุในการกระทำความผิด และเหตุอันควรปรานีมาใช้ในการพิจารณาพิพากษาคดีด้วย เช่น ให้พิจารณาถึงภูมิหลังของผู้กระทำความผิด อายุ สภาพจิตใจ ความสามารถ ความวิกลจริต เนื่องจากเห็นว่ามนุษย์นั้นมิได้มีความเท่าเทียมกัน แต่มนุษย์มีความรับผิดชอบและความสามารถที่แตกต่างกัน ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ย่อมมีผลกระทบโดยตรงต่อการรับรู้ และเจตนาของผู้กระทำความผิดในระหว่างกระทำ ดังนั้น การกระทำความผิดในแต่ละพฤติการณ์จึงไม่สมควรที่จะได้รับการลงโทษเท่ากัน ซึ่งแนวคิดนี้มีความคล้ายคลึงกับสำนักอาชญาวิทยาตั้งเดิม เพียงแต่การลงโทษในสำนักอาชญาวิทยาตั้งเดิมจะมีความรุนแรงกว่าสำนักนีโอคลาสสิก ทั้งนี้ สภาพแวดล้อมต่างๆ เหล่านี้ สามารถตรวจพิสูจน์ได้ โดยการให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ชำนาญการในสาขาวิชานั้นๆ เช่น แพทย์ จิตแพทย์ นิติเวช มาเป็นพยานให้การในชั้นศาล

¹⁰ ฌ็อง-ฌัก ลูทซ์-โธลิน, “อ้างแล้ว”, หน้า 5-19

¹¹ ประเทือง ธนียผล, “อ้างแล้ว”, หน้า 52

เพื่อพิสูจน์ถึงระดับความรู้หรือความรับผิดชอบอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาคดีได้อย่างดียิ่ง นอกจากนี้ ยังได้พิจารณาถึงการกระทำความคิดโดยไตร่ตรองไว้ก่อน และเหตุบรรเทาโทษในลักษณะต่างๆ สิ่งที่สำคัญประการหนึ่งคือ สำนักนิโคลาสติคมีแนวคิดในการใช้โทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู และพยายามให้ผู้กระทำความคิดเป็นคนดี แต่กลับพบว่าผู้กระทำความคิดไม่เกิดความเกรงกลัว เพราะการลงโทษมักจะลดโทษให้ผู้กระทำความคิดเกือบทุกกรณี

1.3 ทฤษฎีอาชญาวิทยาสำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม (Positive School)

สำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยมกำเนิดขึ้นในปลายศตวรรษที่ 19 เป็นยุคที่วิทยาศาสตร์กำลังเฟื่องฟู จึงมีแนวความคิดใช้หลักวิทยาศาสตร์เข้ามาตัดสิน โดยมุ่งศึกษาพิจารณาปัญหาของแต่ละบุคคลและพิจารณาความหมายของอาชญากรรมในแง่พฤติกรรมศาสตร์ ปฏิเสธทฤษฎีเจตจำนงอิสระ ถือแนวความคิด “เจตจำนงประสงค์” (Determinism) กล่าวคือ ถือว่าการกระทำของมนุษย์เกิดขึ้นโดยมีสิ่งอื่นมาชักจูง ซึ่งอาจจะเป็นสิ่งที่อยู่ภายนอกและภายในร่างกายของมนุษย์เองที่บีบบังคับหรือบงการ¹² เนื่องการควบคุมของมนุษย์ มนุษย์จึงไม่ควรรับผิดชอบในการกระทำของตนทั้งหมด การลงโทษจึงต้องให้มีความเหมาะสมกับประเภทของอาชญากร

นักอาชญาวิทยาที่มีชื่อเสียงและสำคัญยิ่งของสำนักนี้คือ ซีซาร์ ลอมโบโรโซ (Cesare Lombroso) ลอมโบโรโซไม่เห็นด้วยกับแนวคิดของสำนักอาชญาวิทยาคลาสสิกที่เชื่อในปรัชญาเรื่องเจตจำนงอิสระ (Free Will) ลอมโบโรโซเน้นการศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ และให้ความสนใจในเรื่องจิตเวชศาสตร์ กายวิภาควิทยาและสรีรวิทยาของสมอง จนพบว่าการประกอบอาชญากรรมหรือการเป็นอาชญากรสืบเนื่องมาจากบรรพบุรุษ โดยอาชญากรจะมีลักษณะเด่นชัดสามารถสังเกตเห็นได้จากรูปร่างภายนอกของอาชญากร กล่าวคือ หน้าผากต่ำลาดหรือกะโหลกศีรษะผิดส่วนไม่ค่อยมีเคราหรือมีน้อย ขากรรไกรกว้างและโต โหนกแก้มสูง คิ้วตก จมูกงุ้มกด มีความทนทานต่อความเจ็บปวด นอกจากนี้ลอมโบโรโซเชื่อว่า อาชญากรคือเผ่าพันธุ์ของมนุษย์ที่ด้อยคุณภาพกว่ามนุษย์ทั่วไป โดยเขาได้เสนอแนวความคิดในการจำแนกประเภทของอาชญากรออกเป็น 4 ประเภทดังนี้¹³

¹² “เรื่องเดียวกัน”, หน้า 57

¹³ ฉัตรวิวัฒน์ สุทธิโยธิน, “อ้างแล้ว”, หน้า 5-29

1) อาชญากรโดยกำเนิด (Born criminals) หมายถึง กลุ่มคนที่มีลักษณะสัญชาตญาณดิบเหมือนคนในยุคอดีด (or people with atavistic characteristics)

2) อาชญากรวิกลจริต (Insane criminals) หมายถึง คนโง่ คนปัญญาทึบ คนโรคจิต เป็นโรคลมชัก โรคติดสุราเรื้อรัง

3) อาชญากรที่กระทำผิดเป็นครั้งคราว (Occasional criminals or criminaloids) หมายถึง ผู้ที่เป็นอาชญากรที่อาศัยโอกาสในการกระทำผิด

4) อาชญากรที่ทำด้วยอารมณ์กดดัน (Criminals of passion) ได้แก่ พวกที่ประกอบอาชญากรรม เพราะอารมณ์โกรธ รัก หลง หรือต้องการเกียรติ เป็นคนที่ไม่สามารถต้านทานความต้องการของตัวเองได้

นอกจากนี้ ลอมโบรโซ ยังมีแนวความคิดที่ว่า การลงโทษผู้กระทำผิดต้องเหมาะสมกับสภาพความร้ายแรงของอาชญากรรมที่เกิดขึ้น และควรหลีกเลี่ยงการลงโทษในลักษณะที่เป็นการแก้แค้นตอบแทน สรุปแล้วแนวความคิดของสำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม เป็นการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับตัวของอาชญากรหรือผู้กระทำผิด กล่าวคือ การลงโทษจะต้องเป็นไปอย่างสมเหตุสมผล สอดคล้องกับหลักปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดเป็นรายบุคคล ไม่ใช่เป็นการลงโทษให้เหมาะสมกับลักษณะความผิดที่กระทำ แต่อย่างไรก็ตามแนวคิดนี้ได้ถูกโต้แย้งเป็นอย่างมาก เพราะว่าสำนักนี้มีการแบ่งประเภทของอาชญากรออกเพียงไม่กี่ประเภท จึงทำให้ไม่สามารถลงโทษให้เหมาะสมเป็นรายบุคคลได้อย่างชัดเจน

จะเห็นได้ว่าแนวคิดในการลงโทษแต่ละทฤษฎีนั้นมีการพัฒนาวิธีการกำหนดอัตราโทษให้เป็นไปตามความเหมาะสมของพฤติกรรมของผู้กระทำผิดและลักษณะของการกระทำผิดมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการคำนึงถึงปัจจัยแวดล้อม เจตนาของผู้กระทำผิดหรือความร้ายแรงของการกระทำผิด ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการกำหนดความรับผิดชอบเกี่ยวกับสเปร์ย์พริกไทยก็ควรมีการคำนึงถึงความร้ายแรงของพฤติกรรมหรือความเสียหายที่เกิดขึ้น เนื่องจากอันตรายที่ได้รับจากสเปร์ย์พริกไทยนั้นไม่ส่งผลอันตรายหรือความร้ายแรงต่อผู้ที่ถูกกระทำ แต่ในปัจจุบันกฎหมายได้กำหนดบทลงโทษซึ่งมีความรุนแรงมากเกินกว่าความร้ายแรงของพฤติกรรม

2. แนวคิดและทฤษฎีการกำหนดความผิดทางอาญา

2.1 ลักษณะการกระทำที่อาจถือว่าเป็นความผิดทางอาญา

กฎหมายอาญาเป็นเครื่องมือสำคัญในการควบคุมสังคมเพื่อให้การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมเป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อย โดยลักษณะสำคัญของกฎหมายอาญา คือ การกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้กระทำผิดฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือข้อบังคับที่กำหนดขึ้น ตามหลักที่ว่า “ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ หากไม่มีกฎหมาย” ความผิดอาญาจึงถือได้ว่าเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนถึงความสงบเรียบร้อยของสังคม รัฐซึ่งมีอำนาจในการรักษาความสงบเรียบร้อยจึงต้องเข้ามามีบทบาทในการปราบปรามผู้กระทำความผิดอาญา และการกำหนดว่าการกระทำใดเป็นความผิดอาญาได้ถูกบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาและในกฎหมายอื่น โดยประเภทความผิดอาญาสามารถแบ่งได้หลายแง่ เช่น แบ่งในแง่ของอาชญาวิทยา หรือแง่ของสังคมวิทยา ส่วนการแบ่งประเภทความผิดอาญาในแง่ของกฎหมาย แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ความผิดแบบที่เรียกว่า “มาลาอินเซ” (Mala in se) และความผิดแบบที่เรียกว่า “มาลาโพรฮิบิต้า” (Mala prohibita)

1) ความผิดในตัวเอง (Mala in se) หมายถึง พฤติกรรมที่เป็นความผิดในตัวเอง ความผิดประเภทนี้เป็นความผิดตามหลักศีลธรรมที่มนุษย์ทั่วไปย่อมเข้าใจอย่างชัดเจนว่าเป็นสิ่งชั่วร้าย หรือเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง ความผิดประเภทนี้เป็นความผิดที่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เช่น การลักทรัพย์ การทำร้ายร่างกาย การฆ่าผู้อื่น การข่มขืน ซึ่งเป็นหลักศีลธรรมโดยทั่วไปที่มนุษย์พึงเข้าใจว่าเป็นความผิด

2) ความผิดเพราะกฎหมายห้าม (Mala prohibita) หมายถึง พฤติกรรมที่ไม่ได้เป็นความผิดในตัวเอง แต่เป็นความผิดที่กฎหมายห้ามหรือกฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิด และหากกระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายก็จะต้องถูกลงโทษ ซึ่งความผิดประเภทนี้ไม่สามารถมองเห็นหรือใช้ศีลธรรมในการกำหนดได้ว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เพราะโดยตัวของมันเองไม่เป็นความผิด ความผิดประเภทนี้ เช่น ความผิดเกี่ยวกับภาษี ความผิดเกี่ยวกับการควบคุมอาคาร ความผิดเกี่ยวกับจราจร รวมถึงความผิดเกี่ยวกับวัตถุอันตราย

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่ากฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่มีไว้เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของคนในสังคม และความผิดอาญาในแง่ของกฎหมายมีอยู่ด้วยกัน 2 ประเภท คือ ความผิดในตัวเอง และความผิดเพราะกฎหมายห้าม เมื่อได้ทราบถึงประเภทของความผิดแล้ว การที่จะกำหนดว่าการกระทำอย่างไรถึงจะเป็นความผิด และเพราะเหตุใดกฎหมายจึงบัญญัติให้การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นความผิด จึงต้องศึกษาถึงทฤษฎีการกำหนดความผิดทางอาญาว่ามีแนวคิดในการกำหนดการกระทำที่เป็นความผิดไว้เช่นใด ซึ่งมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังนี้

2.2 ทฤษฎีการกำหนดความผิดอาญา

2.2.1 ทฤษฎีปฏิกริยานิยม (The Interactionist Perspective) ทฤษฎีปฏิกริยานิยม เป็นทฤษฎีที่เชื่อถือในปฏิกริยาของสังคมโดยสังคมเป็นผู้กำหนดการกระทำอย่างไรที่จะเป็นความผิด ดังนั้น การกระทำอย่างเดียวกันในสังคมหนึ่งอาจมีการกำหนดให้เป็นความผิด แต่อีกสังคมหนึ่ง อาจไม่ถือว่าเป็นความผิดแต่อย่างใด เป็นต้นว่า การมีชู้ (Adultery) ถือเป็นความผิดในประเทศ สหรัฐอเมริกา แต่ในประเทศไทยไม่ถือเป็นความผิด

Herbert Blumer นักสังคมวิทยาได้ทำการวิชาพฤติกรรมศาสตร์เพื่ออธิบายว่า เพราะเหตุใดสังคมจึงมีความคิดความเชื่อต่อการกระทำอย่างเดียวกันไม่เหมือนกัน โดย Herbert Blumer อธิบายว่าพฤติกรรมของมนุษย์ถูกกำหนดขึ้นจากความหมายที่ให้แกบุคคลนั้น กล่าวคือ ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนแต่มีความหมายหรือนิยามของมัน (Symbolic Interactionism) ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่มนุษย์กำหนดขึ้น แต่ไม่ได้เกิดขึ้นจากความคิดของบุคคลแต่ละคน อาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นความคิดที่สังคมหรือวัฒนธรรมมีปฏิกริยาต่อสิ่งนั้น (The self as a social Construct) และมนุษย์ก็จะปฏิบัติตามความหมายที่ตนเองให้กับสิ่งๆ นั้น (Interaction) เช่น การกำหนดความหมายให้เป็นผู้บังคับบัญชา เป็นศิษย์ เป็นอาจารย์ เป็นคนซื่อสัตย์ เป็นคนใจดี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ดังนั้น พฤติกรรมที่มนุษย์แสดงออกมาจึงแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับค่านิยมที่เราได้ให้ความหมายต่อบุคคลที่เราจะปฏิบัติต่อดังนั้น ดังที่ Edwin M. Lemert ได้อธิบายว่าเป็นทฤษฎีปฏิกริยาตอบสนองเนื่องจากการให้ความหมาย (Symbolic Interaction theory)¹⁴

การกำหนดว่าการกระทำใดเป็นความผิดอาญาก็เช่นเดียวกันการกำหนดว่าการกระทำที่จะเป็นความผิดอาญาก็จะอาศัยการให้ความหมายจากสังคมว่าการกระทำใดที่จะถือว่าเป็นความผิดอาญาได้บ้าง แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่ามนุษย์แต่ละคนจะเป็นผู้รับเอาความหมายของสิ่งต่างๆ จากสังคมเท่านั้น แต่มนุษย์ก็จะตีความหมายสิ่งนั้นออกสู่สังคมต่อไปด้วย และการกระทำ ความผิดอาญาถือเป็นพฤติกรรมที่สังคมมองว่า เป็นพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคมไปมาก จึงทำให้สังคมต้องมีปฏิกริยาได้ตอบกับพฤติกรรมดังกล่าว เช่น กำหนดมาตรการลงโทษทางอาญา ดังนั้น ความผิดอาญาต่างๆ จึงถูกกำหนดขึ้นเพื่อรักษาบรรทัดฐานทางสังคมให้เกิดความสงบเรียบร้อยจากการกระทำที่เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานทางสังคมตามปกติ ด้วยเหตุที่สังคมแต่ละแห่งมีบรรทัดฐานทางสังคมไม่เหมือนกัน กล่าวคือในบางที่อาจมองว่าการกระทำเช่นนี้เป็นความผิดอาญา แต่ในบางที่อาจมองว่าการกระทำอย่างเดียวกันนี้ไม่เป็นความผิดอาญา

¹⁴ วรทัศน์ เผือกกรุด, การกำหนดความผิดทางอาญาเพื่อคุ้มครองสาธารณสุขสถาน และสถานที่สำคัญ, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556, หน้า 9-10

ยอมเป็นสาเหตุทำให้ระดับความรุนแรงของปฏิกริยาการโต้ตอบทางสังคมที่กำหนดให้การกระทำนั้น เป็นความผิดทางอาญาในแต่ละสังคมมีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะความผิดอาญาประเภทที่เกิด จากกฎหมายห้าม (Mala Prohibita)

กล่าวโดยสรุป คือ ทฤษฎีปฏิกริยานิยม (The Interactionist Perspective) เป็นทฤษฎีที่มองว่าอาชญากรรมเป็น พฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานที่ยอมรับของสังคม ส่วนใหญ่ สังคมจึงแสดงปฏิกริยาตอบโต้โดยการกำหนดให้การกระทำที่ฝ่าฝืนบรรทัดฐานที่สังคม ยอมรับเป็นความผิดอาญา ซึ่งผู้กระทำผิดจะต้อง ถูกลงโทษตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อเป็นการตอบโต้ พฤติกรรมนั้น

2.2.2 ทฤษฎีความขัดแย้งของกลุ่มต่างๆ ในสังคม (Group Conflict Theory) ทฤษฎี

ความขัดแย้งของกลุ่มต่างๆ ในสังคมมองว่าการกำหนดความผิดเกิดจากความขัดแย้ง (Conflict) ได้เริ่มมีการศึกษาโดย Thorsten Selin ซึ่งอธิบายว่า ในแต่ละสังคมมีการกำหนดแบบแผน ของบรรทัดฐานทางสังคม (Conduct norm) เพื่อให้การดำเนินชีวิตของคนในสังคมเป็น ไป อย่างปกติ ต่อมาสังคมมีความซับซ้อนมากขึ้นและก่อให้เกิดการทับซ้อนกัน (Overlap) ระหว่าง แบบแผนของบรรทัดฐานทางสังคม จึงเกิดเป็นความขัดแย้งของแบบแผนของบรรทัดฐาน ทางสังคมขึ้น (Conflict of Conduct norms)

ในเวลาต่อมา George B. Vold ได้นำแนวคิดเรื่องความขัดแย้งมาพัฒนา และสรุปว่า การกำหนดว่าการกระทำใดที่เป็นความผิดเป็นผลมาจากความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม (Group Conflict)¹⁵ กล่าวคือ ในสังคมจะมีการรวมกลุ่มกันอยู่มากกว่าหนึ่งกลุ่ม ไม่ว่าจะมีผลประโยชน์ ระหว่างกันหรือไม่ก็ตาม กลุ่มต่างๆ เหล่านี้ย่อมอาจมีแนวความคิดที่ขัดแย้งกับกลุ่มอื่น จึงทำให้เกิด การปะทะโต้ตอบซึ่งกันและกัน โดยเป้าหมายในการปะทะก็คือการควบคุมฝ่ายตรงข้ามให้ได้ โดยจะพยายามทำให้แนวความคิดของฝ่ายตนควบคุมอีกฝ่ายให้ได้ ซึ่งจะปรากฏออกมาในรูปแบบ ของการกำหนดพฤติกรรมที่สอดคล้องกับความคิดของกลุ่มตน โดยสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงการกำหนด พฤติกรรมที่เป็นรูปธรรมมากที่สุดก็คือ กฎหมาย แต่ละกลุ่มจึงพยายามกระทำทุกวิถีทางเพื่อให้ความคิด และแนวทางของกลุ่มตนเข้าไปมีส่วนในการบัญญัติกฎหมายกำหนดให้การกระทำบางอย่างเป็นความผิด ขึ้นมา แต่ถึงแม้ว่าจะมีการกำหนดให้การกระทำของอีกฝ่ายเป็นความผิดทางอาญาแล้ว ก็เชื่อว่ากลุ่ม ที่แพ้จะสลายตัวไปกลุ่มที่แพ้ก็ยังคงรักษาอุดมการณ์และพฤติกรรมของตนไว้เช่นเดิมเนื่องจากยังคิด ว่าการกระทำของตนเป็นที่ยอมรับในกลุ่มจึงไม่คิดว่าการกระทำของตนเป็นความผิดอาญา โดยจะพยายาม แสดงการโต้แย้งออกมาในรูปแบบของการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายและกลายเป็นผู้กระทำความผิดอาญา

¹⁵ “เรื่องเดียวกัน”, หน้า 11

กล่าวโดยสรุป ทฤษฎีความขัดแย้งของกลุ่มต่างๆ ในสังคม (Group Conflict Theory) ก็ไม่สามารถนำมาใช้อธิบายถึงเหตุผลในการออกกฎหมายในทุกเรื่องได้ เพราะกฎหมายส่วนใหญ่เกิดจากความผิดพลาดที่เป็นความผิดในตัวเอง (Mala in se) ซึ่งไม่ใช่ความผิดที่เกิดจากการขัดแย้งกลุ่มต่างๆ ในสังคมแต่อย่างใด แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดให้การกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดเป็นความผิดตามหลักอาชญาวิทยามีทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง คือ ทฤษฎีปฏิบัติการนิยม และทฤษฎีความขัดแย้งของกลุ่มต่างๆ ในสังคม โดยทฤษฎีปฏิบัติการนิยมอธิบายว่าการกำหนดความผิดตามกฎหมายอาญาเกิดจากการกระทำที่เป็นการเบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคม สังคมจึงต้องควบคุมพฤติกรรมเบี่ยงเบนนั้น โดยการกำหนดให้เป็นความผิดทางอาญา ส่วนทฤษฎีความขัดแย้งของกลุ่มต่างๆ ในสังคมอธิบายว่าการกำหนดความผิดตามกฎหมายอาญาเกิดจากการต่อสู้กันระหว่างกลุ่มต่างๆ ในสังคม โดยกลุ่มที่ชนะจะทำการควบคุมกลุ่มที่แพ้ด้วยการออกกฎหมายห้าม

2.3 หลักการกำหนดความผิดอาญา

หากพิจารณาถึงความเสียหายหรือผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการก่ออาชญากรรม ไม่ว่าจะเป็นการทำร้ายร่างกาย การกระทำชำเรา เป็นต้น จะพบว่า เมื่อเกิดการกระทำผิดขึ้น ผู้เสียหายจะได้รับผลกระทบ โดยอาจจะได้รับผลกระทบทั้งทางร่างกาย และจิตใจ กล่าวคือทำให้ได้รับบาดเจ็บทางร่างกาย และทำให้เกิดสภาวะตกใจ หรือหวาดกลัว ร่วมด้วย ดังนั้น การควบคุมให้สังคมเกิดความสงบสุข ประชาชนอยู่กันอย่างร่มเย็น จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดกฎหมายอาญาออกมาเพื่อใช้ควบคุมพฤติกรรมที่เป็นอันตรายต่อสังคม โดยแนวทางในการกำหนดว่าพฤติกรรมเช่นใดที่ควรจะมีควมผิดและบทลงโทษ จึงควรให้ความสำคัญกับผลกระทบของอาชญากรรม หรือความร้ายแรงของอาชญากรรม และผลของการกระทำหรือความเสียหายที่เกิดจากอาชญากรรมที่จะนำมาเป็นหลักในการกำหนดความผิดอาญา มีดังนี้

2.3.1 ความเสียหายหรือระดับความเป็นอันตรายต่อสังคม

เราสามารถนำประโยชน์จากหลักการและแนวคิดเรื่องอันตรายมาปรับใช้ในส่วนของการกำหนดการกระทำที่ควรเป็นความผิดได้เป็นอย่างดี เพราะการให้ความสำคัญกับเรื่องอันตรายจะเป็นเครื่องสนับสนุนเหตุผลที่จะไม่กำหนดให้การกระทำใด ต้องเป็นความผิดอาญาเพียงเพราะสังคมรู้สึกว่าการกระทำนั้นเป็นการผิดศีลธรรม รวมถึงยังเป็นตัวช่วยที่จะทำให้แน่ใจได้ว่าการกระทำที่ถึงแม้จะไม่ผิดศีลธรรม แต่เกิดผลเสียหายหรืออันตรายต่อสังคมเป็นอย่างมาก จะต้องได้รับโทษ การกระทำใดๆ ที่เกิดขึ้นจึงใช้ศีลธรรมเป็นเครื่องกำหนดความผิดอาญาไม่ได้ โดยการกำหนดความผิดอาญาโดยใช้ระดับความอันตรายเป็นปัจจัยหลัก จะส่งผลถึงการกำหนดรูปแบบการลงโทษ และการกำหนดมาตรการป้องกันสังคมเพื่อมิให้เกิดอันตรายขึ้นอีก ซึ่งหลักในการพิจารณาจะต้องคำนึงถึงปัจจัย ดังนี้

1) ลักษณะของอันตรายซึ่งจะต้องได้รับการยอมรับจากคนส่วนใหญ่ในสังคมว่าเป็นอันตราย เพราะการกระทำบางอย่างบางคนอาจมองว่าไม่เป็นอันตราย แต่สำหรับบางคนอาจมองว่าการกระทำนั้นเป็นอันตราย จึงอาจกล่าวได้ว่าความเป็นอันตรายนั้นเป็นแค่เพียงการแสดงออกถึงความไม่แน่นอนของจิตใจคนเท่านั้น ขอบเขตของความเป็นอันตรายจึงต้องถูกกำหนดให้อยู่ในระดับมาตรฐานและต้องมีหลักพื้นฐานที่แท้จริงของความเป็นอันตราย

2) ลักษณะของความเป็นอันตรายที่เหมาะสมต้องไม่มองเพียงแต่ลักษณะอันตรายเฉพาะบุคคลเท่านั้น แต่ต้องคำนึงถึงลักษณะอันตรายต่อสังคมด้วย เพื่อให้กฎหมายอาญาสามารถใช้บังคับโดยทั่วไปได้ รวมถึงอาชญากรรมบางประเภทถึงแม้จะไม่มีลักษณะของความรุนแรง แต่ผลกระทบที่เกิดขึ้นก่อความเสียหายต่อสังคมส่วนรวม เช่น อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ก็ควรที่จะกำหนดให้เป็นความผิดอาญาด้วยเช่นกัน

3) ลักษณะของความน่าจะเป็นอันตรายของอาชญากรรม กล่าวคือ เป็นสิ่งที่ยังไม่เกิดความเสียหายขึ้น จึงไม่ปรากฏความเป็นอันตรายออกมาชัดเจน เช่น การพยายามข่มขืน แต่การกระทำนั้นยังไม่เกิดขึ้นเนื่องจากเหตุบางประการ ความเป็นอันตรายจึงไม่น่าจะมีความหมายเฉพาะการกระทำที่เป็นการทำอันตรายต่อคุณธรรมทางกฎหมายโดยตรงเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการกระทำที่เป็นการก่ออันตรายต่อคุณธรรมทางกฎหมายด้วย

การที่กฎหมายอาญาจะเข้ามามีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนนั้น มีขอบเขตที่จำกัดอยู่ กล่าวคือ ต้องมีการกระทำและผลที่เป็นความเสียหาย ซึ่งสืบเนื่องจากการกระทำดังกล่าว เพราะว่าหากปราศจากการกระทำแล้วต้องรับผิดชอบ ก็จะเป็นสิ่งที่บุคคลไม่อาจทนทานได้ และถ้าปราศจากความเสียหายแล้วต้องรับผิดชอบก็จะเป็นสิ่งที่ไม่มีเหตุผลเพียงพอ ด้วยเหตุดังกล่าวทำให้การกระทำและความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับความรับผิดชอบทางอาญา โดยเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่ากฎหมายอาญาจะมีความชอบธรรมก็ต่อเมื่อมีผลที่เป็นความเสียหายเกิดขึ้น (harmful result) โดยถ้าพิจารณาตามหลัก “ไม่มีการลงโทษหากปราศจากความเสียหาย” (no punishment without harm หรือ no crime without harm) อันเป็นหลักกฎหมายอาญาที่สำคัญหลักหนึ่งในปัจจุบันนี้ มีสาระสำคัญว่าการลงโทษไม่อาจจะกระทำได้ในกรณีที่มีความเสียหายต่อคุณธรรมทางกฎหมายที่ได้รับควบคุมหรือความเป็นอันตรายต่อคุณธรรมทางกฎหมายดังกล่าวไม่มีอยู่ การก่อให้เกิดผลที่บัญญัติห้ามไว้จึงเป็นสิ่งที่จะต้องมีมาก่อนที่จะบังคับโทษ อย่างไรก็ดี ไม่ว่าจะมีความผิดอาญาที่เป็นการทำอันตราย หรือความผิดอาญาที่เป็นการก่ออันตรายแล้วแต่มีความสมควรลงโทษทั้งสิ้น โดยความผิดอาญาที่เป็นการก่ออันตราย ความสมควรลงโทษสำหรับความดังกล่าวอยู่ที่การกระทำดังกล่าว ใกล้เคียงที่จะก่อให้เกิดผลที่เป็นการทำอันตรายต่อคุณธรรมทางกฎหมายที่บุคคลอื่นได้รับความคุ้มครอง เนื่องจากความผิดอาญา

ที่เป็นการก่ออันตราย กฎหมายลงโทษผู้กระทำเพื่อป้องกันอันตรายกับคุณธรรมทางกฎหมาย ด้วยเหตุผลนี้ แม้ว่าความเสียหายจะยังไม่เกิดขึ้น ก็สามารถลงโทษได้หากการกระทำได้ก่อให้เกิดอันตรายขึ้น ทั้งนี้ ความเป็นอันตรายจะพิจารณาจากการกระทำของผู้กระทำนั้นว่าใกล้ชิดต่ออันตราย หรือจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อคุณธรรมทางกฎหมายที่แฝงอยู่ในความผิดฐานนั้นๆ หรือไม่ และความรู้สึกหวาดกลัวต่ออันตรายของคนในชุมชนเป็นเกณฑ์การตัดสินด้วย

ผู้วิจัยเห็นว่าลักษณะของความเป็นอันตรายที่เหมาะสมนั้นต้องสามารถครอบคลุมถึงความเสียหายต่างๆ ดังนี้

- 1) เป็นความเสียหายต่อประโยชน์ในความสงบเรียบร้อยหรือความผาสุก (welfare interest) เช่น เรื่องสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล
- 2) เป็นความเสียหายต่อประโยชน์ในความมั่นคง (security interest) เช่น ความปลอดภัยในชีวิต
- 3) เป็นความเสียหายต่อประโยชน์ที่ไม่ใช่ปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต (accumulative interest) เช่น ทรัพย์สิน
- 4) เป็นความเสียหายต่อคุณค่าที่สัมผัสไม่ได้ เช่น ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราที่การบาดเจ็บตามร่างกายไม่ใช่สาระสำคัญเท่ากับเสรีภาพในการกำหนดความสัมพันธ์ทางเพศของผู้หญิง (autonomy of woman) โดยความเสียหายดังกล่าวไม่สามารถจะจำกัดขอบเขตเฉพาะความเสียหายในทางกายภาพเท่านั้น
- 5) เป็นความเสียหายอันละเมิดต่อประโยชน์ที่บุคคลมีสิทธิที่จะหลีกเลี่ยงพ้นจากประสบการณ์ที่ไม่พึงพอใจ เช่น การทำให้รำคาญ (annoyance) การรบกวน (inconvenience) การตื่นตกใจ (alarm) ความกลัว (fear) ความน่าอับอาย (embarrassment) โดยการละเมิดความคุ้มครองดังกล่าว เช่น การเปิดเพลงเสียงดังในที่สาธารณะ
- 6) เป็นความเสียหายอันละเมิดต่อสวัสดิภาพของส่วนรวม โดยการละเมิดต่อความคุ้มครอง
- 7) ความเสียหายอันละเมิดต่อประโยชน์ของรัฐ ซึ่งในที่นี้หมายถึงประโยชน์เพื่อการปกครองของรัฐเท่านั้น

แนวคิดเรื่องความเป็นอันตราย แม้จะไม่สอดคล้องกับการออกกฎหมายใหม่ ที่มีลักษณะเป็นความผิดอันเกิดจากการที่กฎหมายห้ามเพื่อประโยชน์ในการปกครอง (regulatory offences prohibit conduct) อันเป็นวิวัฒนาการที่ใกล้เคียงกันในนานาอารยประเทศที่มีความเจริญมากขึ้น แต่ว่าการจะกำหนดให้การกระทำความคิดที่มีลักษณะของความเป็นอันตรายในระดับที่สมควรได้รับผลการลงโทษที่ต่ำย่อมมีความเหมาะสมและเป็นไปตามหลักการได้สัดส่วนของการ

กระทำผิด และเป็นสิ่งที่สมควรแล้ว โดยหลักความเสียหาย อาจถูกพิจารณาได้จากสองมุม กล่าวคือ ในแง่มุมหนึ่งอาจพิจารณาในด้านผู้เสียหายว่าความเสียหายมากแค่ไหนถึงจะเรียกว่า เป็นความเสียหาย อันจะถือว่าเป็นความผิดอาญา ซึ่งในกรณีนี้เป็นการพิจารณาในประเด็นของการกระทำในทางอาญา (criminal conduct) ส่วนในอีกแง่มุมหนึ่งอาจพิจารณาในด้านผู้กระทำว่าระดับ การลงโทษแก่ผู้กระทำผิดควรมีขอบเขตเป็นอย่างไร ซึ่งเป็นการพิจารณาในประเด็นของมาตรการ ในการลงโทษ (punitive sanction)

2.3.2 ลักษณะความรุนแรงของการกระทำหรือความก้าวร้าวของการกระทำ

กฎหมายอาญาทั่วไปมุ่งพิจารณาถึงเรื่ององค์ประกอบภายในจิตใจ นักวิชาการ บางท่านเห็นว่าเป็นเพียงแค่ว่าความคิดหรือมุมมองของนักกฎหมายเท่านั้น ไม่ได้พิจารณาถึงมุมมอง ในแง่วิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวกับมนุษย์ ซึ่งความเห็นของนักจิตวิทยาเห็นว่าเป็นเรื่องที่ไม่อาจชี้เฉพาะ ลงไปได้อย่างแท้จริง อย่างไรก็ตามกฎหมายอาญาได้พัฒนาแนวคิดในการแสดงถึงสภาพความสามารถ ในการรับผิดชอบ (Responsibility) ผสานกับการกระทำที่มีลักษณะที่ถูกต้อง (Culpability) และนำไปสู่สถานะการกระทำที่มีสภาพความรับผิดชอบอันควรได้รับการกล่าวโทษ (Blameworthiness) ซึ่งในส่วนนี้ผู้วิจัยเห็นว่าเราสามารถนำมาจัดระดับความรุนแรงของการกระทำหรือความก้าวร้าว ของการกระทำ โดยสามารถพิจารณาได้จากความรู้สึกผิดชอบโดยทั่วไป

การคำนึงถึงลักษณะความรุนแรงของการกระทำหรือความก้าวร้าวของการ กระทำนั้นเป็นที่ยอมรับในระบบการกำหนดความผิดโดยทั่วไปเทียบได้จากบทบัญญัติของกฎหมาย อาญาส่วนใหญ่จะกำหนดให้ผู้ที่กระทำความผิดโดยมีลักษณะของความรุนแรงของการกระทำ หรือความก้าวร้าวของการกระทำมาก จะต้องได้รับโทษหนักขึ้นกว่าปกติ ซึ่งเป็นหลักการที่สอดคล้อง เป็นไปตามเหตุและผล ซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปในสังคมส่วนใหญ่

2.3.3 ลักษณะปฏิกริยาตอบสนองหรือความหวาดกลัวของคนส่วนใหญ่

หมายถึง ปราบกฏการณ์ที่เป็นการตอบสนองของสังคมในช่วงเวลาปกติ หรือในสภาวะการณ์ต่างๆ ไป อาจกล่าวได้ว่า ผลของการกระทำผิดที่สังคมรับรู้ไม่ได้เกิดจาก ตัวผู้กระทำความผิดหรือบรรทัดฐานของสังคม หากแต่เป็นปรากฏการณ์ที่เป็นการตอบสนอง ของสังคมภายใต้ช่วงเวลาปกติ ดังนั้น การที่จะทำให้สังคมเกิดความสงบร่มเย็น ประชาชนอยู่ โดยเกิดความไว้วางใจในการอยู่ร่วมกัน จึงต้องกำหนดให้การกระทำที่ทำให้สังคมมีปฏิกริยาตอบสนอง หรือเกิดความหวาดกลัวเป็นความผิดและมีบทลงโทษ เป็นการนำกฎหมายอาญาเข้ามาแก้ไขปัญหา

สรุปได้ว่าหลักการกำหนดความผิดอาญา คือ การกระทำนั้นจะต้องเกี่ยวข้องกับความเป็นอันตราย ความรุนแรงก้าวร้าว และการกระทำที่สังคมเกิดความหวาดกลัว ซึ่งการกระทำ เหล่านี้จะต้องใช้มาตรการบังคับทางอาญาเข้ามาควบคุม หากสังคมต้องการความปลอดภัย

และปลอดจากอาชญากรรม และอีกนัยหนึ่งหากเห็นว่ากรกระทำใดที่ไม่เข้าข่าย 3 ประการนี้ ก็ไม่ควรจัดการกระทำนั้นให้เป็นความผิดอาญา เนื่องจากการใช้กฎหมายอาญาควรมีไว้เพื่อเป็น มาตรการควบคุมสังคมเมื่อจำเป็น โดยต้องเป็นทางเลือกสุดท้ายที่ไม่สามารถจะใช้วิธีอื่นได้แล้ว

จากหลักการกำหนดความผิดอาญาที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นผู้วิจัยเห็นว่าสามารถ นำเอาหลักการดังกล่าวมาอธิบายแนวคิดในการกำหนดความรับผิดชอบในเรื่องของการครอบครอง สเปรย์พริกไทยได้ กล่าวคือ ถึงแม้ว่าสเปรย์พริกไทยจะเป็นสารที่ถูกควบคุมอยู่ในพระราชบัญญัติ วัตถุอันตรายก็ตาม แต่เนื่องจากอันตรายที่เกิดจากสเปรย์พริกไทยนั้นไม่ถึงขั้นรุนแรงหรือเป็นอันตราย ต่อตัวบุคคลดังเช่นอาวุธปืนหรือมีด เป็นเพียงอันตรายที่เกิดขึ้นกับร่างกายเพียงแค่วินาทีเท่านั้น จึงไม่ควรเข้าข่ายที่จะเป็นการกระทำที่เป็นความผิดอาญาและมีบทลงโทษที่รุนแรงเกินจริง แต่หาก การจะพิจารณาให้การกระทำที่เกี่ยวกับสเปรย์พริกไทยเป็นความผิดอาญา การพิจารณาก็จะต้องกระทำ อย่างเหมาะสมกำหนดให้ชัดเจน หากมีการกำหนดการกระทำผิดเกี่ยวกับสเปรย์พริกไทยมากเกินไป ความจำเป็นแล้วก็จะยิ่งส่งผลเสียต่อสังคม เนื่องจากเมื่อบุคคลที่กระทำผิดถูกกำหนดสถานะ ว่าเป็นอาชญากรแล้ว บุคคลนั้นก็จะอยู่ในสังคมได้ยากลำบาก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าหากจะมีการ กำหนดการกระทำที่เกี่ยวข้องกับสเปรย์พริกไทยให้เป็นความผิดแล้วก็ควรที่จะกำหนดไว้เฉพาะ เรื่องที่จำเป็นจริงๆ เท่านั้น เช่น การฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ในการครอบครอง หรือการนำเอาสเปรย์พริกไทย ไปใช้กระทำความผิดอาญาอื่น

3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษทางอาญา

การลงโทษทางอาญากับผู้กระทำความผิดนั้นมีอยู่ด้วยกันหลายวิธี ซึ่งแต่ละยุคสมัย ก็จะมี ความแตกต่างกันออกไป ทั้งในเรื่องของค่านิยม วัฒนธรรม และจารีตประเพณี ทุกสิ่งล้วน แล้ว แต่เป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดวิธีการลงโทษ ซึ่งแนวความคิดในสมัยโบราณวิธีการลงโทษ ต่อผู้กระทำความผิดมักจะเป็นไปเพื่อการแก้แค้นหรือตอบโต้ต่อการกระทำผิดนั้น โดยใช้วิธีการ ที่รุนแรง โหดร้าย เพื่อให้ผู้กระทำผิดเกิดความหวาดกลัวและเจ็บปวด แต่ในสมัยปัจจุบันได้มีค่านิยม ที่เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากผลจากการวิจัยของสถาบันต่างๆ พบว่าการลงโทษโดยวิธีการแก้แค้น ทดแทน ไม่ได้ส่งผลให้อาชญากรรมลดลง จึงทำให้นักวิชาการและนักกฎหมายพยายามสนับสนุน ให้มีการปรับปรุงวิธีการลงโทษผู้กระทำความผิด โดยให้หันมาใช้หลักการผสมระหว่างแนวทาง การป้องกันสังคมและการแก้ไขจิตใจประกอบกันไป

Krauts นักอาชญาวิทยาได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำความผิดไว้ว่า การลงโทษผู้กระทำความผิดต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์กับความหนักเบาและความรุนแรงของอาชญากรรมที่ผู้กระทำความผิดได้ก่อขึ้น การพิจารณาคดีและการบังคับโทษแก่ผู้กระทำความผิดต้องกระทำโดยบริสุทธิ์ยุติธรรม รูปแบบการลงโทษต้องเหมาะสมแก่อาชญากรรมเป็นกรณีๆ ไป นอกจากนี้ การพิพากษาลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดจะต้องคำนึงถึงหลักการป้องกันมิให้อาชญากรรมเกิดขึ้น ต้องกระทำอย่างเปิดเผย รวดเร็ว และพอสมควรเท่าที่จำเป็น ที่สำคัญ คือโทษที่จะลงจะต้องมีบัญญัติไว้ในกฎหมายเมื่อเกิดความผิดขึ้นจะต้องมีบทลงโทษ¹⁶

จากทฤษฎีอาชญาวิทยาที่ได้กล่าวมาแล้วในข้อ 1 และการกำหนดให้การกระทำใดๆ ถือเป็นความผิดทางอาญาตามที่ได้กล่าวมาแล้วในข้อ 2 ต่อมาจะกล่าวถึงวิธีการลงโทษว่ามีวิธีการอย่างไรบ้าง โดยมีแนวคิดทฤษฎีที่สำคัญ ดังนี้

3.1 ความหมายของโทษ

การให้นิยามความหมายของคำว่าโทษทางอาญามีทั้งนักปรัชญาและนักนิติศาสตร์ ผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

Grotious ให้ความหมายว่า โทษ คือผลร้ายที่ผู้กระทำได้รับเนื่องมาจากผลร้ายที่เขาได้ก่อให้เกิดขึ้น (Malum passionis quod infligitur ob malum actionis) จากคำจำกัดความนี้ Sir Water Moberly ให้ข้อสังเกตไว้ 5 ประการ ดังนี้¹⁷

- 1) ผลร้ายที่ผู้กระทำได้รับจะต้องเป็นสิ่งที่ไม่พึงพอใจ (unpleasant)
- 2) ต้องเป็นผลจากการกระทำของเขาที่ผ่านมาแล้ว และผู้มีอำนาจลงโทษไม่อนุญาตให้กระทำ
- 3) จะต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างโทษกับการกระทำความผิด อย่างน้อยที่สุด ผลร้ายที่ผู้ต้องโทษได้รับจากการถูกลงโทษจะต้องเป็นการสนองตอบการที่ผู้ต้องโทษก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้เสียหายหรือสังคม
- 4) โทษเป็นการตอบแทนการกระทำโดยสมัครใจที่ต้องการฝ่าฝืนกฎหมาย
- 5) การลงโทษต้องกระทำแก่ผู้กระทำผิด หรือแก่บุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของผู้กระทำผิดนั้น

¹⁶ อนุสรณ์ แก่งสันเทียะ, *ทัศนคติของชาวกรุงเทพมหานครต่อการลงโทษประหารชีวิต*, วิทยานิพนธ์ปริญญา สังคมวิทยา มหาวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543, หน้า 9-10

¹⁷ ณรงค์ ใจหาญ, *กฎหมายอาญาว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย*, พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2543, หน้า 13-14

ศาสตราจารย์ H.L.M. Hart ให้ความหมายของโทษอาญาว่า ต้องประกอบด้วยสาระสำคัญ 5 ประการ ได้แก่¹⁸

- 1) โทษจะต้องก่อให้เกิดความทุกข์ (pain) หมายถึง ผู้ได้รับโทษจะต้องได้รับความทุกข์อย่างใดอย่างหนึ่ง อาจเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพทางร่างกาย การได้รับความเจ็บปวดทางกาย หรือการสูญเสียในทรัพย์สิน
- 2) โทษต้องใช้ต่อตัวผู้กระทำความผิดกฎหมาย หมายถึง ผู้กระทำความผิดกฎหมายเท่านั้นที่จะถูกลงโทษ
- 3) โทษจะต้องมีขึ้นเมื่อมีการกระทำความผิดกฎหมาย หมายถึง ต้องมีการกระทำความผิดกฎหมายเสียก่อน จึงจะลงโทษได้
- 4) โทษจะต้องเป็นวิธีการซึ่งบุคคลอื่นนำมาใช้กับผู้กระทำความผิด หากผลร้ายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของบุคคลผู้กระทำความผิดนั้นเอง ไม่นับเป็นโทษทางอาญา
- 5) โทษจะต้องเกิดจากผู้มีอำนาจที่จะทำให้เกิดผลร้ายขึ้นมาได้

Johannes Andenaes ให้ความสำคัญว่า โทษจะต้องประกอบด้วยสาระสำคัญ 3 ประการ¹⁹ คือ

- 1) โทษเป็นผลร้ายซึ่งรัฐนำมาใช้กับผู้กระทำความผิด
 - 2) การลงโทษจะกระทำได้อีกเมื่อมีการกระทำผิดต่อกฎหมาย ดังนั้น บทบังคับที่มีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือเพื่อป้องกันอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้น บทบังคับนั้นก็ไม่ใช่โทษ
 - 3) การลงโทษจะต้องกระทำโดยมีเจตนาให้ผู้กระทำความผิดรู้สึกว่าเป็นผลร้าย
- ศาสตราจารย์ ALM. Ross อธิบายความหมายของโทษว่า เป็นการตอบสนองของสังคมและเกิดขึ้นเมื่อมีการกระทำความผิดกฎหมายโดยผู้มีอำนาจกำหนด โทษจึงมีลักษณะที่เป็นผลร้ายแก่ผู้กระทำความผิดซึ่งแสดงถึงการตำหนิผู้กระทำความผิดว่าได้กระทำในสิ่งที่ไม่สมควร²⁰

¹⁸ สหชน รัตนไพจิตร, ความประสงค์ของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527, หน้า 5-6

¹⁹ กัลยกร กิจมานะวัฒน์, การนำมาตรการคุมประพฤติมาใช้ประกอบโทษในคดีอาญา, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553, หน้า 8

²⁰ ณรงค์ ใจหาญ, กฎหมายอาญาว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย, หน้า 15

Herbert L. Packer ได้ให้คำจำกัดความของโทษไว้ว่า การใช้กฎหมาย ทำให้ผู้ที่ต้องรับโทษต้องพบกับความยากลำบากหรือเหตุการณ์รูปแบบอื่นๆ ซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าเป็นสถานะที่ไม่พึงปรารถนา ทั้งนี้ เมื่อเป็นไปตามผลแห่งการกระทำความผิดซึ่งได้ถูกกำหนดไว้ให้เป็นความผิดโดยกฎหมาย และ Packer ได้กำหนดเป็นหลักเกณฑ์ว่า การนำโทษทางอาญามาใช้กับการกระทำความผิดนั้นต้องเป็นการกระทำที่คนส่วนใหญ่ในสังคมเห็นว่าก่อให้เกิดอันตรายกับสังคมหรือเกิดผลกระทบกับบุคคลอื่น โดยจะต้องมีผลให้การกระทำความผิดนั้นลดน้อยลง และจะต้องเป็นมาตรการสุดท้าย ซึ่งไม่มีทางเลือกอื่นเหมาะสมแล้ว²¹

จิตติ ดิงศภักดิ์ กล่าวถึงโทษไว้ว่า เป็นวิธีการบังคับ (Sanction) ที่รัฐใช้ปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดอาญา ซึ่งมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ ดังนี้²²

- 1) โทษต้องเป็นไปตามกฎหมาย
- 2) โทษต้องเป็นไปโดยเสมอภาค
- 3) โทษต้องมีลักษณะเป็นการเฉพาะตัวของบุคคล

จากความหมายที่บรรดานักปรัชญาและนักนิติศาสตร์ทั้งหลายได้ให้คำจำกัดความของคำว่าโทษทางอาญาไว้ สรุปได้ว่า โทษทางอาญา คือ ผลร้ายที่ผู้กระทำความผิดได้รับเนื่องจากการกระทำความผิดที่ขัดต่อกฎหมาย โดยผู้มีอำนาจเป็นผู้กำหนดโทษตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้

3.2 ทฤษฎีและวัตถุประสงค์ในการลงโทษทางอาญา

แนวความคิดในการลงโทษผู้กระทำความผิดเป็นวิธีการหนึ่งของผู้ปกครองรัฐที่ใช้เป็นเครื่องมือในการจัดระเบียบความเรียบร้อยของสังคม โดยการลงโทษในแต่ละยุคแต่ละสมัยจะมีความแตกต่างตามความคิด ค่านิยม ความเจริญก้าวหน้าของสังคม และปฏิกิริยาของสังคมที่มีต่ออาชญากรรม จึงทำให้สังคมในแต่ละสมัยมีวิธีการลงโทษต่อผู้กระทำความผิดที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งในสมัยก่อนจะมีการลงโทษในลักษณะที่รุนแรงโหดร้าย เพื่อเป็นการแก้แค้นและเป็นการข่มขู่ยับยั้งให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัวต่อโทษ แต่สำหรับในปัจจุบันวิธีการลงโทษจะมุ่งถึงการแก้ไขตัวของผู้กระทำความผิดเป็นหลัก เพื่อให้ผู้กระทำความผิดสามารถกลับตัวกลับใจปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นคนดีของสังคม ไม่ย้อนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก จากแนวความคิดในเรื่องของวิธีการลงโทษในแต่ละยุคนั้น สามารถสรุปเป็นทฤษฎีที่สำคัญได้ดังนี้

²¹ กัลยกร กิจมานะวัฒน์, การนำมาตรการคุมประพฤติมาใช้ประกอบโทษในคดีอาญา, หน้า 8

²² “เรื่องเดียวกัน”

3.2.1 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน (Retributive Theory)²³

มีพื้นฐานความคิดมาจากลัทธิเจตจำนงเสรีที่เรียกว่า Free Will ลัทธินี้มีความเชื่อว่า มนุษย์มีเหตุผล มีอิสระเสรีภาพในความคิด มีเสรีภาพที่จะกระทำใดๆ ภายใต้ความคิด ความเชื่อ และการตัดสินใจ รวมทั้งความสามารถของบุคคลในการใช้เหตุผล การกระทำสิ่งใด มนุษย์ย่อมมีเหตุผลเป็นของตัวเอง ดังนั้น มนุษย์จึงต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตัวเองที่ได้กระทำลงไป หากเป็นการกระทำที่ดี ผู้กระทำย่อมได้รับผลตอบแทนที่ดี แต่หากเป็นการกระทำที่ไม่ดี หรือเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อกฎเกณฑ์ของสังคม ผู้กระทำย่อมสมควรได้รับการดำเนิน หรือได้รับการลงโทษจากสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การที่สังคมลงโทษ เพราะเหตุมาจากการกระทำของตนเอง เมื่อเขากระทำเขาย่อมสมควรได้รับการลงโทษ การลงโทษจึงเป็นการทดแทนการกระทำผิดของเขานั้นเอง

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน ได้รับอิทธิพลมาจากความเชื่อของสำนักอาชญาวิทยาสำนักดั้งเดิม (Classical School) ซึ่งเห็นว่า ผู้ที่กระทำผิดเป็นผู้ละเมิดศีลธรรม ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของสังคม จึงสมควรถูกลงโทษ เพื่อตอบแทนความผิดที่เขากระทำลงไป

1) วัตถุประสงค์ของการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน มีนักปราชญ์ได้อธิบายวัตถุประสงค์ของการลงโทษไว้ดังนี้

แบรดเลย์ (Bradley)²⁴ นักปรัชญาชาวอังกฤษ กล่าวว่า “...ในความคิดของคนทั่วไป จะมีความรู้สึกว่าการกระทำผิดและการลงโทษเป็นของคู่กัน การลงโทษก็คือการลงโทษด้วยเหตุที่ว่าเขาสมควรที่จะได้รับ อันเนื่องจากการกระทำของเขา ถ้าหากว่าการลงโทษมีประโยชน์หรือผลอะไรก็ตามมาที่ตาม สิ่งเหล่านั้นเป็นเพียงเปลือกนอก แต่เนื้อแท้แล้วคือการที่เขาสมควรจะได้รับโทษเนื่องจากการกระทำผิด...”

สรุปวัตถุประสงค์ของการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน มีดังนี้

(1) เพื่อเป็นการตอบแทนการกระทำของผู้กระทำผิด อันเนื่องมาจากการกระทำของเขาเอง

(2) เพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อการกระทำของเขาที่ได้กระทำลงไป

²³ ณัฐรัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน, ทฤษฎีการลงโทษ ใน *แนวทฤษฎีอาชญาวิทยาและอาชญาวิทยาชั้นสูง*, หน่วยที่ 6, นนทบุรี: สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2556, หน้า 6-12

²⁴ สหธน รัตนไพจิตร, ความประสงค์ของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา, หน้า 33-34

(3) เพื่อทำให้เกิดความยุติธรรม

(4) เพื่อรักษาไว้ซึ่งกฎหมายบ้านเมือง

2) หลักการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน

การลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนมีความมุ่งหมายเพื่อการทดแทนการกระทำความผิด ดังนั้น การลงโทษจึงต้องสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ ประกอบด้วย²⁵

(1) ผู้ที่กระทำความผิดเท่านั้นที่จะถูกลงโทษ เนื่องจากความประสงค์ของการลงโทษตามทฤษฎีนี้ต้องการลงโทษผู้กระทำความผิด ที่เป็นผู้ก่อให้เกิดผลร้ายนั้นขึ้น ดังนั้น เจื่อนใจของการลงโทษจึงต้องมีการกระทำความผิดขึ้นมาก่อน ผู้กระทำความผิดนั้นจึงจะถูกลงโทษ ครอบคลุมที่บุคคลยังมีได้กระทำความผิดเราจะลงโทษเขาไม่ได้

(2) ผู้กระทำความผิดทุกคนต้องถูกลงโทษ โดยไม่มีข้อยกเว้น การลงโทษตามทฤษฎีนี้มุ่งรักษาไว้ซึ่งหลักแห่งความยุติธรรม เมื่อจะลงโทษผู้ใดก็ตาม จะต้องเกิดขึ้นเนื่องจากการละเมิดกฎแห่งความยุติธรรมของผู้นั้น บุคคลนั้นจึงสมควรที่จะได้รับการตอบแทนด้วยการถูกลงโทษ ดังนั้น ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้ใดก็ตาม หากได้กระทำความผิดต่อกฎเกณฑ์แห่งความยุติธรรม ก็จะต้องได้รับโทษทุกคนไม่มีข้อยกเว้น

(3) จำนวนโทษต้องพอเหมาะกับความผิด การลงโทษมุ่งหมายที่จะลงโทษให้สาสมกับความผิดที่ได้กระทำลงไป ดังนั้น การจะลงโทษผู้กระทำความผิดจึงต้องดูจากผลของการกระทำว่ามีความร้ายแรงเพียงใด ต้องดูความหนักเบาของการกระทำ ถึงจะกำหนดโทษที่จะใช้กับผู้กระทำความผิด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ความหนักเบาต้องพอเหมาะกับความผิดนั้น

จะเห็นได้ว่าทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนนั้น มีขึ้นเพื่อธำรงไว้ซึ่งความยุติธรรม เป็นการพิจารณาบทลงโทษโดยใช้การพิจารณาเป็นรายกรณีไป มีแนวคิดที่ว่า จำนวนโทษต้องมีความสัมพันธ์กับความหนักเบาของความผิดที่ได้กระทำลงไป การกระทำที่หนักก็ควรได้รับโทษที่หนักพอกัน การกระทำที่เบาก็ควรได้รับโทษเบาจึงจะพอเหมาะกับความผิด และถือว่ายุติธรรมกับผู้ได้รับผลนั้น

3.2.2 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory)

ทฤษฎีนี้เป็นแนวคิดของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม (Classical School) ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อว่าการกระทำผิดที่เกิดขึ้นในสังคม เมื่อเกิดขึ้นแล้วไม่สามารถที่จะย้อนเวลากลับไปแก้ไขไม่ให้การกระทำนั้นเกิดขึ้นอีกได้ ฉะนั้น เมื่อการกระทำผิดเกิดขึ้นมาแล้วเราจึงควรหาทางที่จะป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำเช่นนั้นเกิดขึ้นซ้ำอีกมากกว่าการแก้แค้นผู้กระทำความผิด ซึ่งเครื่องมือ

²⁵ “เรื่องเดียวกัน”, หน้า 38-42

ที่จะใช้ควบคุมการกระทำได้ดีที่สุด คือ บทลงโทษ การลงโทษจึงต้องมีลักษณะเป็นการขู่ให้เกิดความหวาดกลัว จนผู้กระทำผิดรู้สึกเจ็บปวดและไม่กล้ากระทำผิดอีก อีกทั้งยังเป็นการปลูกฝังคนในสังคมให้ปฏิบัติตามกรอบของสังคมได้เป็นอย่างดี แต่ถึงอย่างไรก็ตามการกำหนดอัตราโทษจะต้องมีขอบเขตเสมอ โดยต้องดูว่าการกระทำผิดดังกล่าวก่อให้เกิดอันตรายต่อสังคมมากน้อยเพียงใด หากเป็นการกระทำผิดที่ทำให้สังคมเกิดอันตรายมากก็ต้องมีอัตราโทษที่มากเพื่อป้องกันการกระทำผิดเช่นนั้นขึ้นอีก

1) วัตถุประสงค์ของการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ²⁶

(1) การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งโดยเฉพาะ (Specific Deterrence) มีวัตถุประสงค์ในการข่มขู่ยับยั้งตัวผู้กระทำผิดมิให้เขากระทำผิดซ้ำ โดยทำให้บุคคลนั้นเกิดความหวาดกลัวเมื่อได้รับโทษ เนื่องจากรู้ถึงความรู้สึกของความเจ็บปวดจากโทษที่ได้รับเป็นผลทำให้เกิดความคิดข่มขู่ยับยั้งใจที่จะกระทำผิดในคราวต่อไปว่าประโยชน์ที่ตนจะได้รับคุ้มค้ำกับความเจ็บปวดจากการถูกลงโทษหรือไม่

(2) การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งโดยทั่วไป (General Deterrence) มีวัตถุประสงค์ในการลงโทษผู้กระทำผิดเพื่อข่มขู่ยับยั้งบุคคลอื่นให้เห็นถึงผลร้ายของการกระทำผิดว่ากรณีที่กระทำผิดเช่นนั้นจะต้องได้รับโทษอย่างไร เป็นการเตือนสติและเพื่อเป็นตัวอย่างของผู้ที่คิดจะกระทำตาม อันจะส่งผลในการยับยั้งป้องปรามบุคคลอื่นมิให้กระทำผิด

2) การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งมิให้เกิดการกระทำผิดอีกได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องปฏิบัติตามหลักสำคัญ ดังนี้

(1) การลงโทษต้องมีความแน่นอนในการลงโทษ กล่าวคือ เมื่อเกิดการกระทำผิดขึ้นแล้ว บุคคลที่กระทำผิดนั้นจะต้องได้รับโทษอย่างแน่นอน กล่าวคือ การบัญญัติกฎหมายว่าบุคคลที่กระทำผิดจะได้รับโทษอย่างแน่นอนแม้ว่าจะเป็นโทษที่น้อยเพียงใดก็ตามย่อมทำให้สังคมเกิดความเกรงกลัว อันจะส่งผลให้บุคคลอื่นไม่กล้ากระทำผิด

(2) การลงโทษต้องทำด้วยความรวดเร็ว โดยเมื่อมีการกระทำผิดเกิดขึ้นแล้วจะต้องมีการนำตัวผู้กระทำผิดมารับโทษให้เร็วที่สุด การปล่อยระยะเวลาให้ล่วงเลยนานเกินไปจะส่งผลให้บุคคลทั่วไปลืมเรื่องราวที่เกิดขึ้น และไม่ส่งผลทำให้เกิดความเกรงกลัวตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการข่มขู่ยับยั้ง ดังนั้น หากเป็นกรณีที่ได้รับ ความสนใจจากประชาชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

²⁶ ธีรรัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน, ทฤษฎีการลงโทษ ใน *แนวทางการศึกษาชุดวิชากฎหมายอาญาและอาชญวิทยาชั้นสูง*, หน่วยที่ 6, นนทบุรี: สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2556, หน้า 6-19

กับกระบวนการยุติธรรมต้องเร่งรัดกระบวนการพิจารณาเพื่อให้ผู้ต้องหาได้รับการลงโทษโดยเร็วที่จะส่งผลให้การลงโทษมีผลในการข่มขู่ยับยั้งมากขึ้น

(3) การลงโทษต้องมีความเสมอภาค ไม่ว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำผิดจะต้องถูกลงโทษอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นเศรษฐี มียศ มีตำแหน่งแค่ไหนก็ตาม การลงโทษถึงจะมีผลเป็นการข่มขู่ยับยั้ง เพราะหากเกิดการแบ่งชนชั้นและปรากฏข้อเท็จจริงว่าคนรวยสามารถหลีกเลี่ยงการรับโทษได้ จะส่งผลให้บุคคลทั่วไปไม่เกิดความเกรงกลัวต่อโทษ และไม่เกิดประโยชน์ในการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง

(4) การลงโทษต้องได้สัดส่วนกับการกระทำผิด การลงโทษที่เบาเกินไปไม่ได้สัดส่วนกับการกระทำผิดก็จะทำให้ผู้กระทำผิดและบุคคลทั่วไปไม่เกิดความเกรงกลัวและเกิดการกระทำผิดซ้ำอีก แต่ทั้งนี้การลงโทษก็ต้องไม่ใช่วิธีที่รุนแรงหรือหนักเกินไป เพราะหากมีการกำหนดโทษที่มากเกินไปจนจะเป็นการสนับสนุนให้เกิดอาชญากรรมที่หนักกว่าและรุนแรงกว่าเดิม เนื่องจากผู้กระทำผิดจะพยายามที่จะปกปิดการกระทำผิดของตนในครั้งก่อน ดังนั้น อัตราโทษที่เหมาะสมคืออัตราโทษที่เพียงพอที่จะส่งผลในการยับยั้งไม่ให้บุคคลอื่นตัดสินใจกระทำผิดได้

จากหลักทฤษฎีในการลงโทษทางอาญา ที่ได้กล่าวถึงไปข้างต้น จะเห็นได้ว่าทฤษฎีแต่ละทฤษฎีมีหลักการในการลงโทษที่คล้ายกันอยู่อย่างหนึ่ง นั่นคือ หลักในการคำนึงถึงความเหมาะสมระหว่างการกระทำผิดกับโทษ เนื่องจากหากการลงโทษนั้นเกินส่วนของการกระทำผิดไปมาก จะไม่ส่งผลให้ผู้กระทำผิดเกิดความเกรงกลัวและอาจจะส่งผลให้ผู้กระทำผิดก่ออาชญากรรมที่หนักขึ้นไปอีก การลงโทษจึงต้องดูความหนักเบาของการกระทำผิด ซึ่งเมื่อนำทฤษฎีดังกล่าวมาเทียบเคียงกับบทลงโทษในเรื่องความผิดเกี่ยวกับสเปร์ย์พริกไทย ที่กำหนดให้ผู้ที่ครอบครองสเปร์ย์พริกไทยมีโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ จะเห็นว่าอัตราโทษมีความรุนแรงมากหากเทียบกับผลที่ได้รับจากการถูกสารจากสเปร์ย์พริกไทย และเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับกรณีอาวุธปืนที่มีอัตราโทษสูงสุดเพียงหนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท ทั้งที่ความร้ายแรงของการถูกกระทำด้วยอาวุธปืนนั้นมีความร้ายแรงกว่าสเปร์ย์พริกไทยมาก มีอานุภาพถึงขั้นประหารชีวิตประหาร หรือทำให้ได้รับบาดเจ็บสาหัสได้ ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความไม่เหมาะสมของการกำหนดบทลงโทษในเรื่องของสเปร์ย์พริกไทย และได้ศึกษาถึงข้อกฎหมายที่สำคัญในการแก้ไขบทลงโทษในบทต่อไป

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสเปรย์พริกไทย

จากที่ได้ทำการศึกษาข้อมูลทั่วไป แนวคิด และทฤษฎี ความรับผิดชอบทางอาญา ในบทที่ 1 และบทที่ 2 มาแล้วนั้น จะเห็นได้ว่าการกำหนดบทลงโทษจะต้องดูผลของการกระทำว่ามีความร้ายแรงเพียงใด ความหนักเบาของการกระทำเป็นสำคัญ ถึงจะกำหนดบทลงโทษลงไปได้ เพื่อให้เกิดความพอเหมาะกับความผิดที่กระทำ ซึ่งความผิดที่เกิดขึ้นจากสเปรย์พริกไทยก็เช่นเดียวกัน ควรใช้ทฤษฎีดังกล่าวในการคำนวณสัดส่วนระหว่างผลของการกระทำกับบทลงโทษที่จะได้รับ โดยในบทที่ 3 จะศึกษาถึงกฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับสเปรย์พริกไทยในประเทศไทย และต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการนำมาวิเคราะห์หาแนวทางในการปรับแก้กฎหมาย ให้มีความเหมาะสม เป็นธรรมและทัดเทียมกับนานาอารยะประเทศ

1. ความทั่วไปเกี่ยวกับสเปรย์พริกไทย

สเปรย์ป้องกันตัวถูกพัฒนาขึ้นมาครั้งแรกในปี ค.ศ. 1960 ที่มหาวิทยาลัยจอร์เจีย โดยในครั้งแรกตั้งใจจะนำมาใช้สำหรับไล่สัตว์ เช่น หมี หรือสุนัข ต่อมาในปี ค.ศ. 1980 ได้มีการแจกจ่ายสเปรย์ป้องกันตัวให้กับพนักงานไปรษณีย์เพื่อป้องกันตัวจากสุนัขระหว่างการปฏิบัติงาน ในช่วงทศวรรษที่ 1980 นี้เอง ที่หน่วยสืบสวนสอบสวนกลางของสหรัฐอเมริกา หรือที่รู้จักกันในนามของ FBI ได้พัฒนาสเปรย์ป้องกันตัวให้อยู่ในลักษณะของอาวุธ หลังจากนั้นในช่วงต้นปี 1990 เริ่มมีการนำมาใช้โดยเหล่าผู้บังคับใช้กฎหมาย เช่น ตำรวจ และเจ้าหน้าที่ในสถานกักกัน²⁷

ตำรวจในหลายประเทศทั่วโลกมักจะถูกต่อว่าจากนักสิทธิมนุษยชนว่าการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจมักจะละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยการใช้ความรุนแรงหรือใช้กำลังเกินสมควรกว่าเหตุ ซึ่งข้อเท็จจริงนั้นการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นการกระทำที่อยู่ภายใต้ภาวะกดดันและเร่งรีบ อีกทั้งต้องกระทำอยู่ภายใต้กฎระเบียบด้วย จึงทำให้ตำรวจอาจเกิดการใช้อารมณ์ในการแก้ไขปัญหาหรือระงับเหตุ ต่อมาได้มีความพยายามจากทุกภาคส่วนในการสร้างกติกาในการควบคุมสถานการณ์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยสหประชาชาติได้ออกปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักการพื้นฐาน

²⁷ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, สเปรย์ป้องกันตัว, สืบค้นเมื่อ 18 ตุลาคม 2562, จาก http://www.fda.moph.go.th/sites/Hazardous/KM_Factsheet/14.%20%20สเปรย์ป้องกันตัว.pdf

ในการใช้กำลังและอาวุธของเจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมาย (Basic Principles on the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials) ตั้งแต่ปี 1990 เพื่อให้รัฐสมาชิกนำไปเป็นแนวทางในการออกกฎหมายในส่วนของกรปฏิบัติให้ผู้รักษากฎหมาย จะต้องใช้กำลังในการระงับเหตุ จับกุม หรือในการบังคับตามกฎหมาย ที่พอเหมาะกับความรุนแรงที่เกิดขึ้น และต้องมีอุปกรณ์หรืออาวุธที่มีความหลากหลายเพื่อใช้ให้เหมาะสมในแต่ละกรณี ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วก็คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจ

สเปรย์พริกไทย หรือสเปรย์พริก เป็นหนึ่งในชนิดของแก๊สน้ำตา (Tear Gas) โดยแก๊สน้ำตานี้เป็นสารพิษที่ไม่มีพิษร้ายแรง แต่ทำให้เกิดอาการระคายเคืองต่อเนื้อเยื่อที่สัมผัส เชื่อกันว่าการใช้สารที่มีฤทธิ์ระคายเคืองนี้มีมาตั้งแต่สมัยกรีกโบราณ คือ การเผาไหม้ดินยางไม้และซัลเฟอร์เพื่อทำให้เกิดควัน ส่งผลทำให้เกิดอาการแสบตาและสาหัสเพื่อเป็นการทำลายศัตรูฝ่ายตรงข้าม แก๊สน้ำตานี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ชนิด ดังนี้

1) CS หรือ ทุ – คลอโรเบนซาลมาลอนไนไตรล (2 – Chlorobenzalmalonitrile) ค้นพบโดยคนอเมริกัน คือ Ben Carson และ Roger Staughton ในปี ค.ศ. 1928 โดยชื่อของแก๊สน้ำตาชนิดนี้ก็มาจากนามสกุลของผู้ค้นพบทั้งสอง

2) CN หรือ คลอโรอะซิโทฟีโนน (Chloroacetophenone) โดยค้นพบครั้งแรกระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 และ 2 แต่นำมาใช้ครั้งแรกในสงครามเวียดนามโดยประเทศสหรัฐอเมริกา

3) CR หรือ ไดเบนโซซาซีพีน (Dibenzoxazepine) ได้รับการพัฒนาขึ้นโดยกระทรวงกลาโหมของอังกฤษ เพื่อใช้ในการควบคุมการจราจร ในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1950 – 1960

4) OC สเปรย์พริกไทย (pepper spray) หรือ โอเลโอเรซินแคปไซคัมสเปรย์ (Oleoresin Capsaicum)

ซึ่งผลของแก๊สน้ำตาทั้ง 4 ชนิด ก่อให้เกิดผลคล้ายคลึงกัน คือ ทำให้เกิดการระคายเคืองต่อดวงตา เกิดอาการตาบอดชั่วคราว ผิวหนังอาจเกิดรอยไหม้แดง และเกิดอาการระคายเคืองหรืออาจมีอาการทางระบบการหายใจร่วมด้วย เช่น ไอ จาม และหายใจติดขัด ซึ่งอาการที่เกิดขึ้นเป็นเพียงแค่ชั่วคราว นอกจากอาการทั่วไปที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันแล้ว ยังมีอาการเฉพาะของแก๊สแต่ละชนิดด้วย โดยทั้ง CS และ CN มีผลระคายเคืองต่อเยื่อบุดวงตา จมูก ปาก และปอด ซึ่งปัจจุบันนิยมใช้ CS มากกว่า CN เนื่องจากก่อให้เกิดผลการระคายเคืองมากกว่า CN ถึง 10 เท่า แต่มีความเป็นพิษน้อยกว่า และลดอาการระคายเคืองได้รวดเร็วกว่า ในขณะที่ CR มีความรุนแรงมากกว่า CS ประมาณ 6 – 10 เท่า ส่วน OC Spray (สเปรย์พริกไทย) มักก่อให้เกิดอาการปวดแสบปวดร้อนมากกว่าอาการระคายเคือง²⁸

²⁸ สมฤทัย ชรรณยานนท์, “หากต้องหลั่งน้ำตา”, *วารสารเทคโนโลยีวัสดุ (M.T.E.C)*, 47 (เมษายน – มิถุนายน 2550), หน้า 49

ส่วนมากผู้ที่ใช้แก๊สน้ำตา คือ ตำรวจ และทหาร โดยใช้ในการสลายฝูงชนที่ก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อย หรืออาจเรียกว่า สารควบคุมการจลาจล (riot control agents) ส่วนภาชนะที่บรรจุส่วนมากจะอยู่ในรูปแบบของกระป๋อง (canister) กระบอกปืน (gun) หรือลูกระเบิดขนาดเล็ก (grenade) และถูกพ่นออกมาในรูปของแก๊สหรือผง ในกรณีของ OC สเปรย์พริกไทย คนทั่วไปนิยมนำมาใช้ในการป้องกันตัวเมื่อต้องปะทะกันตัวต่อตัว จึงมีการพัฒนาให้อยู่ในบรรจุภัณฑ์ในรูปแบบต่างๆ เช่น ปากกา ลิปสติค กระป๋องขนาดเล็ก เพื่อให้พกพาได้ง่ายและใช้สะดวก ซึ่งปัจจุบันในประเทศไทย ก็ยังคงมีการใช้แก๊สน้ำตาในการสลายการชุมนุม ไม่ว่าจะเป็นการชุมนุมในปี พ.ศ. 2549 ของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ในปี พ.ศ. 2553 ของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ และในปี พ.ศ. 2556 ของกลุ่ม กปปส. ซึ่งแก๊สน้ำตาที่ประเทศไทยนำมาใช้นั้นผลิตในสหรัฐอเมริกา มีอยู่ด้วยกัน 3 ชนิด ได้แก่ CN ชนิดยิง CN ชนิดขว้าง และ CS ชนิดขว้าง จะเห็นได้ว่าโดยทั่วไปการสลายการชุมนุมจะไม่ค่อยนำสเปรย์พริกไทยมาใช้ในการสลายการชุมนุมอาจจะเพราะฤทธิ์ของสเปรย์พริกไทยที่มีความรุนแรงน้อย ส่วนใหญ่แล้วตำรวจนำมาใช้ในการระงับเหตุวิวาท การควบคุมสถานการณ์ การใช้เพื่อให้นักวิจัยยอมให้จับกุม ทั้งนี้ สเปรย์พริกไทยเหมาะกับการนำมาใช้ในการป้องกันตัวจากมิฉะนั้นเสียมากกว่า โดยมีกรนำมาจำหน่ายอย่างแพร่หลาย สามารถหาซื้อได้ง่ายทั้งตามร้านค้า และทางอินเทอร์เน็ต

1.1 ความหมายของสเปรย์พริกไทย

สเปรย์พริกไทย หรือรู้จักกันในชื่อ OC spray ซึ่งมาจาก “Oleoresin Capsicum”, OC gas หรือ Capsicum spray จัดเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้มาจากน้ำมันจำพวกพริก เป็นอุปกรณ์ที่ใช้เป็นอาวุธปราบจลาจล ควบคุมฝูงชน และอาวุธป้องกันตัว เนื่องจากคุณสมบัติของสารเคมีในสเปรย์พริกไทย ทำให้ผู้ที่ได้สัมผัสสเปรย์พริกไทยจะมีอาการระคายเคืองที่ตา ทำให้น้ำตาไหล แสบร้อนที่ผิวหนัง แสบจมูก หายใจติดขัด ไอ จาม หรือเกิดอาการตาบอดชั่วคราว ซึ่งอาการที่เกิดขึ้นเป็นเพียงชั่วคราว ไม่เป็นอันตรายถึงแก่ชีวิต²⁹

1.2 สารประกอบในสเปรย์พริกไทย

โดยสเปรย์พริกไทย ที่จริงคือสารสกัดพริก เป็นน้ำมันและชันของพริก สารเคมีที่สำคัญในสเปรย์ที่ได้จากสารสกัดพริก คือ capsaicinoids เป็นกลุ่มสาร amide ที่ประกอบด้วยสาร Capsaicin (แคปไซซิน) และ dihydrocapsaicin เป็นสารหลัก ซึ่งนิยมนำมาใช้ในสเปรย์ป้องกันตัว แต่สารชนิดนี้ได้ในพริกหลายชนิด รวมทั้ง พริกที่นำมาทำพริกแกง โดยหน่วยวัดความเผ็ดร้อน

²⁹ วิถีพิเศษ สารานุกรมเสรี, การใช้งานสเปรย์พริกไทย, สืบค้นเมื่อ 16 ตุลาคม 2562,

ของพริกจะแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ โดยในสหรัฐอเมริกาจะแจ้งปริมาณของสาร Capsaicin และ Related Capsaicinoids (CRC) บางประเทศจะแจ้งเป็นค่า SHU และค่า % oleoresin capsicum (OC) โดยทั่วไป สเปร์รี่พริก จะประกอบด้วย oleoresin capsicum (OC) ประมาณ 10 – 18 % หรือ SHU ประมาณ 2 – 3 million ซึ่งหน่วยวัดมีอยู่ด้วยกัน 3 แบบ ดังนี้

1) ค่า Scoville Heat Units (SHU): เป็นหน่วยวัดความเผ็ด ใช้วัดระดับความเผ็ดในพริก ซึ่งสารที่ทำให้ความเผ็ดคือ capsaicinoids เป็นสารที่ทำให้เกิดการระคายเคืองต่อผิวหนังในสมัยก่อนทดสอบโดยใช้ อาสาสมัครชิม ใช้วิธีการเจือจาง (dilution) สารสกัดแอลกอฮอล์จากพริก (ทราบน้ำหนักที่แน่นอน) ในน้ำ แล้วละลายน้ำตาล และให้ผู้ชิมทดสอบ สารที่มีค่า SHU สูง หมายความว่า ต้องเจือจางหลายเท่า จนกระทั่งไม่สามารถรับรู้ถึงความเผ็ดร้อน ซึ่งวิธีนี้ผู้ชิมต้องมีความชำนาญ ปัจจุบันมีเครื่องวัดค่าความเผ็ด ทำงานโดยอาศัยหลักการของหัววัดแบบ Bio-Sensor และใช้การวัดแบบ Electro-Chemical โดยจะทำการตรวจจับปริมาณสารแคปไซซินในสารละลายที่นำมาหยดลงบนหัววัด แบบไบโอเซ็นเซอร์ที่ผลิตโดยวิธี Screen Printing ตัวเครื่องจะวัดอัตราการทำปฏิกิริยาของสารแคปไซซินบนหัววัดโดยใช้กระแสไฟฟ้าระดับไมโคร-นาโนแอมป์ แล้วทำการประมวลผลเพื่อคำนวณค่าความเผ็ด ในหน่วย SHU (Scoville Heat Unit)

2) ค่า % oleoresin capsicum (OC): เป็นปริมาณของสารสกัดพริกที่ใส่ในสเปร์รี่พริก แต่ละบริษัทจะแจ้งว่าสเปร์รี่พริกของเขามีปริมาณ % oleoresin capsicum เท่าไร ซึ่งจริงๆ แล้วสารสำคัญในสารสกัดพริกก็คือ สารกลุ่ม capsaicinoids ทั้งนี้สาร oleoresin capsicum ซึ่งได้จากการสกัดจากพริก จะแปรผันตามชนิดพริก ฤดูกาล และกระบวนการสกัด ดังนั้นค่า % OC จึงเป็นค่าที่ตรวจสอบได้ยาก นอกจากจะหาปริมาณของ capsaicinoids

3) ค่า % Capsaicinoids: Capsaicinoids เป็นกลุ่มสารที่ประกอบด้วย capsaicin, dihydrocapsaicin, nordihydrocapsaicin เป็นสารหลัก รวมแล้วประมาณ 95% วิธีในการตรวจสอบหาปริมาณ คือ high performance liquid chromatography (HPLC) หรือใช้วิธี high performance liquid chromatography/mass spectroscopy (HPLC/MS) วิธีนี้ถือได้ว่าเป็นวิธีที่มีความถูกต้อง แม่นยำมากกว่าวิธีที่ได้กล่าวมาแล้ว³⁰

ในกรณีความสัมพันธ์ระหว่างค่า SHU และ % Capsaicin พบว่า ปริมาณ capsaicin 1 ppm (1 ส่วน ในล้านส่วน) เทียบเท่ากับ 15 SHU จากงานวิจัยที่วิเคราะห์โดยใช้เครื่อง HPLC/MS พบว่า สเปร์รี่พริก จำนวน 9 ตัวอย่าง (PS1-9) ได้แจ้งค่า SHU 1-2 million แต่จากงานวิจัยพบว่า

³⁰ นพมาศ สุนทรเจริญนนท์, สเปร์รี่พริก?..สเปร์รี่พริกไทย?..Pepper spray? อะไรกันแน่, สืบค้นเมื่อ 18 ตุลาคม 2562, จาก <https://www.pharmacy.mahidol.ac.th/th/knowledge/article/204/สเปร์รี่พริกไทย-สเปร์รี่พริกไทย/>

ปริมาณสาร % Capsaicinoids ในสเปรย์พริกที่มีค่า SHU เท่ากัน มีปริมาณสาร Capsaicinoids ต่างกัน และเมื่อคำนวณหาความสัมพันธ์กับค่า SHU พบว่ามีค่าน้อยกว่าที่แจ้ง ประมาณ 10 ถึง 100 เท่า ฉะนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ผู้ผลิตสเปรย์พริกจะต้องมีการควบคุมปริมาณ % Capsaicinoids ซึ่งจะทำให้ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพ เหมือนกันทุกครั้งของการผลิต

1.3 ฤทธิ์ของสเปรย์พริกไทย

การออกฤทธิ์ ของสเปรย์พริกไทย เป็นตัวทำให้เกิดการอักเสบ มันจะมีผลในทันที ระยะเวลาของผลที่ได้เกิดขึ้นกับความเข้มข้นของสเปรย์ แต่จะกินเวลาเฉลี่ย 30 นาที ถึง 60 นาที โดยจะปรากฏผลต่อร่างกาย ดังนี้³¹

1) ผลต่อตา : ทำให้ตาระคายเคือง น้ำตาไหล เจ็บปวด ตาบอดชั่วคราว เนื่องจาก เส้นเลือดฝอยที่ตาขยาย อาการเหล่านี้จะหายไปเองได้ภายใน 30 – 60 นาที เนื่องจากร่างกายจะตอบสนอง เพื่อลดการอักเสบ ด้วยกลไกการหลั่งน้ำตาออกมา

2) ผลต่อระบบทางเดินหายใจ : เกิดการอักเสบในลำคออย่างเฉียบพลัน ทำให้ ทางเดินหายใจแคบลง ร่างกายอ่อนบนเกร็ง ตัวงอ จามต่อเนื่อง มีอาการไอ จาม อาการเหล่านี้ จะหายไปภายใน 10 – 45 นาที ยกเว้นบางรายที่เป็น โรคหอบหืด หรือมีปัญหาทางเดินหายใจ อาจจะเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิตได้

3) ผลต่อผิวหนัง : ทำให้ผิวหนังเกิดการระคายเคือง ปวดแสบปวดร้อน

4) ผลต่อการทำงานของกล้ามเนื้อ : เกิดการเสียดสีศูนย์ในการทรงตัว เนื่องจากเสียด การมองเห็น และเกิดอาการปวด

The Journal of Investigative Ophthalmology and Visual Science ออกตีพิมพ์ ปีค.ศ. 1998 โดยมีการศึกษาเกี่ยวกับสเปรย์พริกไทยเอาไว้ว่า OC ไม่มีอันตรายต่อดวงตา แต่อาจมี ผลข้างเคียงในระยะยาวที่ทำให้แก้วตามีความไวต่อแสงน้อยลง แต่ไม่มีผลต่อความคมชัดในการมองเห็น

The European Parliament Scientific and Technological Options Assessment (STOA) ได้ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1998 ใน “An Appraisal of Technologies of Political Control” โดยเขียนไว้ว่า : “ผลกระทบของสเปรย์พริกนั้นค่อนข้างรุนแรง กล่าวคือ ทำให้มองไม่เห็นเป็นเวลา 15 – 30 นาที เฝ้าประสาทผิวหนังเป็นเวลา 45 – 60 นาที ทำให้คนที่สัมผัสไอไม่หยุด ยากที่จะหายใจหรือพูด เป็นเวลา 3 – 15 นาที”

³¹ “เรื่องเดียวกัน”

1.4 การปฐมพยาบาล

หากสัมผัสกับละอองสเปรย์ในที่อับให้รีบออกมาในพื้นที่โล่งที่มีอากาศถ่ายเทสะดวก เมื่อละอองสเปรย์พริกไทยเข้าตา หลังการสัมผัสช่วงแรกให้กระพริบตามากๆ เพื่อกระตุ้นให้น้ำตาไหล ใช้น้ำเปล่าล้าง 1 – 2 ครั้ง ห้ามเป็นน้ำอุ่น เพราะน้ำมันพริกจะกระจายตัวได้เร็ว จากนั้นให้รีบล้างตา ด้วยนมสดหรือนมจืดชนิดไม่พร่องมันเนย 2 – 3 ครั้ง การใช้นมไม่พร่องมันเนยเนื่องจากสเปรย์พริกไทย จะละลายได้ดีในไขมัน ซึ่งนมสดธรรมดาจะมีไขมันสูง แต่หากหาไม่ได้ให้ใช้น้ำเปล่าล้างจนหาย เลืองตา ในกรณีสัมผัสตาเคยมีแพทย์ในอเมริกาเหนือใช้น้ำยาหยอดตา 1 ส่วน ผสมกับน้ำ 1 ส่วน ของสารละลาย aluminum hydroxide (Maalox) นำมาล้างตา

หากเกิดการสัมผัสที่ผิวหนัง ถ้าถูกเสื้อผ้าให้รีบถอดเสื้อผ้าออกทันที ใช้น้ำเปล่า ร่วมกับสบู่อ่อนๆ ล้าง 1 – 2 ครั้ง หรืออาจใช้นมสดล้างก็ได้ หลังการล้างหากมีอาการแสบร้อนมาก ใช้น้ำแข็ง หรือน้ำเย็น ประคบ หรือเป่าด้วยพัดลมจะช่วยบรรเทาอาการลงได้ อย่าฟั้งดูหรือเกาบริเวณ ดังกล่าวเพราะสารแคปไซซินจะซึมเข้าผิวหนังได้ลึกยิ่งขึ้นหรือแผ่กว้างออกไปอีก ในทางการแพทย์ จะใช้ตำลึชุบ 5% ของ sodium bisulfate เช็ดล้างบริเวณที่สัมผัสกับน้ำมันสเปรย์พริกไทยออก

หากสูดดมเข้าไป กรณีที่อยู่ในห้องอับให้รีบออกมาอยู่ในที่โล่ง หากมีอาการแสบ ลำคอให้รีบดื่มนมสดชนิดไม่พร่องมันเนย 1 – 2 กล่อง ดื่มเป็นช่วงๆ ไม่ควรดื่มครั้งเดียวหมด หลังจากนั้นค่อยดื่มน้ำตาม

ทั้งนี้ หากมีอาการรุนแรง โดยเฉพาะการหายใจติดขัดหรือเกิดอาเจียนรุนแรง หรือหากปฐมพยาบาลเบื้องต้นแล้วอาการไม่ดีขึ้นให้รีบนำส่งแพทย์ ถึงแม้ว่าการล้างน้ำมันสเปรย์ พริกไทยออกจากตาหรือผิวหนังจะไม่มีวิธีที่ให้ผลที่สมบูรณ์ในการระงับอาการ แต่วิธีการเหล่านี้ ก็มีผลทำให้ช่วยลดความรุนแรงหรือหยุดความเจ็บปวดได้บ้าง ฉะนั้น หลังการล้างด้วยสารต่างๆ แล้ว อาการแสบร้อนจะยังคงมีอยู่ แต่อาการจะลดน้อยลง และค่อยๆ หายเป็นปกติภายในระยะเวลา 5 – 10 นาที แต่หากปล่อยไว้โดยไม่มีการล้างออกจะหายเป็นปกติภายใน 15 – 30 นาที หรืออาจมากกว่านั้น

1.5 การใช้สเปรย์พริกไทยกับตำรวจไทย

ตำรวจภูธรภาค 7 โดยท่าน พล.ต.ท.ชัยยันต์ มะกล้าทอง ผู้บัญชาการตำรวจภูธร ภาค 7 พล.ต.ต.จตุรงค์ เนชขัมม์ และ พล.ต.ต.ปรีชา ปลดริปู รองผู้บัญชาการตำรวจภูธร ภาค 7 ได้อนุญาตให้ตำรวจภูธรภาค 7 ใช้สเปรย์พริกไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นแนวทางของตำรวจ ในการใช้สเปรย์พริกไทย ในการระงับเหตุวิวาทต่อสู้ด้วยมือ ไม้ ที่ไม่มีอาวุธ การควบคุมสถานการณ์ วุ่นวาย การทำให้คนร้ายยอมให้จับกุม หรือแก้ไขปัญหาสุนัขไล่ทำร้าย โดยให้มีผลบังคับใช้ เมื่อมีนาคม 2548 ทั้งนี้ ได้เห็นว่า กรมตำรวจในสมัยปี 2541 ได้แจกจ่ายสเปรย์พริกไทย ยี่ห้อ MK 25 ให้แต่ละภูธรภาคและภูธรจังหวัด แห่งละประมาณ 300 กระป๋อง พร้อมกับซองพกเพื่อเอาไว้ปฏิบัติ

หน้าที่ควบคุมฝูงชน ซึ่งปัญหาคือ สเปร์ย์พริกไทยกระป๋องชุดนี้ ถ้าคำนวณทั้งประเทศจะมีเก็บที่คลังพลาธิการแต่ละจังหวัดเพื่อรอใช้ในการกักควบคุมฝูงชน ประมาณหนึ่งหมื่นกระป๋อง ซึ่งจะหมดอายุในวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2550 หากไม่นำมาใช้ก่อนหมดอายุก็จะทำให้สูญเสียบประมาณของทางราชการไปโดยเสียประโยชน์ หากแม้ว่าจะมีการแจกตำรวจสายตรวจไป ก็สามารถระดมกำลังตำรวจผู้ถือสเปร์ย์พริกไทยเหล่านี้มาเข้าร่วมในงานควบคุมฝูงชนได้ เพราะว่าทุกแห่งในประเทศไทย (เว้นแต่ ในนครบาลเท่านั้นที่มีกำลังกองกำลังการป้องกันและปราบปรามจลาจลแยกเป็นพิเศษ) จะจัดกำลังกองร้อยควบคุมฝูงชน โดยการระดมกำลังตำรวจสายตรวจมาจากทุกสถานีตำรวจ (ซึ่งสายตรวจเหล่านี้ก็จะใช้สเปร์ย์พริกไทย เป็นอุปกรณ์ประจำกายอยู่แล้ว

ตำรวจภูธรภาค 7 ได้มีการจัดฝึกอบรมตำรวจผู้ได้รับแจกสเปร์ย์พริกไทย โดยก่อนสำเร็จการฝึก ผู้รับการฝึกทุกคนต้องถูกฉีดสเปร์ย์พริกไทยใส่หน้าทุกคน และที่สำคัญที่สุดในการฝึกของตำรวจภูธรภาค 7 ก็คือ การจำลองเหตุการณ์ เช่น เหตุวัยรุ่นทะเลาะกัน เพื่อให้ผู้รับการฝึกวินิจฉัยว่าเหตุการณ์ใดใช้สเปร์ย์พริกไทยถึงจะถูกต้องตามหลักกฎหมาย (ไม่รุนแรงเกินกว่าเหตุ) และหลักความปลอดภัยจากการถูกคนร้ายโจมตี ในการนี้ ตำรวจภูธรภาค 7 ได้นำแบบอย่างการกำหนดพันธะสัญญาในการปฏิบัติงานตำรวจ หรือ Police Policy มาใช้เป็นกรอบในการใช้ปฏิบัติหน้าที่ และฝึกให้แก่ตำรวจสายตรวจที่จะใช้สเปร์ย์พริกไทย ซึ่ง Police Policy เกิดจากการที่หน่วยงานตำรวจในอเมริกาเห็นว่าลำพังกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือแนวทางคำพิพากษาของศาลเกี่ยวกับการใช้อำนาจและวิธีการในการจับกุมและระงับเหตุของตำรวจนั้น มีลักษณะเปิดกว้างซึ่งไม่ได้ชี้แนะวิธีการขั้นตอน หรือการใช้ดุลยพินิจในการใช้กำลังหรืออาวุธให้แก่ตำรวจได้ดีและเหมาะสมกับเหตุการณ์ที่ตำรวจต้องเผชิญ จึงได้มีการจัดทำ Police Policy หรือแนวทางปฏิบัติของตำรวจขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องที่อาจมีแนวโน้มต่อการใช้ความรุนแรงเกินกว่าเหตุ หรือในเรื่องที่ยากต่อการใช้ดุลยพินิจที่เหมาะสมในแต่ละเหตุการณ์ ซึ่งนโยบายของตำรวจภูธรภาค 7 มีเจตจำนงแน่วแน่ในการให้ข้าราชการตำรวจในสังกัด ยึดมั่นในสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นหลัก โดยมุ่งเน้นให้ตำรวจใช้อำนาจภายใต้กรอบที่กฎหมายกำหนด เพื่อคงไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยในสังคม และรักษาสิทธิเสรีภาพของประชาชนผู้บริสุทธิ์ รวมตลอดถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติด้วย ดังนั้น ตำรวจจึงต้องใช้อำนาจหรือความรุนแรงให้น้อยที่สุดเท่าที่จำเป็น เพื่อทำให้สถานการณ์สามารถควบคุมได้ และเป็นการปกป้องคุ้มครองชีวิตหรือทรัพย์สินของผู้อื่น

ประเด็นปัญหาในอเมริกา คือการกำหนดไว้ในพันธะสัญญาหรือแนวปฏิบัติ หรือในการฝึกในการฉีดสเปร์ย์พริกไทยนี้ว่าจะให้ตำรวจพกพาที่เอวข้างใดข้างหนึ่งที่พกอาวุธปืนพก ซึ่งเป็นข้างที่มีถนัดหรือข้างที่มีมือไม่ถนัด เอฟ บี ไอ เอง ไม่ได้มีการกำหนดไว้ว่าต้องพกข้างใด แต่ได้กำหนดไว้ว่าในการใช้มือฉีดสเปร์ย์พริกไทยนั้น จะต้องใช้ฉีดด้วยมือที่ไม่ถนัดด้วย

เหตุผล คือ ข้อที่หนึ่งในท่าที่ตำรวจถูกฝึกให้ยื่นเผชิญหน้ากับคนร้ายนั้น จะยื่นหันเฉียงสี่สิบห้าองศา เอาเท้าข้างที่ไม่ถนัดหันไปทางคนร้ายเหมือนกับท่าการ์ดหรือตั้งท่าชกมวย ดังนั้น มือที่ไม่ถนัด เช่นตำรวจนัดขวา มือที่ไม่ถนัดคือมือซ้ายจะเป็นมือที่สะดวกและใกล้ในการยกกระบังสเปรย์พริกไทยฉีดใส่หน้าคนร้าย เหตุผลข้อที่สอง คือ มือที่ถนัดจะได้สะดวกในการที่จะ ใช้หยิบกำด้ามปืน หากคนร้ายไม่ยอมให้จับกุม จะได้ใช้ ปืน ได้สะดวก และข้อสุดท้าย คือ ถ้าใช้มือที่ถนัดมาจับฉีดกระบังสเปรย์พริกไทยแล้วตำรวจก็จะไม่มีมือที่จะใช้ในการป้องกันคนร้ายที่จะมาแย่งอาวุธปืนที่เอวได้ ส่วนวิธีการฉีดนั้น ส่วนใหญ่ก็จะฉีดห่างจากหน้าคนร้าย 2 - 3 ฟุต ฉีดจนกว่าคนร้ายจะให้จับกุมหรือหยุดอาละวาดซึ่ง ก็แล้วแต่รุ่นหรือยี่ห้อของสเปรย์ แต่ก่อนจะฉีด ตามพันธะสัญญาการใช้ของกรมตำรวจแต่ละแห่ง มักกำหนดให้ตำรวจที่จะฉีดสเปรย์พริกไทยนั้นต้องร้องบอกคนร้ายก่อนไม่ว่าคนร้ายจะฟังหรือไม่ว่าจะใช้สเปรย์พริกไทยเพราะว่าอย่างน้อยจะได้เป็นการแจ้งบอกเพื่อนตำรวจที่อยู่ในที่เกิดเหตุให้หลีกเลี่ยงหนีอันตราย หรือมาหลบอยู่ทางเหนือลม

กระบังสเปรย์พริกไทยนี้มีกฎหมายห้ามทิ้งไว้ในรถให้ถูกความร้อน หรือนำขึ้นเครื่องบิน เพราะกระบังสเปรย์บรรจุความดันอาจทำให้เกิดการระเบิดได้ อีกทั้ง ยังสามารถใช้เป็นอาวุธได้อีกด้วย ดังนั้น เพื่อความปลอดภัยจึงไม่สามารถพกพาติดตัวขึ้นเครื่องบินได้ ไม่ว่าจะกรณีใดๆ แต่สามารถนำขึ้นเครื่องบินได้ด้วยการใส่ในสัมภาระใต้ท้องเครื่อง ทั้งนี้ อาจต้องตรวจสอบกฎหมายของประเทศปลายทางว่าอนุญาตให้พกพาสเปรย์พริกไทยได้หรือไม่ นอกจากนี้ นโยบายตำรวจหรือพันธะสัญญาของหน่วยตำรวจหลายแห่งได้กำหนดให้มีการเก็บรักษาให้พื้นมือเด็กทำนองเดียวกับอาวุธปืน โดยในพันธะสัญญาได้กล่าวถึงวิธีการใช้ และความปลอดภัยไว้ทุกขั้นตอนโดยละเอียด ซึ่งก็รวมถึงข้อห้ามและความอันตรายด้วย พล.ต.ต. สกล ภัยสิทธิ์ ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดราชบุรี ได้นำสเปรย์พริกไทยมาให้ตำรวจสายตรวจไทยได้ใช้ โดยการนำสเปรย์พริกไทยที่อยู่ในคลังพลาธิการซึ่งใกล้จะหมดอายุการใช้งานในอีกไม่กี่ปีข้างหน้านี้ออกมาทดลองฉีดใช้งานจริงกันมาเกือบ 2 ปีแล้ว จนเป็นที่แน่ใจว่าปลอดภัย และตำรวจได้จัดซื้อของที่ได้มาตรฐานระดับสากลมาให้ตำรวจไทยได้ใช้แบบตำรวจต่างประเทศ

การใช้กำลังของเจ้าหน้าที่ในการจับกุมคนร้าย หรือกรณีต้องควบคุมสถานการณ์ แบ่งระดับการตอบโต้ทางยุทธวิธีของเจ้าหน้าที่ตำรวจออกเป็น 8 ชั้น โดยยึดหลักสากลที่ได้รับการยอมรับจาก UN ดังนี้

ชั้นที่ 1 การแสดงตัวของเจ้าหน้าที่

ชั้นที่ 2 การออกคำสั่งด้วยวาจา

ขั้นที่ 3 การใช้มือเปล่าควบคุมด้วยการกดการกดจุดเพื่อทำให้หยุดชะงักหรือการจับหักตามข้อต่อต่างๆของร่างกาย เพื่อให้หมดแรงขัดขืน และยินยอมปฏิบัติตามที่เจ้าหน้าที่ดำเนินการ

ขั้นที่ 4 การใช้อาวุธที่ไม่ถึงตาย เช่น คีว กระบอง

ขั้นที่ 5 การใช้สเปรย์พริกไทย

ขั้นที่ 6 กระสุนยาง

ขั้นที่ 7 ปืนไฟฟ้า

ขั้นที่ 8 อาวุธปืน

จะเห็นได้ว่า สเปรย์พริกไทยได้ถูกกำหนดให้เป็นหนึ่งในยุทธวิธีตอบโต้ของทางเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งระดับการใช้กำลังของเจ้าหน้าที่ตำรวจถือเป็นส่วนสำคัญในการแสดงออกถึงการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยเป็นภาระหน้าที่หลักของรัฐที่จะต้องจัดให้มีขึ้นเพื่อรองรับการอนุวัติปัญญาที่รัฐได้ลงนามให้สัตยาบรรณในการจะนำไปปฏิบัติให้เกิดผลในทางกฎหมาย³²

โดยขั้นตอนการใช้สเปรย์พริกไทยของเจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องมีการบอกกล่าวก่อนที่จะมีการใช้สเปรย์พริกไทยว่า ถ้าไม่หยุดอาจมีการใช้แก๊สน้ำตา พร้อมกับชูกระป๋องสเปรย์พริกไทยเพื่อเป็นการบอกคนร้าย และให้ประชาชนในละแวกดังกล่าวได้ทราบด้วย หลังจากนั้นให้ตำรวจฉีดสเปรย์พริกไทย ห่างจากคนร้ายประมาณ 3 – 5 ฟุต ฉีดประมาณครึ่งวินาที หรือจนกว่าคนร้ายจะยอมจำนน แต่ให้ฉีดครั้งละครึ่งวินาที โดยฉีดไปที่ใบหน้าของคนร้าย ซึ่งทักษะตรงนี้ตำรวจที่จะใช้ได้จะต้องผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรก่อนจะนำมาใช้

1.6 สเปรย์พริกไทยกับอาชญากรรม

ในสังคมปัจจุบันทุกวันนี้มีข่าวที่เกี่ยวกับอาชญากรรมเกิดขึ้นมากมาย มีการรายงานข่าวของสื่อต่างๆ เกี่ยวกับการลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นฆ่า ข่มขืน กันรายวัน ดังเช่น กรณีเหตุการณ์ที่มีครูสาวอยู่ภายในบ้านพักครู ถูกภารโรงของโรงเรียนงัดบ้านพัก แล้วใช้ผ้าคลุมศีรษะข่มขืนจนสำเร็จความใคร่ หรือกรณีที่หญิงสาวถูกคนร้ายใช้มีดจี้เพื่อที่จะชิงทรัพย์ แต่หญิงสาวต่อสู้คนร้ายจึงใช้มีดแทงจนได้รับบาดเจ็บสาหัส จะเห็นได้ว่า คดีอาชญากรรมแต่ละครั้งส่วนใหญ่แล้วมักจะเกิดขึ้นกับเพศหญิงมากกว่า เนื่องจากผู้หญิงนั้นเป็นเพศที่อ่อนแอไม่สามารถต่อสู้กับพลังของผู้ชายได้ และมักจะยินยอมเพราะเกรงกลัวอันตรายต่อตัวเอง ผู้ร้ายส่วนใหญ่จึงเกิดความอึดหิมที่จะก่อเหตุและอาชญากรรมที่เกิดขึ้นเจ้าหน้าที่ตำรวจก็ไม่สามารถจับกุมคนร้ายได้ทุกทั้งหมัด นี่จึงเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คนร้ายเกิดความขมใจที่จะก่อเหตุขึ้นอีก

³² กองแผนงานอาชญากรรม, บทที่ 4 ระดับการใช้กำลังของเจ้าหน้าที่ตำรวจ, สืบค้นเมื่อ 21 ตุลาคม 2562, จาก <https://www.http://thaicrimes.org/download/บทที่-4-ระดับการใช้กำลัง/>

การพกพาสเปรย์พริกไทยจึงเป็นตัวช่วยหนึ่งที่จะทำให้ผู้หญิงสามารถปกป้องตัวเองจากอาชญากรรมที่เกิดขึ้นได้ สเปรย์พริกไทยเป็นอุปกรณ์ป้องกันตัวที่ได้รับความนิยมเพื่อการป้องกันตัวของผู้หญิงมาอย่างยาวนาน เนื่องจากเป็นอุปกรณ์ป้องกันตัวที่หุ้ยคนร้ายได้จริง แต่ส่งผลแค่เพียงให้เกิดอาการระคายเคืองที่ตา แสบจมูก ไอ จาม และอาการเหล่านี้ก็จะหายไปภายใน 30 – 45 นาทีโดยเฉลี่ย ซึ่งจะไม่ส่งผลร้ายแรงต่อตัวผู้ร้ายในระยะยาว แต่ก็ยังเป็นระยะเวลาที่เพียงพอที่ผู้เสียหายจะสามารถหลบหนีเอาตัวรอดได้ โดยปกติแล้วสเปรย์พริกไทยเหมาะกับการเอาไว้ป้องกันตัวในลักษณะของการตั้งรับเสียมากกว่า การที่จะนำสเปรย์พริกไทยไปใช้เพื่อก่อเหตุนั้นเป็นไปได้ค่อนข้างยาก เนื่องจากผู้ถือสเปรย์พริกไทยจะต้องระมัดระวังในเรื่องของทิศทางลม การวิ่งไล่จับผู้อื่นจึงเป็นไปได้ยากเพราะตัวของผู้นั้นเองอาจจะโดนผลกระทบไปด้วย และหากการฉีดยังนั้นเกิดความผิดพลาดอาจทำให้ตัวผู้กระทำความผิดเองถูกจับกุมได้ง่าย เพราะฤทธิ์ของสเปรย์พริกไทยไม่ส่งผลให้ผู้เสียหายเกิดความหวาดกลัวเท่ากับอาวุธร้ายแรงชนิดอื่น และไม่ส่งผลร้ายแรงต่อผู้เสียหาย เมื่อผลกระทบต่อผู้เสียหายไม่ถึงขนาดทำให้ผู้เสียหายหวาดกลัวหรือยินยอมก็อาจทำให้ผู้เสียหายเกิดความรู้สึกขัดข้องต่อผู้ขึ้นมาได้ การนำสเปรย์พริกไทยเพื่อใช้ในการกระทำความผิดจึงเป็นไปได้ยาก

ซึ่งจากที่ได้กล่าวไว้ว่าการก่ออาชญากรรมโดยใช้สเปรย์พริกไทยในการกระทำความผิดมีเพียง 4 คดี เท่านั้น แต่สำหรับคดีข่มขืน จากสถิติของสำนักงานสถิติแห่งชาติ รายงานว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 มีการแจ้งความ จำนวน 2,139 ราย จับกุมได้ จำนวน 2,053 ราย³³ เฉลี่ยแล้วทุกๆ 4 ชั่วโมงจะมีผู้หญิงถูกข่มขืน แต่ข้อเท็จจริงแล้วน่าจะยังมีผู้หญิงอีกจำนวนหนึ่งที่ไม่ได้เข้าแจ้งความ ซึ่งแสดงว่าในปีหนึ่งๆ จะมีผู้หญิงถูกข่มขืนเป็นจำนวนมาก ในขณะที่เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ในการดูแลความปลอดภัย มีกำลังพลไม่เพียงพอต่อการรักษาความสงบได้ทั้งหมด ผู้หญิงไทยจึงต้องกลายเป็นเหยื่อที่ไม่สามารถปกป้องตนเองได้ เพราะไม่มีสิทธิ์ในการพกพาสเปรย์พริกไทยที่เป็นอุปกรณ์ป้องกันตัวสำหรับผู้หญิงที่ดีที่สุด ที่ปลอดภัยกว่าการใช้มีดหรืออาวุธปืน บทลงโทษของการพกพาสเปรย์พริกไทยตามพระราชบัญญัติวิฤตอันตรราย พ.ศ. 2535 จึงไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

³³ สำนักงานสถิติแห่งชาติ, สถิติการรับแจ้งและจับกุมกลุ่มคดีที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ร่างกาย เพศ จำแนกตามประเภทคดีที่รับแจ้ง ทั่วราชอาณาจักร พ.ศ. 2561 สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2562, จาก <http://statbbi.nso.go.th/staticcreport/page/sector/th/09.aspx>

จะเห็นได้ว่าประโยชน์ของสเปร์ย์พริกไทยในสมัยก่อนนั้นผลิตขึ้นมาเพื่อใช้ในการป้องกันตัวจากสัตว์ที่จะเข้ามาทำร้าย แต่ในปัจจุบันมีการนำสเปร์ย์พริกไทยมาใช้ในการปราบปรามจราจร ควบคุมฝูงชน ซึ่งโดยส่วนใหญ่ผู้ใช้นั้นจะเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ แต่ก็ยังมีบางประเทศที่อนุญาตให้ประชาชนนำมาใช้ในการป้องกันตัวได้ ซึ่งประเทศไทยก็มีมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้สเปร์ย์พริกไทยอยู่หลายฉบับด้วยกัน ดังจะศึกษาต่อไปนี้

2. มาตรการทางกฎหมายของไทย

การกำหนดความผิดในเรื่องของสเปร์ย์พริกไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอยู่หลายบทบัญญัติด้วยกัน โดยผู้วิจัยจะนำมาศึกษาเปรียบเทียบเพื่อวิเคราะห์ถึงข้อดี ข้อเสียของบทกฎหมายว่ามาตรการที่เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบันควรเป็นอย่างไร ซึ่งจะได้เป็นแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมต่อไป

2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

นับแต่ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญมาแล้วทั้งสิ้น 20 ฉบับ ซึ่งฉบับที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับพุทธศักราช 2560 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2560 โดยรัฐธรรมนูญถือว่าเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ กฎหมายใดๆ ที่ใช้บังคับนั้น จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นแม่บทนั้นมิได้ เรียกว่า หลักความชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งหลักการนี้ได้รับรองไว้ตั้งแต่ในรัฐธรรมนูญฉบับแรก และรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันก็ยังคงกำหนดไว้ใน มาตรา 5 เช่นกัน

โดยรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับที่บัญญัติขึ้นจะมีรากฐานแนวคิดที่หลากหลายด้าน แต่ด้านที่สำคัญและเป็นหลักการสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย นั่นคือ หลักในเรื่องของสิทธิและเสรีภาพ เพราะสิทธิและเสรีภาพเป็นเกียรติยศและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้น หากละเลยหรือไม่คุ้มครองเรื่องเหล่านี้แล้วย่อมส่งผลกระทบต่อเกียรติภูมิของประเทศชาติตามไปด้วย ซึ่งบทบัญญัติในเรื่องของการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้มีการนำมาบัญญัติไว้เป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยามพุทธศักราช 2475 โดยบัญญัติไว้ในหมวด 2 สิทธิและหน้าที่ของชนชาวสยาม นับแต่นั้นมาในการจัดทำรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับจะคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นประการสำคัญเสมอมา และในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ก็ได้มีการนำเรื่องสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาบัญญัติไว้ในหมวด 3 ตั้งแต่มาตรา 25 ถึง มาตรา 49

ความหมายของคำว่า “สิทธิเสรีภาพ” ตามรัฐธรรมนูญประกอบด้วยคำ 2 คำ คือ คำว่า “สิทธิ” และคำว่า “เสรีภาพ”

สิทธิ หมายถึง ประโยชน์หรืออำนาจที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้แก่บุคคล ในอันที่จะกระทำการหรือไม่กระทำการใดเพื่อประโยชน์ของตนเอง และสามารถเรียกร้องให้บุคคลอื่นกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้เป็นไปตามสิทธิของตนได้

ความหมายของสิทธิข้างต้นเป็นความหมายของสิทธิ ตามความหมายทั่วไป แต่สิทธิตามรัฐธรรมนูญ ถือว่าเป็นสิทธิตามกฎหมายมหาชน หมายถึง อำนาจตามรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายสูงสุดในการปกครองได้บัญญัติรับรองคุ้มครองให้แก่บุคคลในการที่จะกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด การให้อำนาจแก่บุคคลได้ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องในการห้ามไม่ให้บุคคลอื่นเข้ามาแทรกแซงในขอบเขตแห่งสิทธิของตนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าแทรกแซงขององค์กรรัฐ และในบางกรณีการรับรองดังกล่าวได้ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องให้รัฐดำเนินการอย่างใดๆ เพื่อให้เกิดสิทธิตามรัฐธรรมนูญด้วย สิทธิตามรัฐธรรมนูญจึงมีลักษณะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับรัฐ และเป็นสิทธิที่ผูกพันองค์กรทั้งหลายที่ใช้อำนาจของรัฐที่จะต้องให้ความเคารพและคุ้มครองสิทธิตามรัฐธรรมนูญดังกล่าว เพื่อให้สิทธิตามรัฐธรรมนูญมีผลในทางปฏิบัติ³⁴

เสรีภาพ หมายถึง สภาพการณ์ที่บุคคลมีอิสรภาพในการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด ตามความประสงค์ของตน โดยปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำจากบุคคลอื่น

เสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเป็นเสรีภาพตามกฎหมายมหาชนที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายปกครองสูงสุดได้บัญญัติรับรองให้แก่บุคคลในการตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำการใดได้ด้วยตนเองโดยไม่ถูกแทรกแซงหรืออำนาจครอบงำจากบุคคลอื่น และไม่ต้องให้รัฐหรือบุคคลอื่นใดดำเนินการให้มีเสรีภาพเกิดขึ้น³⁵

ในมาตรา 25 ได้บัญญัติในเรื่องของสิทธิและเสรีภาพไว้โดยชัดเจนว่าสิทธิและเสรีภาพอื่นๆ ที่แม้รัฐธรรมนูญจะไม่ได้เขียนรับรองไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ถ้าไม่มีกฎหมายใดห้ามไว้ ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำได้และได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญด้วย ตราบเท่าที่ไม่กระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อย และไม่ละเมิดคนอื่น

³⁴ บรรเจิด สิงคนิต, หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเบะเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์, กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2558, หน้า 50-51

³⁵ จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, พิมพ์ครั้งที่ 7, กรุงเทพมหานคร: จิรัชการพิมพ์, 2553, หน้า 204

มาตรา 28 “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิตหรือร่างกาย จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้”

นั่นหมายถึง มนุษย์ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพที่จะกระทำอย่างใดๆ ก็ได้ต่อชีวิตและร่างกายของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการแต่งตัว การทำศัลยกรรม การบริจาคอวัยวะของตนเองก็ย่อมกระทำได้ หากการกระทำเหล่านั้นไม่ได้ไปกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น และการที่บุคคลอื่นมากระทำต่อชีวิตหรือร่างกายของบุคคลอีกคนหนึ่ง อาทิ การจับตัวไปเรียกค่าไถ่ การคุมขังโดยไม่มีอำนาจ การข่มขืน หรือการทรมาน เป็นต้น ย่อมเป็นการกระทำที่ละเมิดต่อกฎหมาย เป็นสิ่งที่ไม่สามารถกระทำได้เช่นกัน

นอกจากนั้นกฎหมายยังกำหนดในเรื่องของทรัพย์สินไว้ใน มาตรา 37 ระบุว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิในทรัพย์สินและการสืบมรดก”

ซึ่งในมาตรานี้ก็เป็นการให้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องของทรัพย์สินเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้นจะนำทรัพย์สินออกขาย ให้บุคคลอื่น โดยเสนาหา หรือนำไปบริจาค ก็สามารถกระทำได้ และบุคคลอื่นก็ไม่สามารถมาละเมิดหรือกระทำกับทรัพย์สินของเจ้าของทรัพย์สินได้ โดยที่เจ้าของทรัพย์สินไม่ได้ยินยอม แต่ในความเป็นจริงในสภาวะการณ์ปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป การดำเนินชีวิตของแต่ละคนที่แตกต่างกัน สภาพสังคม เศรษฐกิจที่เป็นไปอย่างซับซ้อนและไม่มั่นคง ทำให้ความคิดและจิตสำนึกของมนุษย์ในเรื่องของคุณธรรม จริยธรรมนั้นก็เปลี่ยนแปลงไปด้วย จึงทำให้อาชญากรรมก่อตัวขึ้นในสังคมมากมาย และมีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งการชิงทรัพย์ การทำร้ายร่างกาย การฆ่า การข่มขืน หรือการกระทำใดๆ ในทางอาญา ทำให้มนุษย์เราต้องย้อนกลับมาคิดคำนึงถึงการปกป้องสิทธิมากขึ้น การป้องกันอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นกับชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินของตนเอง นอกเหนือไปจากการที่ประชาชนจะต้องปกป้องชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของตนเองแล้ว รัฐก็ต้องมีมาตรการในการช่วยเหลือโดยการกำหนดบทบัญญัติของกฎหมายขึ้นเพื่อเป็นการควบคุมป้องกัน อาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นเช่นกัน

ภาวะการณ์เจริญเติบโตทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัต ทำให้รัฐต้องทำหน้าทีในการปรับปรุง แก้ไข กฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับต่างๆ ให้สอดคล้องกับความเป็นไปของสังคม แต่การพัฒนากฎหมายนอกจากจะต้องพัฒนาให้ทันกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปแล้ว ยังจะต้องคำนึงถึงความจำเป็นของการตรากฎหมายนั้นๆ ด้วย ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราชการ 2560 ได้วางหลักไว้ ดังนี้

มาตรา 77 “รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่างๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกชั้นตอน เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายในรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป”

ความในมาตรานี้ แสดงให้เห็นถึงบทควบคุมการใช้อำนาจของรัฐ โดยกำหนดให้มีมาตรการทั่วไป มาตรการก่อนการตรากฎหมายและมาตรการเมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว กล่าวคือการตรากฎหมายจะต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับกฎหมายที่จะตราขึ้น เพื่อป้องกันการสร้างภาระให้แก่ประชาชนเกินความจำเป็น ไม่เพียงแต่กำหนดให้มีการรับฟังความคิดเห็นเท่านั้น รวมถึงหากมีการตรากฎหมายขึ้นบังคับใช้แล้วรัฐยังคงต้องคอยตรวจสอบประเมินผลของการบังคับใช้ว่าสอดคล้องหรือเหมาะสมต่อสังคมหรือไม่ หากผลของการบังคับใช้ไม่เกิดผลดีต่อสังคม เป็นอุปสรรคต่อการใช้ชีวิตของประชาชนก็ควรที่จะยกเลิกกฎหมายหรือแก้ไขปรับปรุงให้เท่าทันสถานการณ์และสอดคล้องตามหลักสากล ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงกฎหมายเกี่ยวกับสเปรย์พริกไทย ที่ถูกระบุเป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 ตามบัญชี 4 ท้ายประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง บัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย พ.ศ. 2556 ในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาแล้ว จะเห็นได้ว่าบทลงโทษของการผลิต นำเข้า ส่งออก นำผ่าน หรือครอบครองสเปรย์พริกไทย มีบทลงโทษที่หนักและรุนแรงมากเกินความจำเป็น โดยผู้ที่ฝ่าฝืนมีโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือปรับไม่เกิน 1,000,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เมื่อเทียบกับความร้ายแรงของการถูกระทำด้วยสเปรย์พริกไทย ที่จะมีโอกาสเพียงชั่วขณะเท่านั้น ดังนั้นการตรากฎหมายโดยรับฟังความคิดเห็นของประชาชนจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง และหากพบว่าการบังคับใช้กฎหมายไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์แล้วก็ควรมีการแก้ไข หรือยกเลิกกฎหมายต่อไป

2.2 พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

สำหรับพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย มีวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์เพื่อควบคุมวัตถุอันตรายที่ในปัจจุบันมีการนำมาใช้ในกิจการประเภทต่างๆ เป็นจำนวนมาก และวัตถุอันตรายบางชนิดอาจก่อให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน และสิ่งแวดล้อมได้ แม้ว่าจะมีกฎหมายที่ใช้ควบคุมวัตถุที่ก่อให้เกิดอันตรายอยู่บ้างแล้วก็ตาม แต่ก็มีอยู่หลายฉบับและอยู่ในอำนาจหน้าที่ของหลายกระทรวง ทบวง กรม ซึ่งกฎหมายเหล่านั้นได้ออกมาต่างยุคต่างสมัยกัน ทำให้มีบทบัญญัติที่แตกต่างกันและยังไม่ครอบคลุมเพียงพอ สมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยวัตถุมีพิษ โดยขยายขอบเขตให้ครอบคลุมวัตถุอันตรายต่างๆ ทุกชนิด และกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการควบคุมวัตถุอันตรายให้เหมาะสมยิ่งขึ้น พร้อมกับจัดระบบบริหารให้มีการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกันกับการควบคุมดูแลวัตถุอันตรายดังกล่าว จึงสรุปได้ว่าเหตุผลในการตราพระราชบัญญัติวัตถุอันตรายขึ้นมาก็เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของพระราชบัญญัติวัตถุมีพิษที่ไม่ครอบคลุมเพียงพอ โดยได้มีการกำหนดประเภท หลักเกณฑ์ ความผิด และบทกำหนดโทษไว้อย่างชัดเจน รัดกุมมากขึ้น

2.2.1 ความหมายของวัตถุอันตราย

พระราชบัญญัติวัตถุอันตรายถือว่าเป็นกฎหมายเกี่ยวกับวัตถุอันตรายโดยเฉพาะ จึงต้องมีการให้คำนิยามของคำว่าวัตถุอันตรายเอาไว้ เพื่อจะได้กำหนดได้ว่าวัตถุใดบ้างที่จะอยู่ในความควบคุมของพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งได้บัญญัติคำนิยามไว้ในมาตรา 4 ได้แก่ วัตถุระเบิดได้ วัตถุไวไฟ วัตถุออกซิไดซ์และวัตถุเปอร์ออกไซด์ วัตถุมีพิษ วัตถุที่ทำให้เกิดโรค วัตถุกัมมันตรังสี วัตถุที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม วัตถุกัดกร่อน วัตถุที่ก่อให้เกิดการระคายเคือง วัตถุอย่างอื่น ไม่ว่าจะเป็เคมีภัณฑ์หรือสิ่งอื่นใด ที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อม ดังนั้น จะเห็นได้ว่าคำว่าวัตถุอันตรายมีความหมายกว้างและครอบคลุมมาก ซึ่งวัตถุอันตรายตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตรายจะนำไปใช้ในการกำกับดูแลการดำเนินการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้า การครอบครอง การผลิต การส่งออก และการนำผ่านเท่านั้น และวัตถุอันตรายที่จะอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัตินี้จะต้องมีกำหนดรายชื่อสารเคมีที่จำแนกเป็นวัตถุอันตรายไว้ในบัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย ตามประกาศกระทรวง และหน่วยงานต่างๆ ที่เป็นผู้รับผิดชอบเท่านั้น

2.2.2 ชนิดของวัตถุอันตราย

ซึ่งหลักเกณฑ์การพิจารณาในการจัดชนิดของวัตถุอันตรายอยู่บนพื้นฐาน ดังนี้

1) พิจารณาจากข้อมูลด้านพิษวิทยา และความเป็นอันตรายของสาร เช่น ความไวไฟ การระเบิด

2) พิจารณาการควบคุมสารตามพันธกรณีของพิธีสารและอนุสัญญาต่างๆ เช่น การออกประกาศควบคุมสาร CFCs ตามพิธีสารมอนทรีออล

3) พิจารณาตามความจำเป็นในการนำไปใช้ทางอุตสาหกรรม เช่น วัตถุอันตรายบางรายการมีความอันตรายหรือมีความเป็นพิษสูง สมควรประกาศให้เป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 แต่เนื่องจากยังจำเป็นต้องใช้ในกระบวนการผลิตทางอุตสาหกรรมอยู่ จึงปรับปรุงการควบคุมและกำกับดูแลให้เป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 3

4) พิจารณาตามข้อกำหนดหรือ พ.ร.บ. อื่นๆ ที่ยังมีได้มีการควบคุมหรือยังควบคุมไม่ทั่วถึง สามารถขอใช้พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย ออกประกาศควบคุมเป็นวัตถุอันตรายได้ เมื่อมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาตามรายละเอียดข้างต้นแล้ว พระราชบัญญัติวัตถุอันตรายจึงได้แบ่งวัตถุอันตรายออกเป็น 4 ชนิดด้วยกัน โดยแบ่งตามความรุนแรงของการก่อให้เกิดผลกระทบ ซึ่งมีเงื่อนไขการควบคุมที่แตกต่างกัน ดังกำหนดไว้ในมาตรา 18 ดังนี้³⁶

1) วัตถุอันตรายชนิดที่ 1 ได้แก่ วัตถุอันตรายที่การผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครองต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด โดยวัตถุอันตรายชนิดที่ 1 เป็นวัตถุอันตรายที่ก่อให้เกิดผลกระทบน้อยกว่ากลุ่มอื่น กฎหมายจึงกำหนดให้ผู้ผลิตและผู้นำเข้าไม่ต้องขอขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายตามมาตรา 36 วรรคสอง แต่การนำเข้าผ่านในแต่ละครั้งต้องแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบก่อน ตัวอย่างวัตถุอันตรายชนิดที่ 1 เช่น แคลเซียมไฮโปคลอไรด์ (Calcium Hypochlorite) คาร์บอนไดออกไซด์แข็ง (Solid Carbon Dioxide)

2) วัตถุอันตรายชนิดที่ 2 ได้แก่ วัตถุอันตรายที่การผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครองต้องแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบก่อนและต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดด้วย โดยวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 เป็นวัตถุอันตรายที่มีความเป็นอันตรายหรือความเสี่ยงสูงกว่าชนิดที่ 1 กฎหมายจึงกำหนดให้ผู้ผลิต ผู้นำเข้า จะต้องขอขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายก่อนและเมื่อได้รับใบสำคัญการขึ้นทะเบียนแล้วตามมาตรา 36 วรรคสอง ต้องไปแจ้งดำเนินการเพื่อผลิตหรือนำเข้าวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบถึงจะประกอบกิจการได้ ส่วนผู้ส่งออก หรือผู้มีไว้ในครอบครอง ไม่ต้องขอขึ้นทะเบียนแต่จะต้องแจ้งการดำเนินการให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบก่อนจึงจะประกอบกิจการได้ ตัวอย่างวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 เช่น ฟอรัลดีไฮด์ (Formaldehyde) เอ็นพีวี (Nuclear Polyhedrosis Virus หรือ NPV)

³⁶ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. คู่มือการแจ้งข้อเท็จจริงและการจัดทำฉลากวัตถุอันตรายชนิดที่ 1, สืบค้นเมื่อ 9 ตุลาคม 2562, จาก http://www.fda.moph.go.th/sites/Hazardous/Shared%20Documents/News/Manual_Wor_Or1_KB.pdf

3) วัตถุอันตรายชนิดที่ 3 ได้แก่ วัตถุอันตรายที่การผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครองต้องได้รับอนุญาต โดยวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 เป็นวัตถุอันตรายที่มีความเป็นอันตรายหรือความเสี่ยงสูงกว่าวัตถุอันตรายสองชนิดแรก กฎหมายจึงกำหนดให้ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ต้องขอขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายก่อนเช่นเดียวกับชนิดที่ 2 และเมื่อได้รับใบสำคัญการขึ้นทะเบียนแล้ว จึงจะสามารถรับใบอนุญาตผลิต นำเข้าวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 ได้ แต่สำหรับผู้ส่งออก หรือผู้มีไว้ในครอบครองไม่จำเป็นต้องขอขึ้นทะเบียนวัตถุอันตราย เพียงแต่ขออนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อน เมื่อได้รับอนุญาตแล้วจึงจะประกอบกิจการได้ ตัวอย่างวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 เช่น กรดไฮโดรคลอริก (Hydrochloric) พาราควอต (Paraquat)

4) วัตถุอันตรายชนิดที่ 4 ได้แก่ วัตถุอันตรายที่ห้ามมิให้มีการผลิต การนำเข้า การส่งออก การนำผ่าน หรือการมีไว้ในครอบครอง โดยวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 เป็นวัตถุอันตรายที่มีความเป็นอันตรายหรือความเสี่ยงทั้งจากคุณสมบัติของตัวสารเองหรือจากลักษณะการใช้ เช่น สารก่อมะเร็ง สารก่อกลายพันธุ์ สารที่เป็นพิษต่อระบบสืบพันธุ์ หรือสารที่ห้ามใช้โดยอนุสัญญา กฎหมายจึงกำหนดว่าห้ามมิให้ผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก นำผ่าน หรือมีไว้ในครอบครองเด็ดขาด ยกเว้นการผลิต นำเข้า หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อใช้เป็นสารมาตรฐานในการวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ ซึ่งรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบต้องออกประกาศกำหนดรายละเอียด ตัวอย่างวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 เช่น ดีดีที (DDT) แคปไซซิน (capsaicin) ซึ่งเป็นสารประกอบที่อยู่ในสเปรย์พริกไทย

การขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม โดยความเห็นของคณะกรรมการวัตถุอันตราย มีอำนาจในการประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดรายชื่อของวัตถุอันตรายที่กระบวนการผลิตและลักษณะที่อาจก่อให้เกิดอันตรายเป็นที่ทราบกันแน่ชัด โดยทั่วไป ตามมาตรา 36 เพื่อเป็นการป้องกันและบรรเทาความเสียหายอันเกิดจากวัตถุอันตราย โดยบทบัญญัตินี้ไม่ได้กำหนดว่าวัตถุอันตรายที่จะถูกประกาศรายชื่อนั้นจะต้องเป็นวัตถุอันตรายชนิดใด ดังนั้น ย่อมครอบคลุมถึงวัตถุอันตรายใดๆ ก็ตาม ซึ่งอยู่ในความหมายของคำว่า วัตถุอันตราย ตามมาตรา 4 นี้ และเหตุผลสำคัญในการกำหนดให้มีการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตราย เนื่องจาก วัตถุอันตรายมีจำนวนมากหลายชนิด และบางชนิดอาจก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง ต่อบุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์ หรือสิ่งแวดล้อม อีกทั้ง ภาครัฐก็ไม่อาจมีความรู้ครอบคลุมเกี่ยวกับ วัตถุอันตรายทั้งหมดได้ทุกชนิด หากเกิดอุบัติเหตุหรือความเสียหายจากวัตถุอันตรายที่ไม่มีบุคคลใด ทราบถึงคุณสมบัติ หรือลักษณะ โครงสร้างของวัตถุอันตราย ย่อมเป็นการยากที่จะจัดการหรือบรรเทา ความเสียหายที่เกิดจากวัตถุอันตรายนั้นได้อย่างทันที่และมีประสิทธิภาพ ดังนั้น จึงมีการ กำหนดให้การผลิตหรือนำเข้าวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 และชนิดที่ 3 ที่อยู่นอกรายชื่อของประกาศ กำหนดรายชื่อของวัตถุอันตรายที่กระบวนการผลิตและลักษณะที่อาจก่อให้เกิดอันตรายที่ได้

ประกาศเป็นที่ทราบโดยทั่วไป ต้องมาขอขึ้นทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนเพื่อให้ภาครัฐมีข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุดิบนั้น และสามารถหาวิธีการแก้ไขหากเกิดปัญหาขึ้นได้อย่างเหมาะสม แต่หากวัตถุดิบใดเป็นที่รู้จักกันแล้ว และมีรายชื่ออยู่ในประกาศก็ไม่จำเป็นต้องนำวัตถุดิบนั้นมาขอขึ้นทะเบียนอีกแต่อย่างใด³⁷

2.2.3 หน่วยงานรับผิดชอบ

สำหรับข้อสารแต่ละชนิด คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการ ระยะเวลา หน่วยงานที่รับผิดชอบ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมโดยความเห็นของคณะกรรมการวัตถุดิบประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมออกประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง บัญชีรายชื่อวัตถุดิบ พ.ศ. 2556 เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม พ.ศ. 2556 โดยได้กำหนดให้วัตถุดิบแต่ละชนิดอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานต่างๆ ซึ่งมีการแยกออกเป็นบัญชีรายชื่อตามหน่วยงานที่ควบคุมตามที่กำหนดไว้ในข้อ 4 ดังนี้

- 1) กรมวิชาการเกษตร กำกับดูแลวัตถุดิบที่นำไปใช้ในทางการเกษตร ตามบัญชี 1 ท้ายประกาศ
- 2) กรมประมง กำกับดูแลวัตถุดิบที่นำไปใช้ในทางการประมง การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ตามบัญชี 2 ท้ายประกาศ
- 3) กรมปศุสัตว์ กำกับดูแลวัตถุดิบที่นำไปใช้ในทางปศุสัตว์ ตามบัญชี 3 ท้ายประกาศ
- 4) สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กำกับดูแลวัตถุดิบที่นำไปใช้ในบ้านเรือนหรือทางสาธารณสุข ตามบัญชี 4 ท้ายประกาศ
- 5) กรมโรงงานอุตสาหกรรม กำกับดูแลวัตถุดิบที่นำไปใช้ในทางอุตสาหกรรม ตามบัญชี 5 ท้ายประกาศ
- 6) กรมธุรกิจพลังงาน กำกับดูแลวัตถุดิบที่เป็นก๊าซปิโตรเลียม ตามบัญชี 6 ท้ายประกาศ

ซึ่งกรณีของสเปร์รี่พริกไทย หรือ Oleoresin Capsaicum เป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้มาจากสารสกัดน้ำมันจำพวกพริก สารเคมีที่สำคัญ คือ capsaicinoids ที่ประกอบด้วยสารแคปไซซิน (Capsaicin) เป็นส่วนประกอบหลัก และเป็นสารที่ทำหน้าที่ในสเปร์รี่พริกไทย โดยสารชนิดนี้ถูกกำหนดให้เป็นวัตถุดิบชนิดที่ 4 ที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา โดยถูกระบุอยู่ในบัญชี 4.1 รายชื่อสารควบคุมในลำดับที่ 42 และถูกระบุว่าเป็นผลิตภัณฑ์

³⁷ อานาจ วงศ์บัณฑิต, กฎหมายสิ่งแวดล้อม, พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2557, หน้า 430-431

ที่นำมาใช้เพื่อขัดขวางระบบการทำงานของร่างกายเป็นการชั่วคราวเพื่อป้องกันตัวหรือทำร้ายผู้อื่น ดังนั้น เมื่อสเปิร์มไทยถูกกำหนดให้เป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 จึงทำให้ไม่สามารถมีไว้ในครอบครองได้ เนื่องจากกฎหมายห้ามเด็ดขาด

2.2.4 บทลงโทษ

พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 นอกจากจะกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับวัตถุอันตรายแต่ละชนิดเพื่อเป็นการควบคุมสารที่เป็นอันตราย และเป็นการป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นแล้ว ยังกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้กระทำการฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยวัตถุอันตรายแต่ละชนิดจะมีบทลงโทษหนักเบาแตกต่างกันไป เนื่องจากความเป็นอันตรายของสารนั้นๆ โดยผู้ที่ฝ่าฝืนทั้งผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้นำผ่าน หรือผู้มีไว้ในครอบครองไม่ว่าจะเป็นผู้ขาย หรือคนกลาง ต้องระวางโทษปรับหรือโทษจำคุก หรือทั้งจำทั้งปรับ แล้วแต่กรณี

แต่บทลงโทษที่หนักที่สุดคือบทลงโทษสำหรับกรณีวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 เนื่องจากเป็นวัตถุอันตรายที่มีความเป็นอันตรายร้ายแรงที่สุด กฎหมายจึงกำหนดห้ามมิให้ผู้ใดผลิต นำเข้า หรือมีไว้ในครอบครอง เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากหน่วยงานผู้รับผิดชอบเฉพาะกรณีที่น่าไปใช้เป็นสารมาตรฐานในการวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ และถ้ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมได้ประกาศให้วัตถุใดเป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 ให้ผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือผู้มีไว้ในครอบครองปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่³⁸ ซึ่งการปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่นั้น ยังไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนออกมามีเพียงหลักปฏิบัติของเจ้าหน้าที่เพียงเท่านั้น จึงเป็นการกระทำที่ใช้ดุลพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการออกคำสั่ง³⁹ และหากผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม ผู้ผลิต นำเข้า นำผ่าน หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁴⁰

³⁸ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 มาตรา 43

³⁹ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. สอบถามเมื่อ 23 สิงหาคม 2562

⁴⁰ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 70/2 วรรคสี่

ดังนั้น เมื่อสารแคปไซซินที่เป็นส่วนประกอบหลักในสเปร์รี่พริกไทยถูกจัดอยู่ในวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 ผู้ที่มีไว้ในครอบครองจึงมีความผิดอาญาโดยอาจะจะต้องถูกจำคุกถึง 10 ปี หรืออาจถูกปรับเงินเป็นจำนวนถึง 1,000,000 บาท ซึ่งจะเห็นได้ว่ากฎหมายกำหนดบทลงโทษที่รุนแรงมากหากเมื่อเปรียบเทียบกับคดีทำร้ายร่างกายหรือคดีข่มขืน ทั้งที่จุดประสงค์ของผู้พกพาสเปร์รี่พริกไทยนั้นเพียงเพื่อต้องการพกพาไว้ป้องกันตัวเท่านั้น แต่กฎหมายได้กำหนดอัตราโทษไว้อย่างไม่เป็นธรรม จึงถือว่าเป็นบทกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันที่อาชญากรรมนั้นมีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ แต่กฎหมายกลับไม่เปิดโอกาสให้ผู้บริสุทธิ์มีอุปกรณ์ไว้สำหรับป้องกันชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง

2.3 ประมวลกฎหมายอาญา

กฎหมายอาญาเป็นกฎหมายมหาชน ที่รัฐเป็นผู้บัญญัติขึ้นเพื่อควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคมในการปฏิบัติต่อกัน โดยจะกำหนดให้บุคคลกระทำการใดหรือไม่ให้กระทำการใด จึงถือว่าเป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล แต่อีกแง่มุมหนึ่งก็คือเป็นเครื่องมือของรัฐที่จะใช้บังคับบุคคลในสังคม เพื่อให้สังคมเกิดความสงบเรียบร้อยอยู่ร่วมกันได้อย่างผาสุก นอกจากนี้กฎหมายอาญาจะบัญญัติว่าการกระทำใดหรือไม่กระทำการใดเป็นความผิดแล้ว ยังกำหนดโทษอาญาสำหรับความผิดนั้นไว้ด้วย โดยมาตรา 18 ได้กำหนดโทษสำหรับผู้กระทำผิด มีทั้งหมด 5 ระดับ ดังนี้ (1) ประหารชีวิต (2) จำคุก (3) กักขัง (4) ปรับ (5) ริบทรัพย์สิน และการกำหนดโทษในการกระทำความผิดอาญาก็เป็นไปตามความร้ายแรงของความผิด ซึ่งกฎหมายจะลงโทษใครนั้นจะต้องมีกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ โดยจะต้องบัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง จะใช้จารีตประเพณีหรือกฎหมายใกล้เคียงอย่างยืมมาเทียบเคียงไม่ได้ ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 2 ว่า “บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย” ซึ่งหลักกฎหมายตามมาตรานี้ถือเป็นหัวใจสำคัญในกฎหมายอาญา มาจากสภายิตของกฎหมายละติน “ไม่มีความผิดและไม่มีโทษ ถ้าไม่มีกฎหมายกำหนดไว้” ทั้งนี้ กฎหมายอาญาได้กำหนดว่ากระทำการใดหรือไม่กระทำการใดเป็นความผิดไว้ในหมวดต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นความผิดต่อเจ้าพนักงาน ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ความผิดต่างๆ เหล่านี้กฎหมายอาญายังกำหนดอีกว่าหากความผิดดังกล่าวมีการใช้อาวุธในการกระทำความผิดด้วยแล้ว ก็จะมีบทลงโทษที่รุนแรงมากขึ้น เช่น มาตรา 140 วรรคแรก มาตรา 276 วรรคสาม มาตรา 335 (7) มาตรา 337 วรรคสอง (2) ฯลฯ

2.3.1 กฎหมายเกี่ยวกับอาวุธ

โดยประมวลกฎหมายอาญาได้จำกัดความของคำว่าอาวุธไว้ ดังนี้
 มาตรา 1 (5) “อาวุธ” หมายความว่ารวมถึงสิ่งซึ่งไม่เป็นอาวุธโดยสภาพ
 แต่ซึ่งได้ใช้หรือเจตนาจะใช้ประทุษร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาวุธ
 ตามบทนิยามดังกล่าว อาวุธ ตามประมวลกฎหมายอาญา จึงมีอยู่ด้วยกัน 2
 อย่าง คือ

1) สิ่งซึ่งเป็นอาวุธโดยสภาพ เช่น ปืน ดาบ หอก หลาว แหวน ระเบิด อาวุธ
 โดยสภาพ หมายความว่า สิ่งซึ่งโดยสภาพใช้สำหรับทำให้เกิดอันตรายสาหัสแก่ร่างกาย รวมทั้งกาย
 และจิตใจตามมาตรา 295 อันตรายสาหัส มาตรา 297⁴¹

การที่จะพิจารณาว่าสิ่งใดเป็นอาวุธโดยสภาพจะต้องพิจารณาจากวัตถุประสงค์
 การผลิต หากเจตนาในการผลิตอาวุธนั้นต้องการที่จะสร้างขึ้นเพื่อประทุษร้ายโดยตรงก็ถือว่าเป็น
 เป็นอาวุธโดยสภาพ

การเป็นอาวุธโดยสภาพ แม้อันตรายดังกล่าวจะไม่สามารถใช้งานได้
 อย่างอาวุธ สิ่งนั้นก็ยังคงถือเป็นอาวุธอยู่ เช่น อาวุธปืนแม้จะไม่มีลูกโม้ และแกนลูกโม้ ไม่สามารถ
 ใช้ยิงได้ ปืนกระบอกนั้นก็ยังเป็นอาวุธโดยสภาพตามกฎหมาย⁴² เพราะการพิจารณาอาวุธโดยสภาพ
 จะพิจารณาที่สภาพของอาวุธไม่ได้พิจารณาจากสภาพการใช้ว่าสามารถใช้ได้หรือไม่ เพราะหาก
 แปลความกฎหมายให้ใช้บังคับได้เฉพาะอาวุธปืนที่ใช้ยิงได้เท่านั้น คนร้ายอาจอาศัยช่องว่าง
 ของกฎหมายแยกชิ้นส่วนของอาวุธปืนออกแล้วพกพาเข้าไปประกอบเข้าด้วยกันในภายหลัง
 โดยถือว่าการพกพาเช่นนั้นไม่เป็นความผิด ดังนั้น การพกพาอาวุธปืน จึงเป็นความผิดฐานพกพา
 อาวุธปืนไปในเมือง หมู่บ้าน หรือทางสาธารณะ

2) สิ่งซึ่งไม่เป็นอาวุธโดยสภาพ แต่ซึ่งได้ใช้หรือเจตนาจะใช้ประทุษร้าย
 ร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาวุธ เช่น มีดพกผลไม้ ไม้กอล์ฟ ท่อนไม้ ไม้เบสบอล วัตถุเหล่านี้
 โดยสภาพไม่เป็นอาวุธแต่เมื่อนำมาใช้หรือเจตนาจะใช้ประทุษร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาวุธ
 ก็ถือเป็นอาวุธ โดยมีข้อสังเกตว่าการใช้ที่จะเป็นอาวุธต้องเป็น “การใช้ประทุษร้ายแก่ร่างกาย”
 ถ้าใช้เพื่อทำอันตรายแก่ทรัพย์สิน เช่น ใช้ไม้ขว้างใส่รถยนต์ เช่นนี้จึงไม่เข้าลักษณะของคำว่าอาวุธ

⁴¹ สุริยา ปานแป้น และอนุวัฒน์ บุญนันท์, กฎหมายรัฐธรรมนูญ, พิมพ์ครั้งที่ 5, กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2555, หน้า 22

⁴² คำพิพากษาฎีกาที่ 1459/2523 อาวุธปืนแม้จะไม่มีลูกโม้และแกนลูกโม้ ไม่สามารถใช้ยิงได้ ก็ยังเป็นอาวุธ
 โดยสภาพตามความหมายของประมวลกฎหมายอาญามาตรา 1(5) เมื่อจำเลยพาไปในทางสาธารณะโดยไม่มีเหตุ
 สมควรข่มเป็นความผิดตามมาตรา 371 ตามนัยคำพิพากษาฎีกาที่ประชุมใหญ่ที่ 1903/2520

และการใช้หรือเจตนาจะใช้ประทุษร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสต้องเป็นการใช้อย่างอาวุธด้วย กล่าวคือ แม้วัตถุบางอย่างใช้ทำร้ายถึงอันตรายสาหัส แต่ลักษณะวิธีการที่ใช้เทียบไม่ได้กับอาวุธ ก็ถือมิได้ว่าเป็นอาวุธ เช่น ใช้เชือกรัดคอ ใช้ไม้จิ้มฟันแทงตาจนบอด สิ่งเหล่านี้ไม่มีลักษณะเทียบได้ดังอาวุธ จึงไม่ใช่อาวุธ การจะพิเคราะห์ว่าสิ่งใดใช้เป็นอาวุธจึงต้องพิเคราะห์เป็นเรื่องๆ ไป ส่วนอย่างไรถึงจะเป็นอันตรายสาหัสนั้น เป็นไปตามมาตรา 297 วรรค 2 ที่กำหนดว่า “อันตรายสาหัส คือ

- (1) ตาบอด หูหนวก ลิ่นขาด หรือเสียขาประสาท
- (2) เสียอวัยวะสืบพันธุ์ หรือความสามารถสืบพันธุ์
- (3) เสียแขน ขา มือ เท้า นิ้วหรืออวัยวะอื่นใด
- (4) หน้าเสียโฉมอย่างติดตัว
- (5) แห้งลูก
- (6) จิตพิการอย่างติดตัว
- (7) ทุพพลภาพ หรือป่วยเจ็บเรื้อรังซึ่งอาจถึงตลอดชีวิต
- (8) ทุพพลภาพ หรือป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาเกินกว่ายี่สิบวัน

หรือจนประกอบกรณีกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่ายี่สิบวัน”

กรณีตัวอย่างสิ่งซึ่งไม่เป็นอาวุธโดยสภาพ กรณีการนำมิดปอกผลไม้ติดตัวไปในโรงพยาบาลแล้วนำไปแทงคู่อริจนได้รับอันตรายสาหัส แม้ข้อเท็จจริงมีคปอกผลไม้จะไม่ใช่อาวุธโดยสภาพ แต่เมื่อนำไปใช้ทำอันตรายต่อร่างกายอย่างสาหัสเฉกเช่นการใช้อาวุธ จึงถือว่าเป็นอาวุธตามประมวลกฎหมายอาญา⁴³

⁴³ คำพิพากษาฎีกาที่ 4155/2531 จำเลยได้พาอาวุธมีดแบบปอกผลไม้ 1 เล่ม ยาวประมาณ 1 คืบ ติดตัวไปในโรงพยาบาลนครจักรวาลอันเป็นที่ชุมนุมชน โรงมหรสพจัดให้มีขึ้นเพื่อการรื่นเริง โดยไม่มีเหตุสมควร และจำเลยได้ใช้อาวุธมีดนั้นแทงทำร้ายร่างกายนายประจวบ ขอบใจ ผู้เสียหายเป็นเหตุให้ผู้เสียหายได้รับอันตรายแก่กายสาหัส ซึ่งจำเลยให้การรับสารภาพ แม้มีดแบบปอกผลไม้ที่จำเลยพาไปจะมีใช้อาวุธโดยสภาพก็ตามแต่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1(5) ให้คำจำกัดความคำว่า “อาวุธ” ว่า “หมายความรวมถึงสิ่งซึ่งไม่เป็นอาวุธโดยสภาพแต่ซึ่งได้ใช้หรือเจตนาจะใช้ประทุษร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาวุธ” เมื่อจำเลยได้ใช้มีดแบบปอกผลไม้ตามฟ้องแทงทำร้ายร่างกายผู้เสียหายจนได้รับอันตรายแก่กายถึงสาหัส มีดแบบปอกผลไม้ที่จำเลยพาไปจึงเป็นอาวุธตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 371 จำเลยจึงมีความผิดตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว

อีกกรณีหนึ่งคือกรณีที่ผู้ตายจะเข้าจับกุมตัวจำเลยที่ 1 กับพวก แต่ถูกจำเลยที่ 2-6 เข้ารุมทำร้าย และจำเลยที่ 1 ไล่ใช้ไม้เบสบอลตีที่ศีรษะผู้ตาย เป็นเหตุให้ผู้ตายมีอาการสมองบวม และถึงแก่ชีวิตในเวลาต่อมา ศาลฎีกามีคำพิพากษาว่าจำเลยที่ 1 มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 289 (2), มาตรา 138 วรรค 2 ประกอบมาตรา 140 วรรคแรก และมาตรา 83 ให้ลงโทษฐานฆ่าเจ้าพนักงานที่กระทำการตามหน้าที่ อันเป็นบทลงโทษสูงสุด ให้ประหารชีวิต⁴⁴ หรือกรณีที่ผู้เสียหายถูกไม้เบสบอลตีจนหมดสติไปทันทีในที่เกิดเหตุและต้องนอนพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาติดต่อกันกว่า 2 เดือน ศาลฎีกาพิพากษาว่าเป็นความผิดฐานพยายามฆ่า จะเห็นว่าจากคำพิพากษาที่ได้ยกตัวอย่างมาข้างต้น ไม้เบสบอลแม้ไม่มีลักษณะเป็นอาวุธโดยสภาพแต่เมื่อจำเลยนำมาใช้ในการทำร้ายผู้เสียหายจนได้รับบาดเจ็บสาหัสหรือถึงแก่ชีวิต ไม้เบสบอลจึงถือเป็นอาวุธตามความหมายของประมวลกฎหมายอาญามาตรา 1(5)⁴⁵

อาวุธเปรียบเสมือนดาบสองคม หากผู้ครอบครองมีไว้เพื่อใช้ในการป้องกันชีวิตและทรัพย์สินของตนจากภัยอันตรายที่เกิดขึ้น อาวุธนั้นก็จะเป็นที่ใช้เพื่อเกิดประโยชน์ แต่หากผู้ครอบครองอาวุธนั้นพกพาเพื่อนำไปใช้ก่ออาชญากรรม อาวุธนั้นก็จะเป็นที่นำผลร้ายมาสู่สังคม ดังนั้น รัฐจึงต้องมีมาตรการในการควบคุมการพกพาอาวุธเพื่อทำให้สังคมอยู่ด้วยกันอย่างสงบสุขโดยกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 371

มาตรา 371 “ผู้ใดพาอาวุธไปในเมือง หมู่บ้านหรือทางสาธารณะโดยเปิดเผย หรือโดยไม่มีเหตุสมควร หรือพาไปในชุมชนที่ได้จัดให้มีขึ้นเพื่อนมัสการ การรื่นเริงหรือการอื่นใด ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท และให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ริบอาวุธนั้น”

⁴⁴ ไทยรัฐออนไลน์, ฎีกาพิพากษายืนประหาร จำเลยใช้ไม้เบสบอลตี ทร.สุทธิสารดับ, สืบค้นเมื่อ 11กันยายน 2562, จาก <https://www.thairath.co.th/content/289337>

⁴⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 265/2554 ผู้เสียหายถูกไม้เบสบอลตีจนหมดสติไปทันทีในที่เกิดเหตุและต้องนอนพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาติดต่อกันกว่า 2 เดือน โดยอาการไม่ดีขึ้น ต้องให้อาหารเหลวทางจมูก และพูดจาไม่ได้ ขณะที่ผู้เสียหายมาเบิกความเป็นระยะเวลาหลังเกิดเหตุ 1 ปีเศษ ผู้เสียหายต้องนั่งรถเข็นไม่สามารถยืนได้ พูดแต่ละคำด้วยความยากลำบาก แสดงให้เห็นชัดว่าจำเลยที่ 2 ใช้ไม้เบสบอลยาวประมาณ 1 เมตร ตีที่ศีรษะผู้เสียหาย ซึ่งเป็นอวัยวะสำคัญอย่างแรง แม้ตีเพียงครั้งเดียวก็แสดงให้เห็นว่าจำเลยที่ 2 มุ่งหมายจะให้ผู้เสียหายถึงแก่ความตาย เมื่อผู้เสียหายไม่ถึงแก่ความตายการกระทำของจำเลยที่ 2 จึงเป็นความผิดฐานพยายามฆ่า

ซึ่งมาตราดังกล่าวถูกบัญญัติไว้เป็นเพียงความผิดลหุโทษเท่านั้น กล่าวคือ ความผิดซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ความผิดลหุโทษจึงหมายถึงความผิดที่มีโทษสถานเบา คดีสามารถระงับได้โดยการลงโทษปรับ เพียงอย่างเดียว โดยความผิดลหุโทษนั้นเป็นความผิดที่ไม่เกี่ยวข้องกับหลักศีลธรรม แต่เป็นความผิด เพราะกฎหมายห้าม (Mala Prohibita) ผู้กระทำความผิดจึงไม่ได้ทำไปเพราะจิตใจอันชั่วร้าย แต่ความผิดลหุโทษนั้นแม้จะเป็นความผิดเล็กๆ น้อยๆ แต่บทบัญญัติของกฎหมายก็ไม่ได้มีระบุไว้ว่าเป็นความผิดอันยอมความได้ ดังนั้น จึงต้องถือว่าความผิดลหุโทษเป็นความผิดอาญาต่อแผ่นดินที่รัฐจะต้องดำเนินกระบวนการจนเสร็จสิ้น คู่กรณีไม่สามารถตกลงไกล่เกลี่ยเพื่อยุติเรื่องกันเองได้ แม้จะได้กระทำความผิดโดยไม่มีเจตนา ก็ต้องรับโทษ

บทบัญญัติความผิดฐานพหุอาวุธบัญญัติขึ้นมาเนื่องจากเห็นถึงความอันตรายของอาวุธ ซึ่งอาวุธนั้นอาจใช้ในการกระทำความผิดได้ การบัญญัติความผิดฐานนี้จึงมีลักษณะเป็นการป้องกันภัยอันตรายที่อาจเกิดจากการใช้อาวุธที่อาจเกิดขึ้นได้ทุกช่วงขณะ ซึ่งเป็นความผิดที่เป็นการก่ออันตราย⁴⁶ หากเกิดความเสียหายขึ้น และถึงแม้ไม่เกิดความเสียหายขึ้น แต่การกระทำครบองค์ประกอบของความผิดก็เป็นความผิดตามมาตรานี้แล้ว ดังนั้น การกระทำความผิดฐานนี้จึงไม่จำเป็นต้องปรากฏความเสียหายของอันตรายให้เห็นประจักษ์แต่อย่างใด วัตถุประสงค์ของมาตรานี้จึงมีบัญญัติขึ้นเพื่อควบคุมอาชญากรรมและป้องกันการกระทำอันเป็นที่หวาดกลัวต่อสาธารณชน ซึ่งอาจทำให้ประชาชนส่วนใหญ่เกิดความตื่นตระหนก ทั้งยังเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนอีกด้วยส่วนหนึ่ง

ในกรณีของอาวุธชนิดอื่นที่กฎหมายมิได้ระบุไว้ว่าเป็นอาวุธโดยสภาพ แต่มีคุณลักษณะและวัตถุประสงค์ในการผลิตเพื่อใช้ในการป้องกันตัว เช่น สเปรย์พริกไทย โดยวัตถุประสงค์ที่แท้จริงในการผลิตสเปรย์พริกไทยนั้น ผลิตขึ้นมาเพื่อใช้ในการควบคุมการจราจลฝูงชน และการป้องกันตัวเอง อันประกอบด้วย การป้องกันตัวจากหมีและหมา ซึ่งประเทศไทยในสมัยของพลตำรวจเอกโกวิท วัฒนะ เป็นผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ก็ได้นำมาใช้ในการควบคุมการจราจลด้วยแล้วนั้น สเปรย์พริกไทยประกอบไปด้วยสารที่ก่อให้เกิดการระคายเคืองตา ผิวหนัง และระบบทางเดินหายใจ โดยอาการจะเป็นแค่ชั่วคราวระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น ประมาณ 30 - 60 นาที ขึ้นอยู่กับความเข้มข้นของสเปรย์ ซึ่งส่วนประกอบหลักสำคัญในสเปรย์พริกไทย คือ สารแคปไซซิน (capsaicin) เป็นสารที่สกัดได้จากน้ำมันจำพวกพริก การใช้สเปรย์พริกไทยจึงมีเจตนาใช้เพื่อขัดขวางระบบการทำงานของร่างกายเป็นการชั่วคราวเพื่อการป้องกันตัว อีกทั้งเคยมีคำพิพากษาศาลฎีกา

⁴⁶ คณิศ ณ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่ 10, กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2553, หน้า 169

วินิจฉัยว่า สเปรย์พริกไทยไม่ใช่อาวุธโดยสภาพ เนื่องจากการผลิตสเปรย์พริกไทย มิได้ผลิตขึ้นเพื่อทำร้ายผู้ใด ทั้งไม่อาจใช้ประทุหรือร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาวุธ สเปรย์พริกไทย จึงไม่เป็นอาวุธตามความหมายในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1(5)⁴⁷ ฉะนั้น การพกพาสเปรย์พริกไทยจึงไม่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 371

จากการที่ได้ไปค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการก่ออาชญากรรมโดยใช้สเปรย์พริกไทย พบว่า ในคดีที่มีการกระทำผิดด้วยสเปรย์พริกไทยมีเพียง 4 คดี เท่านั้น คดีแรกเกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2550 คนร้าย ชื่อ นายชัยพิบูล ได้ก่อเหตุชิงทรัพย์ที่ร้านทองแม่ทองสุข ย่านสะพานควาย โดยใช้สเปรย์พริกไทยฉีดใส่หน้าพนักงานขายแล้วกวาดทองรูปพรรณ 4 เส้น หนัก 4 บาท ซึ่งต่อมากันร้ายคนเดียวกันนี้ ก็ได้ใช้วิธีเดียวกันบุกไปชิงเอาโทรศัพท์มือถือโนเกีย รุ่น N 72 จากเจ้าของร้านขายโทรศัพท์มือถือแล้วหลบหนีไป ส่วนคดีที่สามเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2559 เป็นกรณีของนายนิพนธ์ เสือ โปด คนร้ายได้บุกชิงเงินที่ธนาคารกรุงเทพ สาขาศรีราชา 2 โดยวิธีการของคนร้ายนั้น ได้เดินเข้ามาในธนาคารแล้วใช้สเปรย์พริกไทยฉีดใส่หน้า รปภ. จากนั้นได้เดินตรงไปที่เคาน์เตอร์ใช้ปืนจี้บังคับพนักงานให้หยิบเงินในลิ้นชักใส่กระเป๋าสะพายที่เตรียมมา⁴⁸ คดีที่ 4 เกิดขึ้นในปี 2560 กรณีชาวต่างชาติที่อยู่ในลักษณะมีเงินมาเกิดความไม่พอใจพนักงานห้างสรรพสินค้า โลตัสมินิมาร์ท ไม่ยอมขายสุราให้ เนื่องจากยังไม่ถึงเวลาที่จะจำหน่ายสุราได้ จึงใช้สเปรย์พริกไทยที่ถือมาฉีดใส่หน้าพนักงานแล้วเข้าไปขโมยสุรารวมถึงบุหรี่⁴⁹ ซึ่งทั้ง 4 คดีสามารถจับคนร้ายได้ทันที และผู้ที่ถูกสเปรย์พริกไทยฉีดใส่ก็ไม่ได้รับอันตรายแต่อย่างใด กับทั้งคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2030/2554 ยังตอกย้ำถึง

⁴⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2030/2554 ตาม ป.อ. มาตรา 1(5) หมายความว่ารวมถึงสิ่งซึ่งไม่เป็นอาวุธโดยสภาพ แต่ซึ่งได้ใช้หรือหรือเจตนาจะใช้ประทุหรือร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาวุธ ผู้ถูกกล่าวหาหน้ากระโปงสเปรย์พริกไทยเข้าไปในบริเวณศาลชั้นต้น สำหรับสเปรย์พริกไทยได้ความว่า ผลิตขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการใช้ฉีดพ่นเพื่อยับยั้งบุคคลหรือสัตว์ร้ายมิให้เข้าใกล้หรือทำอันตรายผู้อื่น ผู้ที่ถูกฉีดพ่นสารในกระโปงสเปรย์ใส่จะมีอาการสำคัญ จาม ระคายเคืองหรือเสบตา หลังจากนั้นไม่นานก็สามารถหายเป็นปกติได้ เห็นได้ว่าการผลิตสเปรย์พริกไทยดังกล่าว มิได้ผลิตขึ้นเพื่อทำร้ายผู้ใด จึงไม่เป็นอาวุธโดยสภาพทั้งไม่อาจใช้ประทุหรือร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาวุธ สเปรย์พริกไทยจึงไม่เป็นอาวุธตามความหมายของบทกฎหมายข้างต้นด้วยเช่นกัน การที่ผู้ถูกกล่าวหาเข้าไปในบริเวณศาลชั้นต้นเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ผู้อำนวยการสำนักงานประจำศาลชั้นต้นขอความร่วมมือไปยังผู้กำกับสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองกาญจนบุรี การที่ผู้ถูกกล่าวหาหน้ากระโปงสเปรย์พริกไทยเข้าไปในบริเวณศาลชั้นต้น จึงไม่เป็นการประพฤติดนินไม่เรียบร้อยในบริเวณศาล

⁴⁸ ไทยรัฐออนไลน์, ฝืนพันบุกชิงเงินแบงก์ กวาดไปเฉียดล้านบาท ไม่รอดถูกจับทันควัน, สืบค้นเมื่อ 24 ตุลาคม 2562, จาก <https://www.thairath.co.th/content/738931>

⁴⁹ ไบรท์ทีวี, ฝรั่งขี้เมา, ฉีดสเปรย์พริกไทยใส่หน้าเหตุไม่ขายเหล้าให้, สืบค้นเมื่อ 24 ตุลาคม 2562, จาก <https://www.brighttv.co.th/news/social/ฝรั่งขี้เมาฉีดสเปรย์พริกไทย>

ความไม่อันตรายของสเปรย์พริกไทยด้วยการวินิจฉัยว่า สเปรย์พริกไทยไม่เป็นอาวุธตามความหมายในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1(5) เนื่องจากไม่อาจใช้ประทุร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาวุธ

เมื่อเทียบระดับความร้ายแรงของสิ่งซึ่งไม่เป็นอาวุธโดยสภาพในการก่อเหตุ เช่น การใช้ไม้เบสบอล หรือการใช้มีดพกผลไม้ทำร้ายร่างกายผู้อื่น ตามฎีกาที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น หรือกรณีการใช้ยาเบื่อหนูผสมในน้ำให้ผู้อื่นดื่มเพื่อหวังจะฆ่า⁵⁰ หรือกรณีของการใช้ยานอนหลับในการชิงทรัพย์⁵¹ ซึ่งการใช้ไม้เบสบอล มีดพกผลไม้ ยาเบื่อหนูและยานอนหลับในการก่อเหตุอาชญากรรม ผลของการใช้ทั้งสองอย่างในการก่อเหตุจะเห็นว่ามึระดับความร้ายแรงมากกว่าการใช้สเปรย์พริกไทยมาก โดยไม้เบสบอลและมีดพกผลไม้หากใช้ถูกอวัยวะที่สำคัญก็จะเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิตได้ หรือการใช้ยาเบื่อหนูหากกลืนกินเข้าไปก็อาจเสียชีวิตได้ ซึ่งยาเบื่อหนูถูกจัดเป็นวัตถุอันตรายเฉกเช่นเดียวกับสเปรย์พริกไทย แต่มีฤทธิ์ที่มีความเป็นอันตรายสูงกว่า โดยกฎหมายกลับกำหนดให้อยู่ในชนิดที่ 3 ที่สามารถมีได้โดยไม่ต้องขออนุญาตก่อน ส่วนการใช้ยานอนหลับก็เช่นกันแม้ในฎีกาที่อ้างมาจะทำให้ผู้เสียหายแก่หมดสติไป แต่หากเป็นการใช้เกินขนาด จะส่งผลให้เป็นอันตรายถึงแก่ชีวิต เนื่องจากยานอนหลับออกฤทธิ์กดประสาทจะไปกดการทำงานของสมองในส่วนที่ควบคุมการหายใจจนก่อให้เกิดภาวะล้มเหลวนั่นเอง จะเห็นได้ว่าแม้ทั้งสองอย่างนี้จะไม่มิลักษณะของอาวุธเช่นเดียวกับสเปรย์พริกไทย แต่หากนำไปใช้ในการก่ออาชญากรรมจะส่งผลอันตรายกว่าสเปรย์พริกไทยมาก โดยบทลงโทษต่อผู้กระทำความผิดมีเพียงการลงโทษไปตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญาตามลักษณะของการกระทำความผิดนั้นๆ แม้บทลงโทษต่อผู้กระทำความผิดในส่วนของการใช้ไม้เบสบอลและมีดพกผลไม้ในการประทุร้ายต่อผู้อื่นถึงขั้นสาหัสจะมีบทลงโทษในฐานะพกพาอาวุธซึ่งเป็นความผิดลหุโทษด้วยก็ตาม แต่การใช้สเปรย์พริกไทยแม้จะไม่มีความคิดในส่วนของการพกพาอาวุธเนื่องจากไม่ใช่สิ่งที่ใช้อย่างอาวุธได้ แต่ก็มีความแตกต่างตรงที่มีบทลงโทษในส่วนของการครอบครอง ถึงแม้ว่าจะยังไม่ได้นำสเปรย์พริกไทยไปกระทำความผิดก็ถือว่ามีความผิดฐานครอบครองตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และการลงโทษในส่วนของการครอบครองก็กำหนดบทลงโทษที่รุนแรงเทียบเท่ากับการใช้ไม้เบสบอล

⁵⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 2143/2536 จำเลยเอายาเบื่อหนูใส่ในโอ่งน้ำดื่มของผู้เสียหายโดยมีเจตนาฆ่า แต่ผู้เสียหายทราบเสียก่อนไม่ยอมดื่มน้ำดังกล่าวผู้เสียหายจึงไม่ถึงแก่ความตาย จำเลยจึงมีความผิดฐานพยายามฆ่า

⁵¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 567/2537 การที่จำเลยได้ลอบใส่ยานอนหลับผสมลงในสุราให้ผู้เสียหายทั้งสองดื่มจนหลับหมดสติ เป็นเหตุให้ผู้เสียหายทั้งสองตกอยู่ในสภาวะไม่สามารถขจัดขึ้นได้ แล้วจำเลยได้ลักทรัพย์ของผู้เสียหายทั้งสองไป ถือได้ว่าเป็นการใช้กำลังประทุร้ายเพื่อให้ความสะดวกแก่การลักทรัพย์ และพาทรัพย์นั้นไป การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดฐานชิงทรัพย์

มีคปอกผลไม้ ยาเบื่อหนูและยานอนหลับในการประทุษร้ายผู้อื่น ทั้งที่ข้อเท็จจริงผลของสเปรย์พริกไทย มิได้ออกฤทธิ์รุนแรงได้เทียบเท่า และสามารถนำไปใช้ในการป้องกันตัวได้อีกด้วย

2.3.2 กฎหมายเกี่ยวกับการให้อำนาจในการป้องกันตัว

โดยหลักทั่วไปทั้งทางด้านจริยธรรม และทางด้านกฎหมาย การทำร้ายบุคคลอื่น ย่อมเป็นสิ่งที่ไม่สมควรกระทำ เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง และถือเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายผู้กระทำ ควรได้รับบทลงโทษจากสิ่งที่ตนเองกระทำ แต่จากข้อเท็จจริงในสภาพสังคมของมนุษย์ที่ทุกวันนี้ จิตใจของมนุษย์เราห่างไกลจากศีลธรรม สภาพสังคมที่มีแต่ความโหดร้ายรุนแรง การก่อเหตุ อาชญากรรมเกิดขึ้นทุกหย่อมหญ้า ภัยอันตรายต่างๆ มีอยู่โดยรอบตัว แม้ในสังคมจะมีผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ ที่คอยดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคมและคุ้มครองความปลอดภัยของประชาชน แต่ด้วย สภาพสังคมที่เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว เป็นพลวัต ในบางกรณีอาชญากรรมอาจเกิดขึ้น โดยที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่อาจเข้าช่วยเหลือได้ทันทั่วถึง ดังนั้น ในบางสถานการณ์ที่ผู้กระทำอาจกลายเป็นผู้ที่ถูกระทำ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องกระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง และเป็นการกระทำที่ผิดต่อกฎหมาย แต่ด้วย เหตุผลความจำเป็นเหล่านั้นกฎหมายจึงได้มีการบัญญัติให้สิทธิแก่ประชาชนในการป้องกันชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน หรือสิทธิอื่นๆ ของตน โดยไม่ถือว่าการกระทำเช่นนั้น เป็นความผิด หากการ กระทำการป้องกันนั้นได้กระทำลงต่อผู้ที่ก่อภัยอันตรายอันเป็นการละเมิดต่อกฎหมายโดยตรง ดังที่ระบุไว้ใน

มาตรา 68 “ ผู้ใดจำเป็นต้องกระทำการใดเพื่อป้องกันสิทธิของตนหรือของผู้อื่น ให้พ้นภัยอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย และเป็นภัยอันตรายที่ใกล้จะถึง ถ้าได้กระทำพอสมควรแก่เหตุ การกระทำนั้นเป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้นั้น ไม่มี ความผิด”

โดยการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายบัญญัติขึ้นมาจากสุภาษิตกฎหมายที่ว่า ความถูกต้องไม่จำเป็นต้องอ่อนข้อให้กับความไม่ถูกต้อง และถือเป็นเหตุยกเว้นความผิด หรือเหตุ ที่ทำให้ผู้กระทำมีอำนาจกระทำ ซึ่งการกระทำเพื่อป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ตามมาตรา 68 มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

1) มีภัยอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย หมายถึง การกระทำซึ่งเป็นภัยอันตรายที่เกิดจากการกระทำที่ผิดกฎหมาย โดยเกิดจากการกระทำของมนุษย์ ภัยอันตรายที่เกิดขึ้นผู้กระทำไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะกระทำได้ ภัยอันตรายดังกล่าวต้องเป็นการ กระทบต่อสิทธิของผู้อื่น และการกระทำนั้นผู้ก่อภัยอันตรายจะต้องมีเจตนาในการกระทำการ ไม่ว่าจะเจตนาประสังค์ต่อผล หรือเจตนาเล็งเห็นผลก็ตาม หรือกระทำไปด้วยความประมาท ตามที่กฎหมายได้กำหนดความผิดไว้แม้จะได้กระทำไปด้วยความประมาท และจะต้องเป็นการกระทำ

ที่ไม่ต้องด้วยเหตุที่ทำให้การกระทำนั้นไม่เป็นความผิด จึงจะถือว่าเป็นภยันตรายที่เกิดจากการประทุษร้าย อันละเมิดต่อกฎหมาย ผู้ที่จะอ้างป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายจะต้องไม่มีส่วนผิดในการก่อให้เกิดภยันตรายขึ้นด้วย หากผู้จะอ้างป้องกันนั้น มีส่วนก่อให้เกิดภยันตรายนั้น ก็ไม่สามารถอ้างป้องกันได้ ดังเช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 935/2554 การที่จำเลยพกมิดปลายแหลมไปตามหาผู้เสียหายที่บ้าน เพราะ โกรธผู้เสียหายที่ไปทำร้าย ส. บุตรเขยจำเลย เมื่อผู้เสียหายได้ยื่นจึงเดินออกจากบ้าน แล้วต่างฝ่ายต่างเดินเข้าหากัน ผู้เสียหายชกต่อยจำเลยไป 1 ครั้ง ขณะเดียวกันจำเลยก็ใช้มีดปลายแหลมแทงผู้เสียหายหลายครั้ง ตามพฤติการณ์ดังกล่าวย่อมแสดงให้เห็นว่าจำเลยสมครใจวิวาทกับผู้เสียหาย จะอ้างเหตุว่าจำต้องกระทำเพื่อป้องกันตัวไม่ได้ การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 864/2554 จำเลยที่ 1 มีเหตุชกต่อยกับผู้ตายมาก่อน มีอาจารย์เข้าห้าม แต่จำเลยที่ 1 กับพวกก็ยังคงไม่ยุติ ออกติดตามหากลุ่มของผู้ตายต่อไป จนกระทั่งพบผู้ตายตอนเย็น จำเลยที่ 1 ก็เดินเข้าไปหาผู้ตายทั้งๆ ที่ก็ทราบที่อยู่แล้วว่าจำเลยที่ 1 กับผู้ตายมีเหตุทะเลาะวิวาทกัน ในตอนเช้า การเดินเข้าไปหาผู้ตายในลักษณะดังกล่าวนี้ ย่อมเล็งเห็นผลแล้วจะต้องเกิดเหตุทะเลาะวิวาทอย่างหนึ่งอย่างใดอย่างแน่นอน ดังนั้น จำเลยที่ 1 จึงไม่ควรเข้าไปหาผู้ตายก่อน เพราะผู้ตายก็ยังมีได้ทำอะไรจำเลยที่ 1 ส่วนเหตุการณ์ในตอนเช้ายุติไปแล้ว ไม่มีเหตุการณ์ใดๆ ที่จำเลยที่ 1 จะต้องเดินเข้าไปหาผู้ตายอีก การที่จำเลยที่ 1 เดินเข้าไปหาผู้ตายโดยมีอาวุธปืนติดตัวเตรียมพร้อมมาด้วยจึงไม่มีทางฟังเป็นอย่างอื่น นอกจากต้องการมีเรื่องกับผู้ตายอีก การกระทำของจำเลยที่ 1 จึงเป็นการสมครใจทะเลาะวิวาทกับผู้ตาย และเมื่อเป็นการสมครใจวิวาทซึ่งกันและกันแล้ว การที่ผู้ตายยิงจำเลยที่ 1 และจำเลยที่ 1 ก็ยิงผู้ตายเช่นเดียวกัน จึงหาอาจอ้างว่าเป็นการป้องกันตัวได้ไม่ ดังนั้น จำเลยที่ 1 จึงมีความผิดฐานฆ่าผู้อื่น

2) เป็นภยันตรายที่ใกล้จะถึง หมายถึง ภยันตรายที่เกิดขึ้นนั้นกระชั้นชิดถึงขนาดที่หากไม่ป้องกันตัวในขณะนั้น อาจเกิดอันตรายแก่ตนหรือผู้อื่นได้ โดยไม่รวมถึงภยันตรายที่ผ่านพ้นไปแล้ว และภยันตรายในอนาคตอันห่างไกล เนื่องจากผู้ที่รับภัยย่อมมีโอกาสที่จะจัดการภยันตรายนั้นให้หมดไปได้ เช่น ขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ มิใช่วิ่งเข้าไปหาภยันตรายล่วงหน้า และกระทำการป้องกันเสียก่อนที่ภัยจะมาถึงตน กรณีใดจะถือว่าเป็นภยันตรายที่ใกล้จะถึงนั้น ต้องดูจากข้อเท็จจริงเป็นกรณีไป⁵² ซึ่งภยันตรายที่ใกล้จะถึงนั้นจะเริ่มและสิ้นสุดลงคือช่วงเวลา

⁵² เกียรติจิตร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 9, กรุงเทพมหานคร: จีระการพิมพ์, 2549, หน้า 375

ในการป้องกันได้ การอ้างป้องกันจึงเริ่มตั้งแต่ภัยอันตรายนั้นใกล้จะถึง รวมตลอดระยะเวลาที่ภัยนั้นได้มาถึงตัวผู้รับภัยแล้ว และก่อนที่ภัยอันตรายนั้นจะสิ้นสุดลง และภัยอันตรายที่ใกล้จะถึงไม่จำเป็นต้องถึงขั้นลงมือหรือพยายาม ตามมาตรา 80 เพียงแต่อยู่ในขั้นเตรียมผู้ที่จะรับภัยอันตรายก็สามารถโต้ตอบไปโดยอ้างป้องกันได้⁵³

3) ผู้กระทำจำเป็นต้องกระทำการเพื่อป้องกันสิทธิของตนหรือของผู้อื่นให้พ้นจากภัยอันตรายนั้น หมายถึง กระทำโดยมีมูลเหตุจงใจหรือมีเจตนาพิเศษเพื่อป้องกันสิทธินั้น ซึ่งเป็นกรณียกเว้นความผิด หากการกระทำนั้นขาดมูลเหตุจงใจแต่กระทำไปโดยมีเหตุจงใจอย่างอื่น เช่น เพื่อล้างแค้น ดังนี้จะอ้างเหตุป้องกันไม่ได้ โดยการกระทำเพื่อป้องกันนั้นจะต้องเป็นการกระทำโดยเจตนา กล่าวคือ ประสงค์ต่อผลหรือเล็งเห็นผลนั้น หรือเป็นการเจตนาโดยผลของกฎหมายตามมาตรา 60⁵⁴ ประกอบกับต้องมีเจตนาพิเศษ คือ การป้องกันสิทธิหากขาดอย่างหนึ่งอย่างใดก็ไม่อาจอ้างเหตุป้องกันได้⁵⁵

4) การกระทำเพื่อป้องกันนั้น จะต้องกระทำพอสมควรแก่เหตุ หมายถึง การกระทำเพื่อป้องกันนั้นจะต้องได้สัดส่วนกับภัยอันตรายที่เกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย และการกระทำเพื่อป้องกันนั้น ถ้าผู้กระทำได้พยายามที่จะใช้วิถีทางที่น้อยที่สุดที่จะจัดการกับภัยอันตรายนั้นแล้ว ย่อมถือว่ากระทำไปพอสมควรแก่เหตุ

ดังนั้น การใช้สิทธิเพื่อป้องกันตัวโดยชอบด้วยกฎหมาย จำเป็นที่จะต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ทั้ง 4 ประการข้างต้นประกอบการพิจารณา เนื่องจากการใช้สิทธิในการป้องกันตนเองนั้นจะเป็นเหตุให้การกระทำที่ผู้นั้นกระทำลงไปไม่มีความผิด หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เหตุยกเว้นความผิด การกระทำที่เป็นการทำร้ายบุคคลอื่นตามบทกฎหมายเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายอยู่ในตัวเอง แต่เพราะมีเหตุปัจจัยที่ทำให้ผู้กระทำได้กระทำในสิ่งที่ผิดกฎหมายลงไป เพียงเพื่อป้องกันสิทธิของตนหรือของผู้อื่น ในแต่ละกรณีที่เกิดขึ้นจึงต้องนำข้อเท็จจริงมาพิจารณาว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวหรือไม่ หากเป็นไปตามหลักเกณฑ์ ผู้กระทำย่อมอ้างการป้องกัน ตามมาตรา 68 ได้ แต่หากกระทำการป้องกันเกินสมควรแก่เหตุ หรือไม่ได้สัดส่วนกับภัยอันตรายที่เกิดขึ้น แม้จะอ้าง

⁵³ “เรื่องเดียวกัน”, หน้า 390

⁵⁴ มาตรา 60 ผู้ใดเจตนาที่จะกระทำต่อบุคคลหนึ่ง แต่ผลของการกระทำเกิดแก่อีกบุคคลหนึ่งโดยพลาดไปให้ถือว่าผู้นั้นกระทำโดยเจตนาแก่บุคคลซึ่งได้รับผลร้ายจากการกระทำนั้น แต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ลงโทษหนักขึ้น เพราะฐานะของบุคคลหรือเพราะความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำกับบุคคลที่ได้รับผลร้าย มิให้นำกฎหมายนั้นมาใช้บังคับเพื่อลงโทษผู้กระทำให้หนักขึ้น

⁵⁵ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1, หน้า 376

ป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายได้ แต่เป็นการป้องกันเกินกว่ากรณีต้องกระทำเพื่อป้องกัน ผู้กระทำ ยังคงมีความผิด ซึ่งศาลอาจจะลงโทษน้อยกว่ากฎหมายกำหนดก็ได้

กรณีคำพิพากษาศาลฎีกาที่เป็นการกระทำเพื่อป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย เป็นเหตุยกเว้นความผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5647/2533 จำเลยอายุ 17 ปี ต้อนฝูงโคไปตามทางผู้ตาย อายุ 43 ปี รูปร่างใหญ่กว่าจำเลย ขับจีวรจักรยานยนต์ผ่านไปไม่ได้เพราะฝูงโคเดินเกะกะจึงด่า และหาว่าจำเลยกลั่นแกล้ง ผู้ตายจอดรถจักรยานยนต์แล้วเข้ามาตบหน้าจำเลย 4 ที จำเลยถอยหนี ผู้ตายเข้ามาจะตบซ้ำ จำเลยจึงชักมีดปลายแหลมออกมาและพูดห้ามอย่าเข้ามา แต่ผู้ตายยังเข้ามาเตะ จำเลยที่ลำตัว 2 ที กับเข้าแย่งมีดได้แล้วแทงจำเลยที่บริเวณหน้าอกซ้าย 1 ที ถือเป็นภยันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย จำเลยแย่งมีดจากผู้ตายกินมาแล้วแทงผู้ตายหลายที แต่มิได้เลือกว่ามีดจะถูกบริเวณใดของร่างกายและแทงไปเพื่อหยุดยั้งการทำร้ายของผู้ตาย เป็นการป้องกันพอสมควรแก่เหตุ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 919/2552 จำเลยที่ 2 เข้าไปก่อคดี ป. หลังจากที่ถูก ป. ใช้ขวดตีที่บริเวณศีรษะ แต่ ป. ยังไม่หยุดทำร้ายโดยใช้ปากกัดที่บริเวณแขนของจำเลยที่ 2 และยังใช้มือบีบคอจำเลยที่ 2 ด้วย ย่อมเป็นการกระทำอันละเมิดต่อกฎหมายและเป็นภยันตรายที่ใกล้จะถึง จำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นสามีของจำเลยที่ 2 ย่อมมีสิทธิเข้าช่วยเหลือป้องกันจำเลยที่ 2 ให้พ้นจากภยันตรายอันละเมิดต่อกฎหมายนั้นได้ การที่จำเลยที่ 1 ใช้ก้อนดีสีระยะ ป. 3 ถึง 4 ครั้ง เป็นเพียงแผลแตกแสดงว่าจำเลยที่ 1 ไม่ได้ตีเต็มกำลังให้ถึงตาย แต่จำเลยที่ 1 กระทำเพื่อให้ ป. หยุดทำร้าย และปล่อยตัวจำเลยที่ 2 เท่านั้น การกระทำของจำเลยที่ 1 จึงเป็นการป้องกันจำเลยที่ 2 พอสมควรแก่เหตุ

กรณีคำพิพากษาศาลฎีกาที่เป็นการป้องกันเกินสมควรแก่เหตุ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3081/2536 การที่ผู้เสียหายเดินถือเก้าอี้ที่ไม่ใหญ่โต หรือมีน้ำหนักที่จะทำอันตรายร้ายแรงเข้าหาจำเลยแล้ว จำเลยตอบโต้ด้วยการใช้มีดฟันผู้เสียหาย จนได้รับบาดเจ็บเป็นอันตรายสาหัสเช่นนี้ จึงเป็นการป้องกันเกินสมควรแก่เหตุ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3233/2541 โจทก์ร่วมถามจำเลยที่ 1 ถึงเรื่องที่จำเลยที่ 1 ด่าบิดาโจทก์ร่วม การที่จำเลยที่ 1 ตอบว่า “ให้กลับไปถามพ่อมึงดู” ถ้อยคำดังกล่าวหาได้มีความหมายเป็นการด่าไม่ จึงมิใช่เป็นเรื่องที่จำเลยที่ 1 สมควรใจเข้าวิวาทกับโจทก์ร่วม เมื่อจำเลยที่ 1 ถูกโจทก์ร่วมเข้าทำร้ายก่อน เป็นภยันตรายที่ใกล้จะถึงอันละเมิดต่อกฎหมาย จำเลยที่ 1 ย่อมมีสิทธิที่จะป้องกันตนเองได้ แต่โจทก์ร่วมเข้าทำร้ายจำเลยที่ 1 โดยใช้มือกระชากผมและตบหน้าหลายครั้ง แต่การที่จำเลยใช้มีดแทงทำร้ายโจทก์ร่วมซึ่งปราศจากอาวุธจึงเป็นการป้องกันเกินกว่ากรณีแห่งการจำเป็นต้องกระทำเพื่อป้องกัน ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

เมื่อคำนึงถึงหลักการพิจารณาในเรื่องของสัดส่วนกับภัยอันตรายที่เกิดขึ้นจากการประทุษร้าย และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ได้หยิบยกขึ้นมาแล้ว จะเห็นได้ว่าหากการใช้อาวุธในการป้องกันตัวเป็นอาวุธที่มีอำนาจไม่ร้ายแรง ถึงขั้นประหารชีวิต ก็จะยิ่งเป็นการสร้างความชอบธรรมในการกระทำว่าได้กระทำไปเพื่อป้องกันตัวได้มากขึ้น โดยผู้วิจัยเห็นว่า สเปนร์รี่ฟริกไทยเมื่อเปรียบเทียบกับอาวุธหรือวัตถุชนิดอื่นแล้ว มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับสภาวะปัจจุบันมากกว่าหากจะต้องพกพาอาวุธหรือวัตถุชนิดใดติดตัวไว้เพื่อป้องกันตัว โดยเฉพาะสำหรับผู้หญิง เนื่องจากเป็นวัตถุที่มีขนาดเล็ก กะทัดรัด เมื่อมีภัยอันตรายที่ใกล้จะถึงสามารถที่จะหยิบจับขึ้นมาใช้ได้สะดวกและไม่จำเป็นต้องมีการฝึกซ้อมดั่งเช่นอาวุธชนิดอื่นๆ หรือมีอันตรายหากเกิดความผิดพลาดจากการนำไปใช้ในการต่อสู้กับผู้ร้าย นอกจากนั้น สเปนร์รี่ฟริกไทยก็ไม่มีลักษณะเป็นอาวุธดังที่ได้เคยมีคำพิพากษาไว้⁵⁶ อีกทั้งยังไม่สามารถทำอันตรายต่อผู้ร้ายจนกระทั่งสาหัสได้ ดังนั้น เมื่อการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเรื่องของสัดส่วนกับภัยอันตรายที่เกิดขึ้น การใช้สเปนร์รี่ฟริกไทยในการป้องกันตัวจึงเหมาะสมกับการกระทำเพียงเพื่อป้องกันภัยอันตรายที่ใกล้จะถึง และเป็นวิถีทางที่น้อยที่สุดที่จะทำให้เกิดอันตราย โดยสามารถอ้างป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายได้อย่างสมเหตุสมผลมากกว่าอาวุธชนิดอื่นที่จะนำมาใช้ป้องกันตัว

3. มาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศ

3.1 ประเทศที่กำหนดให้ประชาชนพกพาหรือครอบครองสเปนร์รี่ฟริกไทยได้ แต่มีเงื่อนไขบางประการ⁵⁷

3.1.1 สหรัฐอเมริกา (USA)

1) รัฐวอชิงตันดีซี (Washington, D.C.,)

ผู้ที่ต้องการครอบครองสเปนร์รี่ฟริกไทยจะต้องลงทะเบียน DC Meteropolitan police และขออนุญาตเสียก่อน

2) รัฐแมสซาชูเซตส์ (Massachusetts)

สเปนร์รี่ฟริกไทยจะขายให้เฉพาะผู้ที่มีใบอนุญาตครอบครองอาวุธ (firearm identification cards)

⁵⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2030/2554

⁵⁷ ลิจิต บันแวงงาม, การประเมินผลของสเปนร์รี่ฟริกไทยเมื่อใช้กับร่างกายมนุษย์, รายงานการศึกษา ค้นคว้าอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2552, หน้า 9-11

3) รัฐนิวยอร์ก (New York)

สเปร์ย์พริกไทยสามารถจำหน่ายได้โดยผู้ที่มีใบอนุญาตค้าขายเกี่ยวกับอาวุธหรือเภสัชกร

4) รัฐวิสคอนซิน (Wisconsin)

สเปร์ย์พริกไทยสามารถจำหน่าย หาชื้อ และพกติดตัวไว้ใช้ได้ โดยจะต้องมีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป แต่มีข้อจำกัดในผู้ผลิต คือ ห้ามมีส่วนผสมของน้ำมันพริกไทยหรือสารที่ออกฤทธิ์เกิน 10 เปอร์เซ็นต์ และผลิตภัณฑ์ต้องมีน้ำหนักประมาณ 15 - 60 กรัม และต้องไม่มีส่วนผสมของ Chloroacetophenone (CN) และ 2 - Chlorobenzalmalonitrile (CS)

5) รัฐมิชิแกน (Michigan)

สเปร์ย์พริกไทยต้องมีสารที่ทำปฏิกิริยาน้อยกว่า 2 เปอร์เซ็นต์ จึงจะถูกกฎหมาย เพราะถ้ามีสารที่มีปริมาณน้อยกว่า 2 เปอร์เซ็นต์จะช่วยลดช่วงเวลาของผลที่เกิดขึ้น แต่หากสเปร์ย์พริกไทยมีสารประกอบที่มีส่วนผสมของ CN หรือ CS จะถูกห้ามใช้เด็ดขาด

3.1.2 ฟินแลนด์ (Finland)

ในประเทศฟินแลนด์ ผู้ที่ครอบครองสเปร์ย์พริกไทยจะต้องมีใบอนุญาต ซึ่งใบอนุญาตจะออกให้เฉพาะผู้ที่มีวัตถุประสงค์ไว้ใช้ในการป้องกันตัว และกำหนดให้เฉพาะบางอาชีพที่มีความจำเป็น เช่น เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ข้าราชการ สำหรับตำรวจได้รับการยกเว้นไม่ต้องมีใบอนุญาต สามารถครอบครองและพกพาได้ ทั้งนี้ ความเข้มข้นของสารที่ออกฤทธิ์หรือส่วนผสมของสารน้ำมันจำพวกพริก (Oleoresin Capsicum) จำกัดอยู่ที่ 5 เปอร์เซ็นต์ และสำหรับส่วนผสมอื่น เช่น Chloroacetophenone (CN) ไม่เกิน 2 เปอร์เซ็นต์

3.1.3 แคนาดา (Canada)

ประเทศแคนาดา อนุญาตให้พกพาสเปร์ย์พริกไทยได้ถูกต้องตามกฎหมาย ในกรณีไว้ใช้สำหรับป้องกันตัวจากสัตว์ แต่ถือเป็นสิ่งผิดกฎหมายหากนำมาใช้กับมนุษย์

3.1.4 อิตาลี (Italy)

ประเทศอิตาลี สเปร์ย์พริกไทยถือเป็นอาวุธป้องกันตัว สามารถจำหน่าย ครอบครอง และพกพาได้ แต่จะต้องมีสารที่ออกฤทธิ์น้อยกว่า 10 เปอร์เซ็นต์ ส่วนสเปร์ย์ที่มีส่วนผสมของ 2 - Chlorobenzalmalonitrile (CS) ถือว่าผิดกฎหมาย ห้ามจำหน่ายและพกพา

3.1.5 โปแลนด์ (Poland)

โปแลนด์กฎหมายระบุว่า สเปร์ย์พริกไทยไม่จัดเป็นอาวุธ สามารถผลิต และจำหน่ายได้ โดยบุคคลที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป สามารถครอบครองได้

3.1.6 รัสเซีย (Russia)

ในประเทศรัสเซียสเปร์ฟริกไทยจัดเป็นอาวุธป้องกันตัวอย่างถูกต้องตามกฎหมาย สำหรับผู้พกพาที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปโดยไม่ต้องมีใบอนุญาต แต่ห้ามพกพาในที่สาธารณะสำหรับผู้ผลิต และผู้จำหน่ายจะต้องมีใบอนุญาต

3.1.7 สเปน (Spain)

ประเทศสเปน กฎหมายกำหนดให้ผู้ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป สามารถหาซื้อพกพาเพื่อใช้ป้องกันตัวได้ และกฎหมายกำหนดให้ส่วนผสมของสารออกฤทธิ์ต้องไม่เกิน 5 เปอร์เซ็นต์

3.1.8 ลัตเวีย (Latvia)

ในประเทศลัตเวีย กำหนดให้สเปร์ฟริกไทยเป็นอาวุธป้องกันตัว และผู้ที่มีอายุ 16 ปีขึ้นไป สามารถหาซื้อและพกพาเพื่อใช้ป้องกันตัวได้ สำหรับผู้ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป สามารถซื้อปืนแก๊สซึ่งบรรจุฟริกไทยหรือแก๊สน้ำตาไว้ใช้สำหรับป้องกันตัวได้

3.19 ฮ็องกง (Hong Kong)

ประเทศฮ่องกง กำหนดให้สเปร์ฟริกไทยถูกจัดให้เป็นอาวุธ (Arm) ชนิดหนึ่งที่อยู่ภายใต้กฎหมาย HK Laws Chap ตามมาตรา 238 FIREARMS AND AMMUNITION ORDINANCE (การจัดการอาวุธและปืน) ผู้ที่ครอบครองต้องได้รับอนุญาตจากหน่วยงานตำรวจแห่งชาติ (Hong Kong Police Force) หากฝ่าฝืนมีโทษปรับ 100,000 เหรียญสหรัฐ และจำคุกไม่เกิน 14 ปี

3.1.10 แอฟริกาใต้ (South Africa)

หลายประเทศในแถบแอฟริกาใต้ สเปร์ฟริกไทยจัดเป็นสินค้าไม่ต้องมีใบอนุญาต สามารถผลิต จำหน่าย พกพา เพื่อใช้ป้องกันตัวได้ เช่น ประเทศบอตสวานา นามิเบีย

3.1.11 สวีเดน (Sweden)

ประเทศสวีเดนจัดให้สเปร์ฟริกไทยเป็นอาวุธชนิดหนึ่ง และการครอบครองสเปร์ฟริกไทยจะต้องมีใบอนุญาต

3.1.12 สหราชอาณาจักร (United Kingdom)

ในสหราชอาณาจักร สเปร์ฟริกไทยถูกจัดอยู่ในหมวด 5 อาวุธปืน (พระราชบัญญัติอาวุธปืน 1968) เป็นพระราชบัญญัติที่ใช้ในการควบคุมอาวุธต้องห้ามชนิดอื่นๆ เช่น ปืนอัดโนมัต และจรวดนาปาล์ม อาวุธเหล่านี้สามารถครอบครองได้เมื่อได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (Home Secretary)

3.2 ประเทศที่กฎหมายกำหนดห้ามมิให้ประชาชนพกพาหรือครอบครองสเปรย์พริกไทย ยกเว้นเจ้าหน้าที่ตำรวจ⁵⁸

3.2.1 เนเธอร์แลนด์ (the Netherlands)

ประเทศเนเธอร์แลนด์ กฎหมายระบุให้สเปรย์พริกไทยจัดเป็นอาวุธชนิดหนึ่ง
ห้ามมิให้จำหน่าย ครอบครอง หรือพกพา ยกเว้นเจ้าหน้าที่ทหารหรือตำรวจ

3.2.2 ออสเตรเลีย (Australia)

ในออสเตรเลีย สเปรย์พริกไทยถูกจัดเป็นอาวุธ และเป็นสิ่งผิดกฎหมายสำหรับ
บุคคลทั่วไป ห้ามจำหน่าย หรือพกติดตัว ยกเว้นเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถพกพาสเปรย์พริกไทยได้

⁵⁸ “เรื่องเดียวกัน”, หน้า 10-11

บทที่ 4

วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุม การใช้สเปรย์พริกไทย

จากสภาพปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน ที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น และส่วนใหญ่มักจะเกิดขึ้นกับผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย ทำให้ผู้หญิงในยุคสมัยปัจจุบันจำเป็นต้องหามาตรการในการปกป้องคุ้มครองตนเอง เพราะหากจะรอแต่ความช่วยเหลือของเจ้าหน้าที่ตำรวจจะไม่ทันการ เนื่องจากอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีเพียงน้อยนิดเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรแล้ว ทำให้ผู้หญิงต้องตื่นตัวต่อภัยร้ายรอบตัวที่เป็นอันตรายมากขึ้น โดยจะเห็นได้จากสถิติของสำนักงานสถิติแห่งชาติที่ได้รวบรวมสถิติการแจ้งความและการจับกุมคดีที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทั่วราชอาณาจักร ในปี พ.ศ. 2557 – พ.ศ. 2560 พบว่า การรับแจ้งความในกลุ่มฐานความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย เพศ รวมถึงคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สินมีจำนวนนับหมื่นคดี แต่สถิติของการจับกุมนั้นปรากฏว่าสามารถจับกุมได้เพียงครึ่งหนึ่งของการแจ้งความเท่านั้น ทำให้เห็นว่าคดีอาชญากรรมส่วนใหญ่แล้วจะไม่สามารถจับกุมผู้กระทำผิดมาลงโทษได้ทุกคดี จึงส่งผลให้สังคมยังคงมีความเสี่ยงต่ออาชญากรรมได้ทุกรูปแบบ และประชาชนยังคงต้องระมัดระวังตัวจากการก่ออาชญากรรมของผู้ร้าย ซึ่งการระแวดระวังตัวใช้ชีวิตอยู่บนความไม่ประมาทเป็นสิ่งที่ทุกคนควรมี แต่การป้องกันตัวเองในสมัยนี้มีไม่เพียงแค่การมีสติเท่านั้น ยังต้องรวมถึงการมีอุปกรณ์ที่ดีเอาไว้ป้องกันตัวด้วย เพื่อเป็นการต่อรองกับผู้ร้ายและมีไว้เพื่อลดความเสี่ยงต่อการถูกกระทำ ซึ่งอุปกรณ์ที่ผู้วิจัยเห็นว่ามีความเหมาะสมและเป็นอุปกรณ์ที่นำมาต่อกรกับผู้ร้ายได้ดีสำหรับผู้หญิง โดยสามารถพกพาไว้ป้องกันตัวได้ ก็คือ สเปรย์พริกไทย เพราะเป็นอุปกรณ์ที่มีขนาดเล็ก กะทัดรัด พกพาใส่กระเป๋าสะพายได้สะดวก และสามารถหยิบจับขึ้นมาใช้ได้ง่าย แต่กลับปรากฏว่ากฎหมายของไทยได้กำหนดให้สเปรย์พริกไทยเป็นสิ่งผิดกฎหมายและมีโทษรุนแรงมาก เมื่อเทียบกับความร้ายแรงของสเปรย์พริกไทย

ซึ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศได้กำหนดหลักสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยไว้ คือ เรื่องของสิทธิและเสรีภาพ โดยระบุว่าประชาชนทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง บุคคลอื่นไม่สามารถละเมิดต่อร่างกายหรือทรัพย์สินของบุคคลอื่นได้ ดังนั้น ตามกฎหมายสูงสุดของประเทศแล้ว ประชาชนทุกคนควรมีสิทธิที่จะปกป้องชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง

และรัฐจะใช้อำนาจตามอำเภอใจในการบัญญัติกฎหมายไม่ได้ ซึ่งรัฐจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของสภาพการณ์ในแต่ละยุคสมัย ควรกำหนดกฎหมายเท่าที่จำเป็น และมีการแก้ไขกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับสังคม

จากที่ได้ทำการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องในบทที่ 3 พบว่ากฎหมายที่กำหนดเกี่ยวกับกับสเปร์ย์พริกไทยประกอบด้วยพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และกฎหมายอาญา ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ากฎหมายบางฉบับยังไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป ในส่วนของบทที่ 4 ผู้วิจัยจึงจะขอวิเคราะห์การกำหนดฐานความผิดในกฎหมายแต่ละฉบับเพื่อให้ได้บทสรุปในการเสนอแนะแก้ไขกฎหมาย ให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบันต่อไป

1. ทบทวนหลักการกำหนดฐานความผิดและความรับผิดตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

เนื่องจากในประเทศไทยมีกฎหมายกำหนดเกี่ยวกับวัตถุอันตรายไว้โดยเฉพาะ นั่นคือพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 โดยพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดคำนิยามของวัตถุอันตรายไว้ในมาตรา 4 ซึ่งได้แก่ วัตถุระเบิดได้ วัตถุไวไฟ วัตถุออกซิไดซ์และวัตถุเปอร์ออกไซด์ วัตถุมีพิษ วัตถุที่ทำให้เกิดโรค วัตถุกัมมันตรังสี วัตถุที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม วัตถุกัดกร่อน วัตถุที่ก่อให้เกิดการระคายเคือง วัตถุอย่างอื่น ไม่ว่าจะเป็เคมีภัณฑ์หรือสิ่งอื่นใด ที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์ หรือสิ่งแวดล้อม

เมื่อตามนิยามคำว่าวัตถุอันตรายไม่ได้มีแค่วัตถุเพียงชนิดเดียวตามที่ปรากฏความหมายของวัตถุอันตรายในมาตรา 4 กฎหมายจึงต้องจัดหมวดหมู่ของวัตถุอันตรายออกเป็น 4 ชนิด เพื่อให้สะดวกต่อการควบคุมและบังคับใช้ โดยแต่ละชนิดนั้นแตกต่างกันไปตามความรุนแรงของการก่อให้เกิดผลกระทบ ซึ่งวัตถุอันตรายแต่ละชนิดก็จะมีหลักเกณฑ์ และวิธีการในการควบคุมดูแลที่แตกต่างกันออกไปอีก โดยวัตถุอันตรายชนิดที่ 1 ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก หรือผู้มีไว้ในครอบครอง เพียงแค่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายได้กำหนดไว้ เช่น กำหนดปริมาณองค์ประกอบ คุณสมบัติ วัตถุอันตรายชนิดที่ 2 ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก หรือผู้มีไว้ในครอบครองจะต้องแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบก่อนและต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด วัตถุอันตรายชนิดที่ 3 ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก หรือผู้มีไว้ในครอบครองจะต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ วัตถุอันตรายชนิดที่ 4 เป็นวัตถุอันตรายที่ห้ามมิให้มีการผลิต การนำเข้า การส่งออก การนำผ่าน หรือการมีไว้ในครอบครองอย่างเด็ดขาด ยกเว้นใช้เป็นสารมาตรฐานในการวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ

สเปรย์พริกไทยเป็นอุปกรณ์ที่แรกเริ่มเดิมทีนั้นผลิตมาไว้ใช้สำหรับป้องกันตัวจากสัตว์ ซึ่งในเวลาต่อมาก็ถูกนำมาใช้ในการควบคุมการจลาจล การสลายฝูงชน และใช้ในการป้องกันตัว แต่หลังจากที่ประเทศไทยได้บัญญัติพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ขึ้น สารแคปไซซิน (capsaicin) ที่เป็นส่วนประกอบหลักในสเปรย์พริกไทย เป็นสารที่สกัดจากน้ำมันพริกก่อให้เกิดอาการระคายเคือง ได้ถูกระบุให้เป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 โดยเป็นผลิตภัณฑ์ที่นำมาใช้เพื่อขัดขวางระบบการทำงานของร่างกายเป็นการชั่วคราวเพื่อการป้องกันตัวหรือทำร้ายผู้อื่นตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง รายชื่อวัตถุอันตราย พ.ศ. 2556 ที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

เมื่อสารแคปไซซิน (capsaicin) ที่เป็นส่วนประกอบหลักของสเปรย์พริกไทยถูกกำหนดให้เป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 จึงทำให้เป็นวัตถุอันตรายที่ถูกห้าม มิให้ผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก นำผ่าน หรือมีไว้ในครอบครองโดยเด็ดขาด มิเช่นนั้นจะมีโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามความในพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 มาตรา 18, มาตรา 43, มาตรา 70/2 วรรค 4 และมาตรา 74 ดังนั้น การที่สารประกอบหลักของสเปรย์พริกไทยถูกกฎหมายห้ามผลิต นำเข้า นำผ่านหรือมีไว้ในครอบครอง จึงส่งผลให้สเปรย์พริกไทยถูกควบคุมโดยกฎหมายนี้เช่นเดียวกัน ซึ่งอันที่จริงแล้วผลกระทบที่เกิดจากการสัมผัสสเปรย์พริกไทยมีความรุนแรงไม่มาก เพราะว่าสารแคปไซซินที่เป็นส่วนประกอบในสเปรย์พริกไทยมีปริมาณที่น้อย แต่กฎหมายกลับบัญญัติให้ผลิตภัณฑ์ทุกชนิดที่มีสารแคปไซซิน (capsaicin) ได้รับโทษตามที่กำหนดโดยไม่มีข้อยกเว้น การกำหนดโทษเช่นนี้จึงเป็นการกำหนดโทษที่รุนแรงเกินควร จนไม่สามารถนำประโยชน์ของสเปรย์พริกไทยที่มีคุณสมบัติในการก่อให้เกิดอาการระคายเคืองมาไว้ใช้ในการป้องกันตัวได้

หากพิจารณาถึงความร้ายแรงของสเปรย์พริกไทย จากงานวิจัยเกี่ยวกับผลของสเปรย์พริกไทยเมื่อนำมาใช้กับร่างกายของมนุษย์ พบว่า ฤทธิ์ของสเปรย์พริกไทยมีผลต่อผู้สัมผัสเพียงแค่อำนาจให้เกิดอาการระคายเคืองที่ตา น้ำตาไหล ตาบอดชั่วคราว มีอาการไอ จาม รู้สึกปวดแสบปวดร้อนที่ผิวหนัง และเกิดอาการปวดกล้ามเนื้อ ซึ่งอาการเหล่านี้จะหายไปภายใน 30 – 60 นาที ถือว่ามีความอันตรายและมีความรุนแรงที่น้อยมาก โดยไม่สามารถส่งผลให้ผู้สัมผัสเกิดอาการบาดเจ็บอย่างรุนแรงได้ แต่เมื่อเทียบกับวัตถุอันตรายบางชนิด เช่น ยาเบือหนู (Wafarin) หากกลืนกินเข้าไปอาจเสียชีวิตได้ หรือถ้าผู้ที่ใส่ยาเบือหนูได้หายใจรับเอาสารเข้าไปจะทำให้ระคายเคืองต่อเยื่อเมือกทางเดินหายใจส่วนบน อาจถึงขั้นเสียชีวิตได้ และการสัมผัสทางผิวหนังทำให้เกิดการระคายเคืองเป็นผื่นแดง ปวดแสบปวดร้อน เป็นอันตรายถ้าซึมผ่านผิวหนังสู่ร่างกาย ระคายเคืองต่อตา ตาแดง

เจ็บตา⁵⁹ หรือวัตถุอันตรายอีกชนิดหนึ่งที่มีความอันตรายมากกว่า คือ ยาฆ่าแมลง (Chlorpyrifos) ผู้ที่ได้รับสารตัวนี้เข้าไปโดยการกินหรือหายใจเข้าไป มีผลยับยั้งการทำงานของ cholinesterase enzyme ซึ่งพบในเนื้อเยื่อประสาท เซลล์เม็ดเลือดแดง และพลาสมา ถ้าได้รับสารมากเกินไปจะเกิดอาการภายใน 24 ชั่วโมง ทำให้ปวดศีรษะ เวียนศีรษะ คลื่นไส้ อาเจียน ท้องร่วง ม่านตาหด เห็นภาพไม่ชัดเจน มีน้ำมูกหรือน้ำลาย เหงื่อออกมาก ปวดท้องเกร็ง ชันร้ายแรงทำให้หมดสติ ชัก หายใจลำบาก อาจตายได้เนื่องจากระบบหายใจและหัวใจล้มเหลว⁶⁰ จะเห็นว่าวัตถุอันตรายทั้งสองชนิดนี้มีผลกระทบต่อผู้ที่ได้รับสารรุนแรงกว่าการได้รับสารจากการสัมผัสสเปร์พริกไทยมาก เนื่องจากมีความรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิตได้ แต่ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง รายชื่อวัตถุอันตราย พ.ศ. 2556 ในบัญชี 4 ที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบนั้น กำหนดให้วัตถุอันตรายทั้งสองชนิดนี้ เป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 เท่านั้น กล่าวคือ สามารถที่จะครอบครองได้ โดยการขออนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ทั้งที่เป็นวัตถุอันตรายที่มีความอันตรายมากหากสัมผัสถูกเข้า การที่กฎหมายกำหนดโดยมิได้พิจารณาถึงความร้ายแรงเป็นหลักจึงทำให้การกำหนดกฎหมายขัดกับหลักของความเป็นจริง ฉะนั้น แม้ว่าสเปร์พริกไทยจะมีสารแคปไซซิน (capsaicin) ที่เป็นสารอันตรายเป็นส่วนประกอบ แต่ด้วยสเปร์พริกไทยมีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อไว้ใช้ป้องกันตัว ซึ่งเป็นการครอบครองเพื่อใช้ส่วนตัว อีกทั้งยังมีส่วนผสมของสารนั้นในปริมาณที่น้อย จนไม่สามารถทำอันตรายกับผู้ที่ได้รับสารถึงแก่ชีวิตหรือบาดเจ็บสาหัสได้ กฎหมายก็ควรมีการกำหนดเป็นข้อยกเว้น ให้ผลิตภัณฑ์ของสเปร์พริกไทยสามารถครอบครองไว้ใช้ป้องกันตัวได้เช่นกัน

สำหรับกฎหมายเกี่ยวกับสเปร์พริกไทยในต่างประเทศนั้น กฎหมายในบางประเทศได้กำหนดให้สเปร์พริกไทยสามารถครอบครองได้ แต่ผู้ที่ครอบครองได้จะต้องลงทะเบียนหรือได้รับใบอนุญาตครอบครองเสียก่อน เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาในรัฐวอชิงตันดีซี รัฐแมสซาชูเซตส์ ประเทศฟินแลนด์ (เฉพาะบางอาชีพที่จำเป็น) ประเทศฮ่องกง และประเทศสวีเดน

กรณีประเทศที่กำหนดให้สเปร์พริกไทยสามารถครอบครองได้ แต่จำกัดอายุของผู้ครอบครอง เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาในรัฐวิสคอนซินกำหนดให้ที่ผู้ครอบครองได้ต้องมีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ประเทศโปแลนด์ ระบุว่าผู้ที่อายุ 18 ปีขึ้นไป สามารถครอบครองได้ ประเทศรัสเซีย กำหนดให้ผู้พกพาอายุ 18 ขึ้นไปสามารถพกพาได้โดยไม่ต้องมีใบอนุญาต แต่ห้ามพกพาในที่สาธารณะ

⁵⁹ โชติมา วิไลวัลย์, สารเคมีภัณฑ์ ยาเบื่อหนู ฐานความรู้เรื่องความปลอดภัยด้านสารเคมี, สืบค้นเมื่อ 24 พฤศจิกายน 2562 จาก <http://www.chemtrack.org/News-Detail.asp?TID=4&ID=5>

⁶⁰ โชติมา วิไลวัลย์, สารเคมีภัณฑ์ สารฆ่าแมลง ฐานความรู้เรื่องความปลอดภัยด้านสารเคมี, สืบค้นเมื่อ 24 พฤศจิกายน 2562 จาก <http://www.chemtrack.org/News-Detail.asp?TID=4&ID=4>

ประเทศสเปนกฎหมายกำหนดให้ผู้ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป สามารถหาซื้อไว้ป้องกันตัวได้ และ**ประเทศลัตเวีย** ที่กำหนดให้ผู้ที่มีอายุ 16 ปีขึ้นไป สามารถหาซื้อและพกพาเพื่อใช้ป้องกันตัวได้ และสำหรับผู้ที่ มีอายุ 18 ปีขึ้นไป สามารถซื้อปืนแก๊สที่บรรจุพริกไทยหรือแก๊สน้ำตาได้

อีกทั้งยังมีบางประเทศได้กำหนดเงื่อนไขในเรื่องของความเข้มข้นของสารที่ออกฤทธิ์ ในสเปรย์พริกไทยเอาไว้ในกรณีที่มีไว้ในครอบครอง เช่น **รัฐวิสคอนซิน**กำหนดให้ผู้ผลิตห้ามใส่ ส่วนผสมของน้ำมันพริกไทยหรือสารที่ออกฤทธิ์เกิน 10 เปอร์เซ็นต์ และผลิตภัณฑ์ต้องมีน้ำหนัก ประมาณ 15 – 60 กรัม และต้องไม่มีส่วนผสมของ Chloroacetophenone (CN) และ Chlorobenzal malonontrile (CS) **รัฐมิชิแกน**กำหนดให้สเปรย์พริกไทยต้องมีสารที่ทำปฏิกิริยาน้อยกว่า 2 เปอร์เซ็นต์ และต้องไม่มีส่วนผสมของ Chloroacetophenone (CN) และ Chlorobenzal malonontrile (CS) **ประเทศฟินแลนด์**กำหนดให้ผู้ผลิตต้องผลิตส่วนประกอบของสารที่ออกฤทธิ์หรือส่วนผสม ของสารน้ำมันจำพวกรพริกไม่เกิน 5 เปอร์เซ็นต์ **ประเทศอิตาลี**กำหนดให้มีสารที่ออกฤทธิ์ได้ น้อยกว่า 10 เปอร์เซ็นต์ และห้ามมีส่วนผสมของ Chlorobenzal malonontrile (CS) และ**ประเทศสเปน** ก็ได้กำหนดส่วนผสมของสารที่ออกฤทธิ์ว่าต้องไม่เกิน 5 เปอร์เซ็นต์ เช่นกัน

จากที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นถึงมาตรการในการควบคุมดูแลเกี่ยวกับสเปรย์พริกไทย ของแต่ละประเทศว่ามีทั้งการกำหนดในเรื่องของการขออนุญาตก่อนที่จะครอบครอง ในเรื่อง ของอายุของผู้ครอบครองหรือพกพา หรือแม้แต่ความเข้มข้นของสารที่ออกฤทธิ์ แต่นอกจากที่ได้ กล่าวไปแล้วนั้น ในแต่ละประเทศยังมีการกำหนดในส่วนของความหมายของคำว่า “อาวุธ” แตกต่างกันไปอีกด้วย โดยใน**ประเทศอิตาลี ประเทศรัสเซีย ประเทศฮ่องกง ประเทศลัตเวีย ประเทศอังกฤษ และประเทศสวีเดน** กำหนดให้สเปรย์พริกไทยจัดเป็นอาวุธป้องกันตัวชนิดหนึ่ง แต่สำหรับในประเทศโปแลนด์สเปรย์พริกไทยไม่ถูกจัดว่าเป็นอาวุธ ซึ่งกฎหมายของประเทศโปแลนด์ มีความสอดคล้องกับคำพิพากษาของศาลฎีกา ที่ 2030/2554 ที่เห็นว่าสเปรย์พริกไทยไม่ถือว่าเป็นอาวุธ เช่นกัน เพราะจากลักษณะคุณสมบัติของวัตถุแล้วไม่อาจใช้ประทุร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัส อย่างอาวุธได้

การที่แต่ละประเทศมีการกำหนดมาตรการหรือเงื่อนไขขึ้นมาเพื่อควบคุมสเปรย์พริกไทย แสดงให้เห็นถึงความใส่ใจของแต่ละประเทศที่มีต่อประชาชนของตัวเอง โดยมองถึงความปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนมากกว่าที่จะมองหาวิธีการจับกุมผู้ก่ออาชญากรรมซึ่งเป็นวิธีการ แก้ไขที่ปลายเหตุ โดยเห็นว่าประชาชนควรมีสติในการปกป้องคุ้มครองทรัพย์สินของตนเอง มากกว่าที่จะรอความช่วยเหลือจากรัฐ เช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่ไม่ว่าจะกึ่งๆ ก็สมัยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยจะกำหนดในเรื่องของหลักสิทธิและเสรีภาพไว้ เพราะสิทธิ และเสรีภาพเป็นเกียรติยศและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และประเทศที่ปกครองในระบบประชาธิปไตย

จะละเลยหรือไม่คุ้มครองในหลักสำคัญนี้ไม่ได้ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ก็ได้มีการกำหนดเรื่องสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยไว้ในหมวด 3 กล่าวคือกฎหมายรับรองคุ้มครองบุคคลทุกคนในการที่จะกระทำการหรือไม่กระทำการใด และห้ามไม่ให้บุคคลอื่นเข้ามาแทรกแซงในสิทธิของกันคนๆ นั้น ไม่ว่าจะเป็สิทธิในชีวิตและร่างกาย หรือสิทธิในทรัพย์สินก็ตาม การที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้มีความหมายเพียงว่ารัฐจะไปเพิกถอนไม่ได้เท่านั้น แต่ไม่ได้หมายความว่ารัฐจะจำกัดขอบเขตไม่ได้ ในบางกรณีการรับรองดังกล่าวได้ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องให้รัฐดำเนินการอย่างไรๆ เพื่อให้เกิดสิทธิตามรัฐธรรมนูญ เพราะไม่มีรัฐธรรมนูญของประเทศใดที่จะรับรองสิทธิเสรีภาพไว้โดยไม่มีเงื่อนไข⁶¹ เสรีภาพที่ไม่มีขอบเขตจำกัดย่อมทำให้เกิดสภาวะอนาธิปไตย เมื่อทุกคนมีเสรีภาพอย่างเต็มที่ก็จะไม่สนใจว่าจะไปกระทบสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นหรือไม่ ผลคือทำให้สังคมขาดการควบคุมและกลายเป็นสังคมที่ไร้เสรีภาพ รัฐจึงจำเป็นที่จะต้องทำหน้าที่เข้ามาจัดระเบียบสังคม ไม่ให้มีการรุกร้าเสรีภาพต่อกัน ซึ่งอาจเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน แต่ในขณะเดียวกัน การที่รัฐจะล่วงล้ำสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้โดยแจ้งชัดว่าจะใช้ได้เพียงใด มิเช่นนั้นรัฐหรือเจ้าหน้าที่ที่จะกระทำการใดที่เป็นการกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนไม่ได้ หรือที่เรียกว่า หลักนิติรัฐ คือ รัฐที่อยู่ภายใต้กฎหมายนั่นเอง เพราะฉะนั้นระบบนิติรัฐจึงเป็นระบบที่สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ของพลเมืองโดยแท้ มีจุดประสงค์เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขการใช้อำนาจตามอำเภอใจของเจ้าหน้าที่รัฐ และการใช้อำนาจในการรุกร้าสิทธิเสรีภาพของประชาชน กฎหมายก็ได้กำหนดการใช้อำนาจไว้ว่าจะใช้ได้แต่เพียงเท่าที่จำเป็นแก่การดำรงไว้ซึ่งผลประโยชน์สาธารณะ หากกฎหมายที่ให้อำนาจรัฐไว้อย่างคลุมเครือหรือเกินกว่าความจำเป็นในการรักษาไว้ซึ่งประโยชน์สาธารณะย่อมถือว่าขัดต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญตามมาตรา 77 ที่ระบุว่า “รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้า เพื่อไม่ให้เป็นการระแ่ประชาชน และก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบอย่างรอบด้าน เมื่อมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐยังต้องจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกรอบระยะเวลาโดยการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนากฎหมายให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป”

⁶¹ สุรพล นิติไกรพจน์, “หลักการพื้นฐานของกฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจของฝรั่งเศส”, *วารสารนิติศาสตร์*, 24, 3, หน้า 820

หากพิจารณาถึงเจตนารมณ์ของการบัญญัติกฎหมายพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 จะพบว่า การบัญญัติกฎหมายฉบับนี้ขึ้นมาเพื่อควบคุมกำกับดูแลวัตถุอันตรายอย่างใกล้ชิด มีบทลงโทษที่กำหนดขึ้นมาโดยเฉพาะว่าการกระทำอย่างไรถือเป็นความผิดที่เรียกว่าเป็นความผิดอาญา เพราะกฎหมายห้าม (Mala prohibita) เนื่องจากการกระทำเช่นนั้นเป็นสิ่งที่ไม่สามารถมองเห็น หรือใช้หลักศีลธรรมได้ เพราะโดยตัวของมันเองไม่เป็นความผิด จึงถือว่าการกำหนดกฎหมายฉบับนี้ออกมามีวัตถุประสงค์ที่เป็นไปเพื่อปกป้องคุ้มครองประชาชนให้ปลอดภัยจากสารอันตราย ซึ่งสารแคปไซซิน (capsaicin) ดังกล่าวกฎหมายก็ได้เล็งเห็นถึงอันตรายของสารจึงได้กำหนดให้เป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 ที่ห้ามมิให้มีการผลิต นำเข้า นำผ่านหรือมีไว้ในครอบครองโดยเด็ดขาด รวมทั้งมีอัตราโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามความในพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง รายชื่อวัตถุอันตราย พ.ศ. 2556 แต่ด้วยสารแคปไซซิน (capsaicin) นี้ หากนำมาใช้ในปริมาณที่ไม่มาก ผลกระทบที่เกิดขึ้นก็จะไม่เกิดอันตรายถึงขนาดเจ็บรุนแรง ดังเช่น แคปไซซินที่อยู่ในผลิตภัณฑ์สเปร์รี่ฟริกไทย ที่มีผลกระทบเพียงแค่ชั่วขณะหนึ่งเท่านั้น แต่การที่รัฐกำหนดให้สเปร์รี่ฟริกไทยที่มีสารแคปไซซิน (capsaicin) เป็นส่วนผสมถูกควบคุมโดยการห้ามครอบครองเด็ดขาดและมีบทลงโทษที่รุนแรง เป็นการบัญญัติกฎหมายที่ขัดกับเจตนารมณ์ ตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช พ.ศ. 2560 และไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันที่อาชญากรรมมีความรุนแรง และโหดร้ายมากขึ้น การกำหนดอัตราโทษของการครอบครองสเปร์รี่ฟริกไทยที่มีส่วนผสมของสารแคปไซซินเพียงเล็กน้อยและเพื่อใช้สอยส่วนตัวจึงไม่ควรที่จะกำหนดอัตราโทษเทียบเท่ากับการครอบครองวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 และผลจากการกำหนดกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบันจึงทำให้ผู้บริโภคไม่ได้รับความเป็นธรรมจากสิทธิที่พึงมีในการปกป้องชีวิต และทรัพย์สินของตนเอง และอาจต้องประสบกับภัยอันตรายโดยไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ทั้งที่ในปัจจุบันโลกของเราสามารถผลิตอุปกรณ์ดังเช่นสเปร์รี่ฟริกไทยที่เป็นอุปกรณ์ไว้ใช้ป้องกันตัวได้แล้ว อีกทั้งยังเป็นอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพเป็นอย่างมาก สามารถหยุดคนร้ายได้จริงในเวลาอันน้อยนิด และไม่เป็นอันตรายต่อตัวคนร้าย ซึ่งแตกต่างจากอุปกรณ์ไว้ใช้ป้องกันตัวประเภทอื่น เช่น อาวุธมีด อาวุธปืน ซึ่งอาวุธเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นอุปกรณ์ที่มีความเป็นอันตรายสูงทั้งต่อตัวคนร้าย และต่อตัวผู้พกพาเองหากไม่สามารถควบคุมอาวุธได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะเมื่ออาวุธดังกล่าวถูกอวัยวะที่สำคัญในร่างกายอาวุธเหล่านี้อาจทำให้ตัวผู้พกพาหรือตัวคนร้ายถึงแก่ชีวิต จึงทำให้อุปกรณ์อย่างสเปร์รี่ฟริกไทยมีความเหมาะสมในการพกพาไว้ใช้ป้องกันตัวมากกว่าอาวุธมีด หรืออาวุธปืน ฉะนั้น การที่รัฐกำหนดกฎหมายโดยไม่รับฟังความคิดเห็นของประชาชน ไม่วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น และไม่คำนึงถึงประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ โดยบัญญัติกฎหมายที่ทำให้ประชาชน

เกิดการะมากเกินควร และกลายเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิต กอปรกับเมื่อมีการบัญญัติกฎหมายขึ้นมาใช้บังคับแล้ว ก็มีได้ปรับปรุงกฎหมายเพื่อพัฒนาให้สอดคล้องเท่าทันสถานการณ์ จึงถือเป็นการกระทำที่ขัดต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจน

จากการศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาปัจจุบันของประเทศไทยและศึกษากฎหมายในต่างประเทศที่มีกฎหมายเกี่ยวกับสเปร์ย์พริกไทยแล้ว พบว่ามาตรการทางกฎหมายของไทยกับของต่างประเทศมีความแตกต่างกันมาก โดยกฎหมายในหลายประเทศได้เปิดกว้างอนุญาตให้มีการครอบครองไว้ใช้ป้องกันตัวได้แล้ว แต่ทั้งนี้ก็ไม่ได้ให้ครอบครองได้อย่างอิสระเสียทีเดียว ยังคงต้องมีการกำหนดเงื่อนไขสำหรับผู้ที่จะครอบครองสเปร์ย์พริกไทยอยู่ เพื่อควบคุมให้มีการใช้อย่างถูกต้อง อาทิเช่น การกำหนดให้มีการลงทะเบียนเพื่อขอใบอนุญาตครอบครอง การกำหนดอายุของผู้ครอบครอง หรือการกำหนดความเข้มข้นของสารแคปไซซิน (capsaicin) เป็นต้น แต่สำหรับประเทศไทยกฎหมายยังมีความไม่เหมาะสม ล้าหลัง โดยรัฐไม่ได้วิเคราะห์ถึงผลดี ผลเสีย อย่างเป็นระบบ ไม่คำนึงถึงประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับกับผลเสียที่อาจเกิดขึ้น การลงโทษเป็นไปอย่างรุนแรงเกินควร ซึ่งการกำหนดบทลงโทษที่ถูกต้องควรจะเป็นการลงโทษที่ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิด เพราะหากกำหนดโทษที่มากเกินความจำเป็นจะยิ่งเป็นการสนับสนุนให้เกิดอาชญากรรมที่รุนแรงขึ้น เมื่อผลกระทบจากสเปร์ย์พริกไทยที่มีส่วนประกอบของสารแคปไซซิน (capsaicin) ในปริมาณที่ไม่สามารถส่งผลอันตรายที่รุนแรงได้ การกำหนดบทลงโทษก็ควรเป็นไปอย่างพอเหมาะ เช่นกัน จากการที่ได้วิเคราะห์ถึงมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าควรนำหลักเกณฑ์หรือแนวทางของต่างประเทศมาปรับใช้กับหลักกฎหมายในประเทศไทย โดยคำนึงถึงความเหมาะสม สภาพความเป็นอยู่ และวิถีชีวิตของประชาชนในประเทศไทย ซึ่งผู้วิจัยจะได้เสนอแนะไว้ในบทต่อไป

2. ทบทวนหลักการกำหนดฐานความผิดเกี่ยวกับการพกพาสเปร์ย์พริกไทย

จากที่ได้วิเคราะห์ถึงประเด็นปัญหาของการครอบครองสเปร์ย์พริกไทยตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ไว้ในประเด็นก่อนหน้าแล้ว ต่อไปผู้วิจัยจะขอวิเคราะห์ในประเด็นปัญหาของการพกพาสเปร์ย์พริกไทย เนื่องจากการครอบครองและการพกพามีความแตกต่างกัน โดยพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ตามมาตรา 4 ได้กำหนดคำนิยามของคำว่า “มีไว้ในครอบครอง” หมายความว่า การมีไว้ในครอบครองไม่ว่าเพื่อตนเองหรือผู้อื่น และไม่จำเป็น การมีไว้เพื่อขาย เพื่อขนส่ง เพื่อใช้ หรือเพื่อประการใด และรวมถึงการทิ้งอยู่ หรือปรากฏอยู่ในบริเวณที่อยู่ในความครอบครองด้วย โดยที่พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ก็ไม่ได้กำหนดคำนิยาม

ของคำว่าพกพาไว้แยกต่างหาก ทำให้ความหมายของการมีไว้ในครอบครองจากความหมายดังกล่าว จึงเป็นความหมายที่กว้าง การเก็บไว้ในสถานที่ที่เป็นหลักแหล่ง เช่น ที่บ้านหรือที่ทำงาน กับการพกพาติดตัวไว้จึงมีความหมายว่าเป็นการมีไว้ในครอบครองเช่นเดียวกัน

เมื่อตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ไม่ได้กำหนดคำนิยามของการพกพาไว้เป็นการเฉพาะ จึงต้องดูคำนิยามตามหลักกฎหมายทั่วไป ซึ่งประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็ได้กำหนดคำนิยามไว้เฉพาะเช่นกัน จึงทำให้ต้องใช้กฎหมายเทียบเคียงโดยกรณีของการพกพาอาวุธที่ประชาชนสามารถนำไปใช้ในการป้องกันตัวได้ในชีวิตจริง และสามารถมีไว้ในครอบครองโดยถูกต้องตามกฎหมาย นั่นก็คือ อาวุธปืน ซึ่งในส่วนของอาวุธปืนนั้นมีพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่เป็นกฎหมายเอาไว้ใช้ควบคุมอาวุธปืน โดยเฉพาะ มีการกำหนดความผิดและบทลงโทษที่เกี่ยวข้องกับอาวุธปืนไว้อย่างชัดเจน เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองความสงบเรียบร้อยของประชาชน คุ้มครองสิทธิของเอกชนจากการกระทำความผิดที่เกิดจากอาวุธปืน โดยรัฐจะเป็นผู้กำหนดมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวกับอาวุธปืนให้ประชาชนปฏิบัติตาม เพื่อให้อยู่ภายใต้การควบคุมและสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งการกำหนดในเรื่องของการครอบครองอาวุธปืนตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ได้กำหนดคำนิยามเอาไว้ใน มาตรา 4 (6) ว่า “มี” หมายความว่า มีกรรมสิทธิ์หรือมีไว้ในครอบครองแต่ไม่หมายความถึงการที่อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิดที่มีไว้โดยชอบด้วยกฎหมายและตกอยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่นซึ่งไม่ต้องห้ามตามมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัตินี้เท่าที่จำเป็นเพื่อรักษาสิ่งที่มีให้สูญหาย แต่สำหรับในส่วนของพกพาอาวุธปืน แม้พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 จะไม่ได้กำหนดคำนิยามของการพกพาเอาไว้ แต่ก็มีกำหนดในเรื่องของการพกพาไว้ใน มาตรา 8 ทวิ ว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดพาอาวุธปืนติดตัวไปในเมือง หมู่บ้าน หรือทางสาธารณะ โดยไม่ได้รับอนุญาตให้มีอาวุธปืนติดตัว เว้นแต่เป็นกรณีที่ต้องมีติดตัวเมื่อมีเหตุจำเป็นและเร่งด่วนตามสมควรแก่พฤติการณ์ และไม่ว่ากรณีใดห้ามมิให้พาอาวุธปืนไปโดยเปิดเผย หรือพาไปในชุมชนที่ได้จัดให้มีขึ้น เพื่อนมัสการ การรื่นเริง การมหรสพ หรือการอื่นใด แต่ยกเว้นสำหรับเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ทหารและตำรวจ ซึ่งอยู่ในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ซึ่งอยู่ในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่เพื่อการป้องกันประเทศ หรือรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือรักษาทรัพย์สินอันสำคัญของรัฐ และประชาชนที่ได้รับมอบให้มิและใช้ ซึ่งอยู่ในระหว่างการช่วยเหลือราชการและมีเหตุจำเป็นต้องมี และใช้อาวุธปืนในการนั้น” จะเห็นได้ว่า กฎหมายได้กำหนดไว้ใกล้เคียงกับประมวลกฎหมายอาญาในมาตรา 371

ที่เป็นการห้ามพาอาวุธไปในเมือง หมู่บ้าน หรือทางสาธารณะ โดยไม่มีเหตุสมควร และการที่ประชาชนคนทั่วไปหรือข้าราชการจะสามารถมีอาวุธปืนไว้ในครอบครองหรือพกพาติดตัวไปด้วยได้นั้น ก็จะต้องมีการขออนุญาตจากนายทะเบียนท้องที่เสียก่อน ซึ่งการจะออกใบอนุญาตในเรื่องของอาวุธปืนก็มีการกำหนดไว้ในกฎกระทรวง (พ.ศ. 2490) ออกตามความในพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 โดยมีอยู่หลายกรณีด้วยกัน เช่น ใบอนุญาตให้ซื้ออาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนส่วนบุคคลหรือให้ซื้ออาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนสำหรับการค้า เรียกว่า แบบ ป. 3, ใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนหรือให้มีอาวุธปืนไว้เพื่อเก็บหรือให้มีและให้ใช้อาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนชั่วคราว เรียกว่า แบบ ป. 4 และใบอนุญาตให้มีอาวุธปืนติดตัว แบบ ป. 12

โดยผู้วิจัยจะขอนำเสนอในส่วนของการขออนุญาตให้มีอาวุธปืนติดตัว หรือที่เรียกกันทั่วไปว่าการพกพา ซึ่งตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ขอว่าจะต้องไม่เป็นบุคคลดังต่อไปนี้

- 1) บุคคลซึ่งต้องโทษจำคุกสำหรับความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 97 ถึง มาตรา 111 มาตรา 120 มาตรา 177 ถึงมาตรา 183 มาตรา 249 มาตรา 250 หรือมาตรา 293 ถึงมาตรา 303 มาตรา 254 ถึงมาตรา 257 และพ้นโทษยังไม่เกิน 5 ปี นับแต่วันพ้นโทษถึงวันยื่นคำขอใบอนุญาต เว้นแต่ในกรณีความผิดที่กระทำโดยความจำเป็นหรือเพื่อป้องกันหรือโดยถูกขู่โทสะ
- 2) บุคคลซึ่งต้องโทษจำคุกสำหรับความผิดอันเป็นการฝ่าฝืนต่อพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด และดอกไม้เพลิง พ.ศ. 2477 มาตรา 11 มาตรา 22 มาตรา 29 หรือมาตรา 33 หรือพระราชบัญญัตินี้ มาตรา 7 มาตรา 24 มาตรา 33 หรือมาตรา 38
- 3) บุคคลซึ่งต้องโทษจำคุกตั้งแต่สองครั้งขึ้นไปในระหว่างห้าปีนับย้อนขึ้นไปจากวันยื่นคำขอ สำหรับความผิดอย่างอื่น นอกจากที่บัญญัติไว้ใน (1) และ (2) เว้นแต่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- 4) บุคคลซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ
- 5) บุคคลซึ่งไม่สามารถจะใช้อาวุธปืนได้โดยกายพิการหรือทุพพลภาพ เว้นแต่จะมีไว้เพื่อเก็บตามมาตรา 11
- 6) บุคคลซึ่งเป็นคนไร้ความสามารถหรือเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถหรือปรากฏว่าเป็นคนวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ
- 7) บุคคลซึ่งไม่มีอาชีพและรายได้
- 8) บุคคลซึ่งไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง
- 9) บุคคลซึ่งมีความประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง อันอาจกระทบกระเทือนถึงความสงบเรียบร้อยของประชาชน และสำหรับประชาชนทั่วไปจะต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้
 - 1) มีสัญชาติไทย กรณีไม่มีสัญชาติไทยต้องมีหนังสือรับรองความประพฤติจากข้าราชการตำรวจตำแหน่งตั้งแต่ระดับผู้กำกับหรือเทียบเท่า ขึ้นไป
 - 2) อายุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป ยกเว้นบุคคลที่เคยได้รับอนุญาตมีอาวุธปืนติดตัวจากผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ในการอนุญาตให้บุคคลมีอาวุธปืนติดตัวตามหลักเกณฑ์เดิมมาก่อนแล้ว
 - 3) มีหลักทรัพย์เงินฝากในสถาบันการเงิน

หรือพันธบัตรรัฐบาล หรือสลากออมสินจำนวน ตั้งแต่ 1,000,000 บาท ขึ้นไป เป็นระยะเวลา ไม่น้อยกว่า 6 เดือน ติดต่อกันจนถึงวันวันยื่นคำร้อง หรือกรณีและผู้ขออนุญาตเป็นเจ้าของกิจการ หรือกรรมการผู้จัดการบริษัท หรือกรรมการผู้รับมอบอำนาจผูกพันบริษัท บริษัทดังกล่าวต้องมีทุน จดทะเบียน ตั้งแต่ 1,000,000 บาท ขึ้นไป ทั้งนี้ การจะขออนุญาตจะต้องมีเหตุผลและความจำเป็น ตามที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนดด้วย⁶² จากการศึกษาในเรื่องของหลักเกณฑ์การขอใบอนุญาต มีอาวุธปืนติดตัว หรือการพกพานั้น จะเห็นได้ว่า เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ที่ค่อนข้างละเอียด หลายขั้นตอน โดยมีการกำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่ต้องห้ามออกใบอนุญาตเอาไว้หลายลักษณะ ด้วยกัน และยังได้กำหนดให้ผู้ที่จะขอใบอนุญาตจะต้องมีเหตุผลความจำเป็นตามที่ระบุไว้เท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนทั่วไปจะต้องมีการรับรองจากหน่วยงานราชการ จึงทำให้การขอออก ใบอนุญาตในเรื่องของการพกพานั้นเป็นไปได้ยากหากไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่ในการรักษา ความสงบของบ้านเมืองแต่ทั้งนี้ทั้งนั้น การกำหนดกฎหมายที่มีความละเอียดเช่นนี้ก็เนื่องมาจากอาวุธปืน เป็นอาวุธที่มีอานุภาพในการประหารชีวิตสูง สามารถสร้างความเสียหายได้อย่างรุนแรง หากรัฐ ให้อิสระ โดยไม่มีการควบคุมบังคับให้อยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ของกฎหมาย ก็จะส่งผลให้สังคม เกิดความวุ่นวาย ไม่เป็นระเบียบ ขาดความสงบสุข

เมื่อเปรียบเทียบความร้ายแรงของอาวุธปืนกับสเปรย์พริกไทย พบว่า ความร้ายแรง ของอาวุธปืนนั้นมีมากกว่าสเปรย์พริกไทยเป็นอย่างมาก โดยอาวุธปืนที่ยิงออกไปเพียงนัดเดียว สามารถทำให้เป็นอันตรายถึงแก่ชีวิตได้ แต่สเปรย์พริกไทยไม่มีอานุภาพร้ายแรงถึงขนาดทำให้ ผู้ที่ได้รับสารของสเปรย์พริกไทยเสียชีวิตได้ ดังนั้น การที่จะใช้หลักเกณฑ์ในเรื่องของการพกพา อาวุธปืนมาใช้บังคับกับสเปรย์พริกไทยจึงยังไม่เหมาะสมเท่าใดนัก เพราะเป็นการจำกัดสิทธิ ของประชาชนมากเกินไป หรืออีกมุมหนึ่งหากนำสเปรย์พริกไทยมาพิจารณาเปรียบเทียบกับ การพกพาอาวุธมีด โดยข้อเท็จจริงอาวุธมีดถือว่าเป็นอาวุธที่มีอานุภาพร้ายแรงอีกชนิดหนึ่งที่คนนิยม นำมาใช้ในการพกพาเพื่อป้องกันตัวเช่นกัน ประชาชนทั่วไปสามารถหาซื้อได้ง่ายและราคาถูกกว่า อาวุธปืน อีกทั้งยังสามารถพกซ่อนไว้ได้ง่ายกว่า แต่เมื่อเทียบถึงความเป็นอันตรายแล้ว อาวุธมีด ก็ยังมีความเป็นอันตรายมากกว่าสเปรย์พริกไทย แต่ปรากฏว่าการพกพาอาวุธมีดก็ยังไม่มีความหมาย ออกมาควบคุมบังคับใช้เกี่ยวกับมีดโดยเฉพาะ ไม่ว่าจะเป็นมีดที่มีขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ก็สามารถ พกพาติดตัวไปได้โดยไม่มีบทกำหนดโทษหรือหลักเกณฑ์ในการพกพา มีเพียงแค่หลักกฎหมาย ทั่วไปที่ดูเจตนาของผู้พกพาเท่านั้น เมื่อไม่มีหลักเกณฑ์ในการกำหนดในเรื่องของการพกพา มีด ทำให้ปัจจุบันจึงปรากฏให้เห็นเป็นข่าวอยู่เป็นประจำเกี่ยวกับวัยรุ่นต่างสถาบันที่นำอาวุธมีดพกติด

⁶² หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตร.ที่ 0026.15/ว 135 ลงวันที่ 29 พฤศจิกายน 2553

ตัวไปทำร้ายกัน แต่ถึงอย่างไรก็ดี เพื่อเป็นการควบคุมการใช้สเปร์ย์พริกไทยให้อยู่ในความควบคุม และเป็นการป้องกันการเกิดเหตุการณ์อันตรายที่ไม่คาดคิด ผู้วิจัยเห็นควรมีการนำเอาหลักเกณฑ์ บางประการของการขอใบอนุญาตอาวุธปืนที่เป็นข้อดีมาปรับใช้กับสเปร์ย์พริกไทย และนำกฎหมาย ของต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ในรัฐวิสคอนซิน ประเทศรัสเซีย ประเทศสเปน ประเทศอิตาลี ประเทศลัตเวีย มาเทียบเคียงปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการกำหนดมาตรการ สำหรับประเทศไทย ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงความเหมาะสม ความสอดคล้องตามบริบทของสังคม กับทั้งต้องไม่เป็นการสร้างภาระเกินควรแก่ประชาชน

3. ทบทวนหลักการกำหนดฐานความผิดและความรับผิดตามประมวลกฎหมายอาญา

3.1 กรณีนำสเปร์ย์พริกไทยใช้ในการก่ออาชญากรรม

จากสถิติของสำนักงานสถิติแห่งชาติ รายงานว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 – 2561 มีคดีอาชญากรรมทั่วราชอาณาจักร ไทยที่หน่วยงานของรัฐ ได้รับแจ้งความมีเป็นจำนวนนับหมื่นคดี ในแต่ละปี โดยในปี พ.ศ. 2557 ได้รับแจ้งความจำนวน 69,877 ราย ปีพ.ศ. 2558 ได้รับแจ้งความ จำนวน 73,282 ราย ปีพ.ศ. 2559 ได้รับแจ้งความจำนวน 59,537 ราย ปีพ.ศ. 2560 ได้รับแจ้งความ จำนวน 64,278 ราย และปีพ.ศ. 2561 ได้รับแจ้งความจำนวน 57,598 ราย แต่จากสถิติการแจ้งความ ที่เกิดขึ้นเมื่อนำมาเทียบกับสถิติของการจับกุมตัวคนร้ายในแต่ละปี ปรากฏว่าสถิติของการจับกุมตัว คนร้ายยังมีจำนวนที่น้อยกว่าการแจ้งความพอสมควร หรือกล่าวได้ว่าคดีอาชญากรรมที่เกิดขึ้น เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถจับกุมตัวคนร้ายได้ครบถ้วนทุกคดี และในปัจจุบันการก่ออาชญากรรม ของคนร้ายส่วนใหญ่จะพกพาอาวุธในการก่ออาชญากรรมด้วย เพื่อให้การก่ออาชญากรรมนั้น สะดวกมากขึ้น จากการรายงานข่าวในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาพบว่าการก่ออาชญากรรมมักจะทวี ความรุนแรงมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด จึงถือเป็นภาระหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่จะต้องจับกุม ผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ซึ่งบทลงโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดก็จะขึ้นอยู่กับความหนักเบา ตามการกระทำความผิดที่ก่อขึ้นด้วย โดยได้ถูกกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา

การก่ออาชญากรรมโดยใช้อาวุธจะมีบทลงโทษแตกต่างจากการกระทำความผิด โดยไม่ใช้อาวุธ กล่าวคือ หากผู้กระทำความผิดโดยใช้อาวุธในการกระทำความผิด กฎหมายจะลงโทษ ผู้กระทำความผิดให้ต้องรับโทษหนักขึ้น อาทิเช่น คดีความผิดเกี่ยวกับเพศ มาตรา 276 วรรคสาม ที่กำหนดว่า ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่น ถ้าเป็นการกระทำโดยมีอาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด หรือโดยใช้อาวุธ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สามแสนบาท ถึงสี่แสนบาทหรือจำคุกตลอดชีวิต ตัวอย่างคดีกรณีจำเลยข่มขืนชำเราหญิง โดยพกของจำเลย

มีปืนบังคับไม่ให้คนอื่นช่วยหญิง จำเลยร่วมกระทำกับพวกที่มีอาวุธปืน จำเลยต้องรับโทษหนักขึ้น ตามมาตรา 276 วรรคสอง (ปัจจุบัน มาตรา 276 วรรคสาม)⁶³ หรือกรณีคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ตามมาตรา 335 (7) ที่กำหนดว่า ผู้ใดลักทรัพย์โดยมีอาวุธ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท ตัวอย่างคดีกรณีจำเลยกับพวกยื่นขวางทางผู้เสียหาย จำเลยถือมีดคนหนึ่งถือขวานคนหนึ่ง แล้วบอกให้ผู้เสียหายลงจากรถแล้วพูดว่า “ให้รถกูเถอะ” โดยไม่ได้มีกริยาใดที่จะแสดงให้เห็นว่าในทันใดนั้นจะใช้กำลังประทุษร้ายหรือจะใช้มีดหรือขวาน ในลักษณะที่จะทำให้เห็นว่าจะใช้ทำร้ายผู้เสียหาย จำเลยมีความผิดฐานร่วมกันลักทรัพย์โดยมีอาวุธ⁶⁴ หรือมาตรา 340 วรรคสอง ที่กำหนดให้การปล้นทรัพย์ ไม่ว่าคนหนึ่งคนใดมีอาวุธติดตัวไปด้วย ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบสองปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สองแสนสี่หมื่นบาท ถึงสี่แสนบาท ตัวอย่างคดีกรณีจำเลยกับพวกอีก 2 คน บังคับเอาทรัพย์ของผู้เสียหายไปโดยใช้กำลัง ประทุษร้าย เมื่อจำเลยร่วมกระทำความผิดกับพวกอีก 2 คน โดยมีมีดเป็นอาวุธ จึงเป็นความผิดฐาน ร่วมกับพวกปล้นทรัพย์โดยมีอาวุธติดตัวไปด้วย⁶⁵ ซึ่งบทกฎหมายที่ได้กล่าวไปข้างต้นล้วนเป็นเหตุ ฉุกเฉินที่เป็นการก่ออาชญากรรมโดยมีอาวุธมาเกี่ยวข้องทั้งสิ้น เป็นบทลงโทษบทหนักที่มีเหตุ เพิ่มโทษนั่นเอง

ประมวลกฎหมายอาญาได้จำกัดความของคำว่าอาวุธไว้ ดังนี้ มาตรา 1 (5) “อาวุธ” หมายความว่ารวมถึงสิ่งซึ่งไม่เป็นอาวุธโดยสภาพ แต่ซึ่งได้ใช้หรือเจตนาจะใช้ประทุษร้ายร่างกาย ถึงอันตรายสาหัสอย่างอาวุธ ซึ่งสิ่งที่เป็นอาวุธโดยสภาพส่วนใหญ่ที่ประชาชนทราบกันโดยทั่วไป ได้แก่ ปืน ดาบ ระเบิด หอก แต่สำหรับสิ่งซึ่งไม่เป็นอาวุธโดยสภาพ โดยปกติแล้วหากสิ่งนั้นไม่ได้ นำมาใช้ประทุษร้ายร่างกายสาหัสดังเช่นอาวุธ ก็จะไม่ถือว่าเป็นอาวุธ แต่หากมีการนำสิ่งๆ นั้นมาใช้ ประทุษร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาวุธ กล่าวคือ ทำให้ตาบอด หูหนวก ลิ่นขาด เสียอวัยวะ เสียวัยยะสืบพันธุ์หรือความสามารถสืบพันธุ์ เสียแขน ขา มือ เท้า นิ้วหรืออวัยวะอื่นใด หน้าเสียโฉม อย่างติดตัวแทงลูก จิตพิการอย่างติดตัว ทูพพลภาพหรือป่วยเจ็บเรื้อรังซึ่งอาจถึงตลอดชีวิต ทูพพลภาพ หรือป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาเกินกว่ายี่สิบวัน หรือจนประกอบกรณีกิจตามปกติไม่ได้เกิน กว่ายี่สิบวัน เช่นนี้จึงจะถือว่าสิ่งนั้นเป็นอาวุธ ตัวอย่างเช่น กรณีของมีดพกผลไม้หากนำไปใช้แทงผู้อื่นจนได้รับบาดเจ็บสาหัส หรือกรณีของไม้เบสบอลถ้านำไม้เบสบอลไปตีผู้อื่นจนเขาได้รับ อันตรายสาหัส เป็นต้น และการก่ออาชญากรรมที่เป็นการกระทำโดยใช้อาวุธในการกระทำความผิด

⁶³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 891/2521

⁶⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 730/2509

⁶⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8722/2548

นอกจากจะต้องรับโทษฐานการกระทำความผิดโดยมีอาชญาแล้ว ยังต้องรับโทษในส่วนของ การพกพาอาวุธไปในเมือง หมู่บ้านหรือทางสาธารณะ โดยไม่มีเหตุอันสมควรด้วย ตามมาตรา 371 ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวเป็นเพียงความผิดลหุโทษที่มีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่สำหรับในส่วนของ การพกพาอาวุธปืนนั้นจะมีบทลงโทษ ตามพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ เพิ่มขึ้นมาอีกบทหนึ่งซึ่งเป็นบทกฎหมายที่ตราขึ้นมาเพื่อควบคุมดูแลในเรื่องของอาวุธปืนโดยเฉพาะ

สเปร์ย์พริกไทยกำเนิดมาได้เนื่องจากผู้ผลิตมีความคิดที่จะผลิตอุปกรณ์ชนิดหนึ่งขึ้นมาเพื่อนำมาใช้ในการป้องกันตัว แต่จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลพบว่า การที่สเปร์ย์พริกไทย มีฤทธิ์ในการทำให้เกิดอาการระคายเคืองต่อส่วนต่างๆ ของร่างกาย ไม่ว่าจะเป็นอาการแสบตา หรืออาการปวดแสบปวดร้อนตามผิวหนัง ส่งผลให้มีบุคคลบางกลุ่มนำสเปร์ย์พริกไทยมาใช้ในการก่ออาชญากรรม โดยปรากฏพบจากการรายงานข่าวว่าที่ผ่านมามีการก่ออาชญากรรมด้วยสเปร์ย์พริกไทย จำนวน 4 คดี ซึ่งในแต่ละคดีเป็นกรณีของการก่ออาชญากรรมที่ประสงค์ต่อทรัพย์ทั้งสิ้น จะเห็นว่ากรณีของการใช้สเปร์ย์พริกไทยเป็นอุปกรณ์ในการก่อเหตุอาชญากรรมในประเทศไทยนั้น ยังมีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับคดีอาชญากรรมที่ใช้อาวุธปืน มีด หรือแม้กระทั่งการใช้น้ำกรด หรือยาเบื่อหนูในการก่อเหตุ โดยมีความคิดเห็นของ พ.ต.ท. โชติวิเชียร วิเชียรโชติ ที่ได้กล่าวไว้เมื่อครั้งจัดประชุมวิชาการเกี่ยวกับสเปร์ย์พริกไทยเพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวทางที่เหมาะสมในการควบคุมผลิตภัณฑ์สเปร์ย์ป้องกันตัวว่า “ข้อกังวลว่าหากปล่อยให้มีการครอบครองสเปร์ย์ป้องกันตัว ได้อาจกลายเป็นช่องทางให้คนร้ายใช้เป็นอาวุธได้นั้น ผมเชื่อว่าคนร้ายเขาไม่สนใจเรื่องอาวุธ หรือกฎหมายหรอก เขาพร้อมจะก่อเหตุทุกเมื่อที่มีโอกาส อาวุธใดๆ เขาก็ใช้ได้ ขนาดปืนที่นำมาใช้ เขาก็ไม่ใช้ปืนเถื่อน ที่สำคัญสเปร์ย์ป้องกันตัวประสิทธิภาพก่อเหตุน้อยกว่าคนร้ายเขาไม่นิยมใช้หรอก เพราะเขาใช้มีด หรือปืนจะเอื้ออำนวยต่อการก่อเหตุได้มากกว่า”⁶⁶ ซึ่งบทลงโทษสำหรับการก่ออาชญากรรมด้วยอาวุธปืน หรือมีด ผู้วิจัยได้มีการกล่าวไปแล้วในตอนต้น แต่สำหรับการก่ออาชญากรรมด้วยน้ำกรดหรือยาเบื่อหนู ได้เคยมีคำพิพากษาเอาไว้ดังนี้ แม้น้ำกรดจะไม่ใช่อาวุธ โดยสภาพ แต่เป็นสารเคมีชนิดกรดเกลือซึ่งมีคุณสมบัติกัดกร่อนชนิดรุนแรง น้ำกรดที่จำเลยที่ 1 นำมาสาดใส่โจทก์ร่วมทั้ง 3 นอกจากจะมีความเข้มข้นสูงแล้วยังมีปริมาณมาก ทำให้โจทก์ร่วมที่ 1 มีบาดแผลถึง 20 เปอร์เซนต์ของร่างกาย จำเลยที่ 1 ย่อมเล็งเห็นผลได้ว่าการกระทำของตนกับพวก เป็นเหตุให้โจทก์ร่วมทั้ง 3 ถึงแก่ความตายได้ การที่จำเลยที่ 1 กับพวกเตรียมน้ำกรดมาเพื่อสาดใส่โจทก์ร่วมทั้ง 3 จึงเป็นการกระทำโดยไตร่ตรองไว้ก่อน จำเลยที่ 1 จึงมีความผิดฐานพยายามฆ่า

⁶⁶ คมชัดลึก, อาชญากรรม, สืบค้นเมื่อ 7 มกราคม 2563, จาก <https://www.komchadluek/news/crime/158678>

โจทก์ร่วมทั้ง 3 โดยไตร่ตรองไว้ก่อน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 289 (4) ประกอบมาตรา 80⁶⁷ จากคำพิพากษาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า การที่ศาลได้วินิจฉัยให้การกระทำความผิดดังกล่าวมีความผิดฐานพยายามฆ่าเนื่องจากความอันตรายของน้ำกรดนั้น มีความรุนแรงมากถึงขนาดที่ทำให้ผู้ถูกน้ำกรดสาดนั้นเสียชีวิตได้ พฤติการณ์ในการนำน้ำกรดมาสาดจึงเป็นพฤติการณ์ที่มีเจตนาฆ่ามิใช่เจตนาทำร้าย ซึ่งนับเป็นบทลงโทษทางกฎหมายที่มีความรุนแรงมากที่สุด แม้ว่าความอันตรายของน้ำกรดจะมีความรุนแรงมากแต่สิ่งนี้น้ำกรดแตกต่างจากสเปรย์พริกไทย คือ น้ำกรดสามารถหาซื้อได้ตามท้องตลาดทั่วไป มิได้ถูกควบคุมอย่างเข้มงวดดังเช่นสเปรย์พริกไทย ซึ่งน้ำกรดที่นิยมใช้ก่อเหตุส่วนใหญ่ คือ กรดซัลฟิวริก เนื่องจากกรดซัลฟิวริกถูกจัดให้เป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 ที่สามารถครอบครองได้เมื่อได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และสำหรับประชาชนทั่วไปที่ซื้อไปใช้สอยส่วนบุคคลก็มีประกาศกระทรวงสาธารณสุขกำหนดยกเว้นไม่ต้องขออนุญาตไว้⁶⁸ ทั้งที่ความเป็นจริงกรดซัลฟิวริกหรือน้ำกรดมีความอันตรายมากกว่าสเปรย์พริกไทยหลายเท่า เช่นเดียวกับกรณีของยาเบื่อหนูที่มีความอันตรายมากกว่าสเปรย์พริกไทย โดยสามารถทำอันตรายถึงแก่ชีวิตได้เมื่อรับประทานเข้าไป และคนมักนิยมใช้ในการนำมาวางยาเพื่อประสงค์ต่อชีวิต ดังเช่น กรณีที่จำเลยเอายาเบื่อหนูใส่ใน โอ่งน้ำดื่มของผู้เสียหาย โดยมีเจตนาฆ่าผู้เสียหาย แต่ผู้เสียหายทราบเสียก่อนไม่ยอมดื่มน้ำดังกล่าว การกระทำของจำเลยเข้าลักษณะเป็นการปลอมปนเครื่องอุปโภคบริโภคเพื่อบุคคลอื่นเสพหรือใช้ และการปลอมปนนั้นน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่สุขภาพ จำเลยจึงมีความผิดฐานพยายามฆ่า⁶⁹ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าความอันตรายของน้ำกรดและยาเบื่อหนูจะมีความรุนแรงมากกว่าสเปรย์พริกไทยเพียงใด ผู้กระทำความผิดก็จะต้องได้รับโทษตามความผิดที่ระบุไว้ในประมวลกฎหมายอาญาเท่านั้น โดยผู้กระทำความผิดไม่ต้องรับผิดในฐานะผู้ครอบครองตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 เพราะวัตถุทั้งสองชนิดนี้ถูกกำหนดให้เป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 ที่สามารถจะครอบครองได้โดยไม่ผิดกฎหมาย แตกต่างจากสเปรย์พริกไทยที่ถูกห้ามครอบครอง อันเนื่องมาจากสารแคปไซซินในสเปรย์พริกไทยถูกจัดให้เป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 ที่ห้ามมิให้มีการครอบครอง

แม้ว่าสารแคปไซซินจะเป็นสารที่กฎหมายระบุให้เป็นสารที่มีอันตรายร้ายแรง แต่ด้วยการนำสารแคปไซซินในปริมาณที่ไม่มากใส่เข้าไปเป็นส่วนประกอบของสเปรย์พริกไทย จึงทำให้การออกฤทธิ์ของแคปไซซินไม่มีผลที่เป็นอันตรายต่อร่างกาย โดยส่งผลเพียงแค่อาการระคายเคืองที่ตาทำให้น้ำตาไหล แสบร้อนที่ผิวหนัง แสบจุก หายใจติดขัด ไอ จาม หรือเกิดอาการ

⁶⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9711/2557

⁶⁸ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ยกเว้นการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยามีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ พ.ศ. 2538

⁶⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2143/2536

ตาบอดชั่วคราว ซึ่งอาการที่เกิดขึ้นก็เป็นเพียงชั่วคราวเท่านั้น ดังนั้น เมื่อมีบุคคลนำสเปรย์พริกไทยไปใช้ในการก่ออาชญากรรม ผู้ถูกระงับก็จะไม่ได้รับอันตรายที่ร้ายแรงถึงแก่ชีวิตได้

การกำหนดให้การครอบครองสเปรย์พริกไทยที่มีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อใช้ในการป้องกันตัวและเป็นการครอบครองเพื่อการใช้สอยส่วนบุคคลเท่านั้น เป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายและได้รับบทลงโทษที่รุนแรง ดังเช่นความผิดของการครอบครองวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 จึงมีความไม่เป็นธรรมต่อผู้ครอบครองที่ต้องการปกป้องชีวิตและทรัพย์สินของตัวเอง กับทั้งไม่คำนึงถึงสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน แม้ว่าบางกรณีที่ผลของสเปรย์พริกไทยอาจส่งผลกระทบรุนแรงมากเป็นพิเศษในผู้ป่วยโรคหอบหืดก็ตาม แต่ก็ยังไม่มีการรายงานที่ระบุชัดเจนว่าสเปรย์พริกไทยมีผลถึงขั้นทำให้เสียชีวิต กับทั้งมีงานวิจัยเกี่ยวกับสเปรย์พริกไทยที่เป็นการประเมินผลของสเปรย์พริกไทยเมื่อนำมาใช้กับร่างกายมนุษย์⁷⁰ ก็ได้ระบุว่าการออกฤทธิ์ของสเปรย์พริกไทยมีผลทำให้เสียชีวิตได้เช่นกัน และถึงแม้ว่าการก่ออาชญากรรมจะเป็นการพกพาสเปรย์พริกไทยที่ดูเหมือนจะเป็นอาวุธในการก่อเหตุ แต่เนื่องจากตามคำพิพากษาศาลฎีกาได้วินิจฉัยให้สเปรย์พริกไทยไม่ถูกจัดว่าเป็นอาวุธตามความในมาตรา 1 (5) ของประมวลกฎหมายอาญา แต่การลงโทษสำหรับการกระทำความผิดที่เกิดจากการใช้สเปรย์พริกไทยนั้นกลับถูกลงโทษทั้งในส่วนของกฎหมายอาญาและกฎหมายวัตถุอันตราย ซึ่งบทลงโทษในส่วนของพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 เป็นบทลงโทษที่มีความรุนแรงเป็นอย่างยิ่ง โดยระบุให้ผู้ที่ครอบครองสารแคปไซซินต้องรับโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถือเป็นบทลงโทษที่รุนแรงกว่าบทลงโทษในคดีอาญาบางฐานความผิดเสียอีก

จากการที่ได้วิเคราะห์ปัญหาการนำสเปรย์พริกไทยไปใช้ในการก่ออาชญากรรมตามที่ได้อธิบายไว้ในข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าการกำหนดบทลงโทษของการกระทำความผิดที่เกิดจากการใช้สเปรย์พริกไทยตามกฎหมายอาญามีความเหมาะสมและเพียงพอแล้วกับผลของการกระทำ เพราะตามประมวลกฎหมายอาญามีการกำหนดบทลงโทษที่รุนแรงตามระดับความหนักเบาของการกระทำที่เหมาะสมอยู่แล้ว ซึ่งเป็นการลงโทษที่เป็นไปตามหลักทฤษฎีของการลงโทษที่ถูกต้อง เพราะการลงโทษที่เหมาะสมนั้นจะต้องมิใช่เป็นไปเพื่อการแก้แค้นทดแทน ดังนั้น จึงไม่จำเป็นต้องมีบทกำหนดโทษในส่วนของการครอบครองสเปรย์พริกไทยเพื่อการใช้สอยส่วนบุคคลอีก ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 มาตรา 43 ประกอบมาตรา 74 ซึ่งถือเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเกินความจำเป็น

⁷⁰ ลิจิต ปั้นแวงาม, การประเมินผลของสเปรย์พริกไทยเมื่อนำมาใช้กับร่างกายมนุษย์, รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2552, หน้า 6

3.2 กรณีการนำสเปร์ยพริกไทยมาใช้ในการป้องกันตัว

เนื่องจากอาชญากรรมที่มีเป็นจำนวนมากในประเทศไทย ทำให้รัฐผู้เป็นฝ่ายปกครองต้องคำนึงถึงสิทธิของประชาชนมากขึ้น โดยการมอบความคุ้มครองให้ประชาชนกรณีของรัฐไม่สามารถปกป้องประชาชนของตนได้อย่างทั่วถึง เพื่อเป็นการมอบสิทธิให้แก่ประชาชนในการปกป้องคุ้มครองสิทธิในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของตน รัฐจึงได้มีการบัญญัติกฎหมายในเรื่องของการป้องกันตัวไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 68 อันเป็นหลักในการคุ้มครองกรณีที่ประชาชนต้องต่อสู้เพื่อสิทธิของตนเองจากการกระทำที่ผิดกฎหมาย แต่ทั้งนี้ต้องเป็นไปเพียงเท่าที่จำเป็น ซึ่งหลักของการป้องกันมีกำหนดไว้ ดังนี้

มาตรา 68 บัญญัติว่า “ผู้ใดจำเป็นต้องกระทำการใดเพื่อป้องกันสิทธิของตนหรือของผู้อื่น ให้พ้นอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย และเป็นอันตรายที่ใกล้จะถึง ถ้าได้กระทำพอสมควรแก่เหตุ การกระทำนั้นเป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้นั้น ไม่มี ความผิด”

เมื่อกฎหมายให้อำนาจในการป้องกันแก่ประชาชนแล้ว ประชาชนผู้ที่จะใช้อำนาจดังกล่าวจึงต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดถึงจะมีสิทธิในการอ้างป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายได้ กล่าวคือ 1. ต้องมีภัยอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย 2. ต้องเป็นภัยอันตรายที่ใกล้จะถึง 3. ผู้กระทำได้กระทำไปเพื่อป้องกันสิทธิของตนเองหรือของผู้อื่น และ 4. การกระทำดังกล่าวจะต้องกระทำพอสมควรแก่เหตุ ซึ่งทั้ง 4 หลักเกณฑ์ข้างต้นจึงเป็นหลักเกณฑ์ที่มีความสำคัญมากในการจะอ้างเหตุยกเว้นความผิดของผู้กระทำผิด แต่ปรากฏว่าคดีต่างๆ ที่เกิดขึ้นมักจะเป็นการกระทำที่เป็นการป้องกันสมควรแก่เหตุ และสาเหตุส่วนใหญ่มักเกิดจากการป้องกันตัวโดยใช้อาวุธที่ร้ายแรงเกินกว่ากรณีแห่งการจำเป็น

สเปร์ยพริกไทยเป็นอุปกรณ์ที่ผลิตขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการป้องกันตัว โดยประเทศทั่วโลกส่วนใหญ่ทราบว่าสเปร์ยพริกไทยคืออะไรและมีคุณสมบัติอย่างไร จึงได้อนุญาตให้ประชาชนมีไว้ในครอบครองเพื่อใช้สำหรับป้องกันตัว แต่สำหรับประเทศไทยสเปร์ยพริกไทยกลับกลายเป็นอุปกรณ์ที่ถูกควบคุม เนื่องจากในสเปร์ยพริกไทยมีสารแคปไซซินซึ่งเป็นสารต้องห้ามตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง รายชื่อวัตถุอันตราย พ.ศ. 2556 ที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา โดยถูกกำหนดให้เป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 ที่ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต นำเข้า นำผ่าน หรือมีไว้ในครอบครองโดยเด็ดขาด ตามความในพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ซึ่งระบุไว้ว่า

มาตรา 43 บัญญัติว่า “ห้ามผู้ใดผลิต นำเข้า หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตราย ชนิดที่ 4 เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากหน่วยงานผู้รับผิดชอบเฉพาะกรณีเพื่อใช้เป็นสารมาตรฐานในการวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ การขออนุญาต การอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบกำหนด โดยความเห็นของคณะกรรมการ โดยประกาศ ในราชกิจจานุเบกษา”

เมื่อกฎหมายได้กำหนดไว้เช่นนี้จึงต้องมาวิเคราะห์บทนิยามในแต่ละคำว่ากรณี ที่ห้ามดังกล่าวมีความหมายว่าอย่างไร

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“ผลิต” หมายความว่า ทำ เพาะ ปรุง ผสม แปรสภาพ ปรุงแต่ง แบ่งบรรจุ หรือรวม บรรจุ

“นำเข้า” หมายความว่า นำหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งวัตถุอันตราย

“ส่งออก” หมายความว่า ส่งหรือดำเนินการเพื่อส่งออกไปนอกราชอาณาจักร ซึ่งวัตถุอันตราย

“นำผ่าน” หมายความว่า นำหรือส่งวัตถุอันตรายผ่านราชอาณาจักร โดยมีจุดเริ่มต้น และจุดสิ้นสุดของการขนส่งอยู่นอกราชอาณาจักร ไม่ว่าจะมีการขนถ่ายหรือเปลี่ยนพาหนะ หรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้ จะต้องไม่มีการใช้ประโยชน์ใดๆ หรือมีพฤติกรรมใดๆ เพื่อประโยชน์ทางการค้า เกี่ยวกับวัตถุอันตรายดังกล่าวในราชอาณาจักร

“มีไว้ในครอบครอง” หมายความว่า การมีไว้ในครอบครองไม่ว่าเพื่อตนเองหรือผู้อื่น และไม่ว่าจะเป็นการมีไว้เพื่อขาย เพื่อขนส่ง เพื่อใช้ หรือเพื่อประการอื่นใด และรวมถึงการทิ้งอยู่ หรือปรากฏอยู่ในบริเวณที่อยู่ในความครอบครองด้วย

การนำสเปรย์พริกไทยติดไว้ในกระเป๋าเพื่อป้องกันตัวจึงมีความหมายเช่นเดียวกับการมีไว้ในครอบครองตามความหมายของมาตรา 4 ดังนั้น กรณีของการพกพาสเปรย์พริกไทย ไว้ใช้ในการป้องกันตัวจึงไม่สามารถกระทำได้เป็นความผิดตามกฎหมาย นอกจากนั้นกฎหมาย ยังได้กำหนดโทษสำหรับผู้กระทำการฝ่าฝืนเอาไว้ด้วย ตามมาตรา 74 บัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 43 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือปรับไม่เกิน 1,000,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

การกำหนดบทกฎหมายเช่นนี้ส่งผลให้ประชาชนผู้บริโภคที่ต้องการใช้สเปรย์พริกไทย ในการป้องกันตัวไม่สามารถนำสเปรย์พริกไทยติดตัวไว้ใช้ป้องกันอันตรายได้ ทั้งที่สเปรย์พริกไทย เป็นอุปกรณ์ที่มีความเหมาะสมอย่างยิ่งในการใช้ป้องกันตัว เนื่องจากสเปรย์พริกไทย ไม่ใช่อุปกรณ์ที่เป็นอันตรายต่อร่างกายของมนุษย์ โดยผู้ที่ถูกสเปรย์พริกไทยเข้าไบนั้นจะมีอาการ ระคายเคืองที่ตา น้ำตาไหล ตาบอดชั่วขณะ มีอาการไอ จาม รู้สึกปวดแสบปวดร้อนที่ผิวหนัง

เพียงแค่ 30 – 60 นาที เท่านั้น ประกอบกับเคยมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2030/2554 ที่วินิจฉัยว่า “สเปรย์พริกไทยไม่ใช่อาวุธ เนื่องจากสเปรย์พริกไทยถูกผลิตขึ้นมาเพื่อใช้ฉีดพ่นเพื่อยับยั้งบุคคล หรือสัตว์ร้ายมิให้เข้าใกล้หรือทำอันตรายผู้อื่น มิได้ผลิตขึ้นมาเพื่อทำร้ายผู้ใด การใช้สเปรย์พริกไทย จึงไม่อาจใช้ประทุษร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาวุธได้” ซึ่งแตกต่างจากอุปกรณ์ที่ไว้ใช้ ป้องกันตัวประเภทอื่นที่มีความอันตรายมากกว่าหากใช้อย่างไม่ระมัดระวัง เพราะอาจทำให้ผู้ที่ ครอบครองตกเป็นผู้ได้รับอันตรายเสียเอง หรืออาจทำให้การป้องกันตัวนั้นเป็นการป้องกันเกินสมควร แก่เหตุที่จะอ้างเหตุยกความเว้นความผิดได้ อีกทั้ง การพกพาอุปกรณ์ชนิดอื่น เช่น มีด ไปในสถานที่ ต่างๆ ก็อาจมีความผิดได้ ถึงแม้ว่าจะยังไม่มียกกฎหมายกำหนดโทษเกี่ยวกับมีดไว้โดยเฉพาะ แต่การพกพาอาจส่อให้เห็นถึงเจตนาของการที่จะนำพาไปทำอันตรายผู้อื่น เพราะการจะจำแนก ว่าผู้ใดมีเจตนาพกพาไว้เพื่อป้องกันตัวนั้นคงเป็นเรื่องที่พิจารณาค่อนข้างลำบาก และเมื่อเทียบ ระหว่างสถิติที่เกิดขึ้นจากการก่ออาชญากรรมด้วยสเปรย์พริกไทยกับประโยชน์จากการใช้สเปรย์ พริกไทยในการป้องกันตัวแล้ว เห็นได้ชัดเจนว่า ผู้กระทำผิดไม่นิยมใช้สเปรย์พริกไทยในการ ก่ออาชญากรรม เนื่องจากการจะใช้สเปรย์พริกไทยในการกระทำผิดนั้นไม่ส่งผลให้ผู้ถูกทำร้าย ถึงขนาดยอมจำนน และอาจนำไปสู่การขัดขืนต่อสู้กันได้อีกทั้ง การใช้สเปรย์พริกไทยยังต้องคำนึงถึง ทิศทางลมเป็นส่วนสำคัญยิ่ง เพราะหากยื่นผิดทิศทางผลของสเปรย์พริกไทยจะเกิดกับผู้ร้ายมากกว่า ผู้ที่ถูกทำร้าย แต่การใช้สเปรย์พริกไทยในการป้องกันตัว แม้จะไม่ส่งผลต่อคนร้ายเท่าใดนัก หากเพียงแต่คนร้ายโดนฤทธิ์ของสเปรย์พริกไทยบ้าง ก็เพียงพอต่อการที่ผู้ที่ถูกทำร้ายสามารถ วิ่งหนีเอาตัวรอดได้ ฉะนั้น เมื่อการออกฤทธิ์ของสเปรย์พริกไทยไม่ถึงขนาดทำให้ผู้ที่ได้รับสาร เข้าไปได้รับบาดเจ็บสาหัสหรือเสียชีวิต การที่ประชาชนผู้บริโภคใช้สเปรย์พริกไทยในการป้องกัน ตัวจากภัยอันตรายที่ใกล้จะถึง จึงกลายเป็นผลดีต่อการอ้างหลักในการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ตามมาตรา 68 ในการยกเว้นความผิดต่อการกระทำที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสมที่สุด

แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากกฎหมายต่างประเทศที่ได้ทำการศึกษาค้นคว้าแล้ว พบว่า กฎหมายของประเทศต่างๆ ที่มีการอนุญาตให้ประชาชนครอบครองสเปรย์พริกไทยได้จะมีการ กำหนดในเรื่องของความเข้มข้นของสารที่ออกฤทธิ์และส่วนผสมของสารบางชนิดที่ห้าม เป็นส่วนประกอบในสเปรย์พริกไทยไว้ เนื่องจากเป็นการป้องกันเหตุร้ายแรงที่อาจเป็นอันตราย ต่อผู้ได้รับสารเข้าไป เพราะการที่ปล่อยให้ผู้ผลิตปรุงแต่งสารโดยไม่มีการควบคุมอาจก่อให้เกิด ความเสียหายต่อประชาชนและอาจส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยได้ จึงทำให้ต้องมีการ ควบคุมอย่างเข้มงวดในเรื่องของส่วนประกอบในสเปรย์พริกไทย ซึ่งผู้วิจัยเห็นสอดคล้อง กับมาตรการในการควบคุมส่วนประกอบดังกล่าว หากในอนาคตประเทศไทยมีการแก้ไขกฎหมาย ให้การครอบครองสเปรย์พริกไทยที่เป็นการใช้สอยส่วนบุคคลได้รับการยกเว้นการปฏิบัติ

ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ก็ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องดังกล่าวไว้ด้วย มิเช่นนั้นหากไม่มีกฎหมายกำหนดไว้ การปล่อยให้ผู้ครอบครองใช้สเปรย์พริกไทยที่มีปริมาณความเข้มข้นของสารออกฤทธิ์สูงเป็นส่วนประกอบ จะทำให้ผู้ได้รับสารจากสเปรย์พริกไทยได้รับอันตรายมากกว่าที่ควรจะเป็นซึ่งอาจถึงขั้นได้รับบาดเจ็บสาหัสหรือเสียชีวิตได้ รวมถึงส่งผลให้ผู้บริสุทธิ์ที่ต้องการครอบครองสเปรย์พริกไทยเพื่อใช้ปกป้องชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง ต้องถูกลงโทษทางกฎหมายเนื่องจากการกระทำที่เป็นการป้องกันเกินสมควรแก่เหตุ โดยไม่อาจอ้างหลักของการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อยกเว้นความผิดได้เลย

บทที่ 5

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

จากการที่ได้ศึกษาปัญหา แนวคิด และหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสเปร์ย์พริกไทย ในประเทศไทยพบว่า มีปัญหาในเรื่องของมาตรการทางกฎหมายที่มีบทลงโทษรุนแรงเกินความจำเป็น และเมื่อได้ศึกษามาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศเทียบเคียงกับประเทศไทยแล้ว กฎหมายของประเทศไทยยังคงมีความล้าหลัง ไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ผู้วิจัยจึงเห็นควรให้มีการปรับปรุงแก้ไขตัวบทกฎหมายในพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ที่เป็นบทกฎหมายควบคุมในส่วนของสเปร์ย์พริกไทยให้มีความเหมาะสมมากขึ้น

1. บทสรุป

ปัญหาอาชญากรรมของประเทศไทยในปัจจุบันเป็นปัญหาที่มีความร้ายแรง และเป็นอันตรายต่อสังคม สามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ ทุกเวลา และเกิดขึ้นได้กับคนทุกเพศทุกวัย ซึ่งนับวันอาชญากรรมจะทวีความรุนแรงและโหดร้ายมากขึ้นเรื่อยๆ จากการรวบรวมสถิติของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2555 – 2561 ปรากฏข้อเท็จจริงว่า มีการรับแจ้งความคดีอาชญากรรมที่เกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย เพศ และทรัพย์สิน รวมกันแล้วนับหมื่นคดีต่อปี โดยที่เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดมารับโทษได้ครบทุกคดีตามที่ได้รับแจ้งความไว้ จึงส่งผลให้ยังมีผู้กระทำความผิดแฝงตัวอยู่ในสังคมปะปนใช้ชีวิตร่วมกับประชาชนผู้บริสุทธิ์ โดยที่ผู้กระทำความผิดเหล่านี้อาจจะย้อนกลับมาก่อคดีอีก ประกอบกับสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบันที่ตกต่ำลง ผู้ประกอบการบางรายเริ่มปิดกิจการ เกิดการว่างงานมากขึ้น สาเหตุเหล่านี้ล้วนเป็นบ่อเกิดของการก่ออาชญากรรมทั้งสิ้น จึงทำให้สภาพสังคมในปัจจุบันประชาชนเกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน ใช้ชีวิตอยู่บนความเสี่ยง โดยเฉพาะกับผู้หญิง ซึ่งเหตุผลนั้นก็เนื่องมาจากผู้หญิงเป็นเพศที่มีความอ่อนแอทางด้านร่างกาย เมื่อเกิดเหตุใดๆ ขึ้นผู้หญิงจึงไม่กล้าที่จะต่อสู้ขัดขืน ทำให้ง่ายต่อการก่ออาชญากรรม เมื่อสภาพสังคมในปัจจุบันเป็นเช่นนี้การที่ประชาชนจะรอคอยความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจเพียงอย่างเดียวคงไม่ใช่สิ่งที่ถูกต้อง ประกอบกับจำนวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจก็มีไม่เพียงพอกับจำนวนประชากรที่มีเป็นจำนวนมาก จึงทำให้ประชาชนต้องหันมาปกป้องดูแลชีวิตและทรัพย์สินของตัวเองร่วมด้วย การพกพาอาวุธเพื่อป้องกันตัว

จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่สำคัญสำหรับประชาชน โดยเฉพาะผู้หญิง ซึ่งอุปกรณ์ที่แนะนำสำหรับการพกพาไว้ใช้ในการป้องกันตัวสำหรับผู้หญิงมากที่สุด คือ สเปรย์พริกไทย แต่จากข้อเท็จจริงพบว่ากฎหมายของประเทศไทยกำหนดให้สารแคปไซซิน ซึ่งเป็นส่วนประกอบหลักในสเปรย์พริกไทย เป็นของผิดกฎหมาย โดยถูกกำหนดให้เป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง บัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย พ.ศ. 2556 ในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ลำดับที่ 42 ที่ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก นำผ่าน หรือมีไว้ในครอบครอง หากผู้ใดฝ่าฝืน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือปรับไม่เกิน 1,000,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 ซึ่งบทลงโทษดังกล่าวสำหรับการพกพาสเปรย์พริกไทยนั้นถือเป็นบทลงโทษที่รุนแรงเกินควร ทั้งที่การออกฤทธิ์ของสเปรย์พริกไทยไม่ได้ส่งผลกระทบต่อที่รุนแรง ทำให้ประชาชนผู้บริโภคไม่ได้รับความเป็นธรรมจากสิทธิที่พึงมีในการปกป้องชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง

การกำหนดบทลงโทษในการครอบครองสเปรย์พริกไทย ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 เป็นการกำหนดบทลงโทษตามสารที่อยู่ในสเปรย์พริกไทย คือ สารแคปไซซิน ซึ่งเจตนาของกฎหมายก็เพื่อต้องการควบคุมดูแลสารที่เป็นอันตรายอย่างร้ายแรงให้อยู่ในความดูแลของหน่วยงานอย่างใกล้ชิด จึงทำให้สารแคปไซซินที่กฎหมายเล็งเห็นว่าเป็นสารที่มีความอันตราย ถูกบรรจุเป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 ที่เป็นสารที่มีความเป็นอันตรายมากที่สุด และส่งผลให้สเปรย์พริกไทย ถูกกำหนดห้ามครอบครองเด็ดขาดตามกฎหมายดังกล่าวด้วย แต่อย่างไรก็ตามการกำหนดบทลงโทษ ก็ควรเปรียบเทียบกับความเสียหายที่ได้รับด้วย ซึ่งตามแนวความคิดของการกำหนดความผิดอาญานั้น จะต้องคำนึงถึงความเสียหายที่เกิดจากการกระทำความผิดเป็นหลัก โดยจะต้องมีการพิจารณาบทลงโทษให้พอเหมาะความผิดที่เกิดขึ้นตามความร้ายแรงของการกระทำ หากความเสียหายของการกระทำ มีความรุนแรงมาก ก็ควรได้รับโทษหนัก แต่หากความเสียหายของการกระทำมีความรุนแรงน้อย ก็ควรได้รับโทษที่น้อยตามไปด้วย กล่าวคือ บทลงโทษของการกระทำความผิดควรกำหนดให้ เป็นไปตามความหนัก – เบา ของความผิด เพราะการกำหนดโทษที่มากเกินไปจะเป็นการ สนับสนุนให้ผู้กระทำความผิดก่ออาชญากรรมที่หนักขึ้นและรุนแรงกว่าเดิม เนื่องจากผู้กระทำความผิดจะพยายามปกปิดการกระทำของตนเองที่ได้กระทำลงไป การกำหนดบทลงโทษสำหรับการครอบครองสเปรย์พริกไทยที่มีส่วนประกอบของสารแคปไซซินในปริมาณที่ไม่มากและเป็นการครอบครองเพื่อใช้สอยส่วนตัว อีกทั้งยังไม่สามารถทำอันตรายแก่ร่างกายอย่างรุนแรงหรือถึงแก่ชีวิตได้ จึงไม่ควรถูกกำหนดโทษที่ร้ายแรงตามบทลงโทษเช่นเดียวกับสารในวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 ที่กำหนด ในพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ซึ่งถือเป็นกำหนดบทลงโทษที่มีความรุนแรงเกินควร เมื่อเปรียบเทียบกับความเสียหายที่ได้รับ แม้ว่าการกำหนดบทลงโทษตามพระราชบัญญัติ

วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 จะกำหนดขึ้นมาเพื่อปกป้องคุ้มครองประชาชนให้ปลอดภัยจากสารอันตราย และเพื่อการควบคุมกำกับดูแลวัตถุอันตรายอย่างใกล้ชิดก็ตาม

โดยลักษณะทั่วไปของสเปรย์พริกไทยที่ทั่วโลกทราบกันดีโดยรู้จักกันในชื่อ OC spray ซึ่งมาจาก “Oleoresin Capsaicum”, OC gas หรือ Capsaicum spray จัดเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้มาจากน้ำมันจำพวกพริก เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการป้องกันตัว ควบคุมการจลาจล และสลายฝูงชน โดยจัดว่าเป็นหนึ่งในชนิดของแก๊สน้ำตา ซึ่งมีคุณสมบัติทำให้ผู้ที่สัมผัสสเปรย์พริกไทยเกิดอาการระคายเคืองที่ตา น้ำตาไหล ตาบอดชั่วขณะ แสบจมูก หายใจติดขัด มีอาการ ไอ จาม รู้สึกปวดแสบปวดร้อนที่ผิวหนัง และเกิดอาการปวดกล้ามเนื้อ โดยอาการเหล่านี้จะหายไปภายใน 30 – 60 นาที ไม่ส่งผลอันตรายถึงชีวิต จากคุณสมบัติที่ได้กล่าวมาทำให้ในหลายประเทศมีการกำหนดให้ประชาชนสามารถครอบครองสเปรย์พริกไทยเพื่อใช้ในการป้องกันตัวได้ อาทิเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ในรัฐวอชิงตันดีซี รัฐแมสซาชูเซตส์ ประเทศฟินแลนด์ (เฉพาะบางอาชีพที่จำเป็น) ประเทศฮ่องกง และประเทศสวีเดน โดยกลุ่มประเทศเหล่านี้กำหนดให้ผู้ที่ครอบครองจะต้องลงทะเบียนหรือได้รับใบอนุญาตครอบครองเสียก่อน หรือกรณีในรัฐวิสคอนซิน ประเทศโปแลนด์ ประเทศรัสเซีย ประเทศสเปน และประเทศลัตเวีย กำหนดให้สเปรย์พริกไทยสามารถครอบครองได้ แต่จำกัดอายุของผู้ครอบครองโดยส่วนใหญ่จะกำหนดอยู่ที่อายุ 18 ปีขึ้นไป อีกทั้ง ยังมีบางประเทศได้กำหนดเงื่อนไขในเรื่องของความเข้มข้นของสารที่ออกฤทธิ์ในสเปรย์พริกไทยเอาไว้รวมถึงห้ามให้มีการใส่ส่วนผสมของ Chloroacetophenone (CN) และ Chlorobenzal malononitrile (CS) ซึ่งเป็นสารที่ออกฤทธิ์รุนแรงลงไป ในกรณีที่มีไว้ในครอบครอง เช่น รัฐวิสคอนซิน รัฐมิชิแกน ประเทศฟินแลนด์ ประเทศอิตาลี และประเทศสเปน นอกจากนี้ในแต่ละประเทศยังมีการกำหนดในส่วนของความหมายของคำว่า “อาวุธ” ที่แตกต่างกันออกไปอีกด้วย โดยในบางประเทศมีการกำหนดให้สเปรย์พริกไทยจัดเป็นอาวุธป้องกันตัวชนิดหนึ่ง และในบางประเทศกำหนดให้สเปรย์พริกไทยไม่ถูกจัดว่าเป็นอาวุธ ซึ่งประเทศไทยก็ได้กำหนดให้สเปรย์พริกไทยไม่ถือว่าเป็นอาวุธเช่นกัน ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2030/2554 ที่วินิจฉัยว่า “สเปรย์พริกไทยไม่ใช่อาวุธโดยสภาพ เนื่องจากมิได้ผลิตขึ้นเพื่อทำร้ายผู้ใด ทั้งไม่อาจใช้ประทุษร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาวุธ สเปรย์พริกไทยจึงไม่เป็นอาวุธตามความหมายในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1(5)”

จากการศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหากฎหมายของประเทศไทยและเปรียบเทียบกฎหมายของต่างประเทศเกี่ยวกับสเปรย์พริกไทย พบว่ากฎหมายของประเทศไทยกำหนดให้สารแคปไซซินเป็นสารที่เป็นอันตราย ห้ามผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก นำผ่าน หรือมีไว้ในครอบครองโดยเด็ดขาด จึงทำให้สเปรย์พริกไทยถูกบังคับใช้ตามกฎหมายไปด้วย ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายของต่างประเทศที่อนุญาตให้ใช้ได้โดยมีการกำหนดเงื่อนไขบางประการเอาไว้ ทำให้กฎหมายของไทยในปัจจุบัน

ไม่สอดคล้องกับสภาพสังคม จึงควรที่จะมีการพัฒนา ปรับปรุงกฎหมายโดยนำเอาหลักเกณฑ์หรือแนวทางของต่างประเทศมาปรับใช้เพื่อให้กฎหมายมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับสภาพสังคมไทยมากขึ้น ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์การกำหนดฐานความผิดในกฎหมายแต่ละฉบับ ไว้ดังนี้

1) พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ได้กำหนดสารแคปไซซินที่เป็นสารประกอบหลักของสเปร์ย์พริกไทยถูกกำหนดให้เป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 กล่าวคือ เป็นวัตถุอันตรายที่ถูกห้ามมิให้มีการผลิต นำเข้า นำผ่านหรือมีไว้ในครอบครองโดยเด็ดขาด มิเช่นนั้นจะมีโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือปรับไม่เกิน 1,000,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 18, มาตรา 43, มาตรา 70/2 วรรค 4 และมาตรา 74 ส่งผลให้สเปร์ย์พริกไทยถูกควบคุมตามกฎหมายดังกล่าวไปด้วย ซึ่งในข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผลกระทบที่ได้รับจากการสัมผัสสเปร์ย์พริกไทยนั้น ปรากฏจากงานวิจัยต่างๆ ไม่พบว่าสเปร์ย์พริกไทยส่งผลกระทบต่อที่รุนแรงถึงขนาดทำให้ผู้ที่สัมผัสได้รับอันตรายสาหัสหรือเสียชีวิตได้ เนื่องจากส่วนประกอบของสารแคปไซซินในสเปร์ย์พริกไทยมีปริมาณที่ไม่มาก ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงระหว่างความเสียหายที่ได้รับกับบทลงโทษแล้ว การกำหนดบทลงโทษสำหรับการครอบครองสเปร์ย์พริกไทยที่เป็นการใช้สอยส่วนตัวเพื่อการป้องกันอันตราย ที่กำหนดให้มีโทษจำคุกได้ถึง 10 ปี และปรับได้ถึง 1,000,000 บาท ตามความผิดของวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 จึงเป็นการกำหนดบทลงโทษที่รุนแรงเกินความจำเป็น ไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบันที่อาชญากรรมนับวันจะทวีความรุนแรงและใช้วิธีการที่โหดร้ายมากขึ้น ทำให้ผู้บริสุทธิ์ไม่ได้รับโอกาสในการปกป้องคุ้มครองชีวิต และทรัพย์สินของตนเอง ทั้งที่มีอุปกรณ์ป้องกันตัวที่มีประสิทธิภาพ สามารถหยุดคนร้ายได้โดยที่ไม่เกิดอันตรายต่อตัวคนร้ายแต่ทำให้ผู้บริสุทธิ์มีระยะเวลาในการที่จะหลบหนีออกจากสถานการณ์เลวร้ายนั้นได้ เมื่อพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ได้มีการประกาศบังคับใช้มาเป็นเวลานานหลายปีแล้วจึงควรที่จะปรับปรุงแก้ไขกฎหมายโดยนำเอาหลักเกณฑ์วิธีการของกฎหมายต่างประเทศ เช่น การกำหนดให้มีการลงทะเบียนเพื่อขออนุญาตครอบครอง การกำหนดอายุของผู้ครอบครอง หรือการกำหนดความเข้มข้นของสารที่ออกฤทธิ์ มาใช้เป็นแนวทางในการควบคุมวัตถุอันตรายดังกล่าว ทั้งนี้ รัฐต้องคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ

2) เนื่องจากพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ไม่ได้กำหนดเกี่ยวกับการพกพาไว้เป็นการเฉพาะ จึงต้องนำหลักกฎหมายที่มีการกำหนดในเรื่องของการพกพาอาวุธมาเทียบเคียงโดยกรณีของการพกพาอาวุธที่ประชาชนสามารถนำไปใช้ในการป้องกันตัวได้ในชีวิตจริง และสามารถมีไว้ในครอบครองโดยถูกต้องตามกฎหมาย นั่นก็คือ อาวุธปืน ซึ่งในส่วนของอาวุธปืนนั้น มีพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่เป็นกฎหมายเอาไว้ใช้ควบคุมอาวุธปืนโดยเฉพาะ มีการกำหนดความผิดและบทลงโทษที่เกี่ยวข้องกับอาวุธปืนไว้อย่างชัดเจน โดยการขออนุญาตเกี่ยวกับอาวุธปืน

มีการแยกออกมาต่างหากในส่วนของการขออนุญาตให้มีอาวุธปืนติดตัว หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า การพกพา ซึ่งตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ขอและหลักเกณฑ์ต่างๆ มากมาย ซึ่งยังไม่เหมาะสมกับการบังคับใช้สเปรย์พริกไทยที่มีความเป็นอันตรายน้อยมากหากเทียบกับอาวุธปืน แต่ทั้งนี้ ก็อาจนำเอาหลักเกณฑ์บางประการของการขออนุญาตอาวุธปืนที่เป็นข้อดีมาปรับใช้กับสเปรย์พริกไทย และนำกฎหมายของต่างประเทศที่เกี่ยวกับการพกพาสเปรย์พริกไทยมาปรับใช้ให้เหมาะสมต่อไป

3) ประมวลกฎหมายอาญา

(1) กรณีการนำสเปรย์พริกไทยมาใช้ในการก่ออาชญากรรม เนื่องจากสเปรย์พริกไทย มีคุณสมบัติในการทำให้เกิดอาการระคายเคืองต่อส่วนต่างๆ ของร่างกาย ไม่ว่าจะเป็นอาการแสบตา หรืออาการปวดแสบปวดร้อนตามผิวหนัง ส่งผลให้มีบุคคลบางกลุ่มนำสเปรย์พริกไทยมาใช้ในการก่ออาชญากรรม ซึ่งจากการรายงานข่าวพบว่าที่ผ่านมามีคดีที่เป็นการก่ออาชญากรรมโดยใช้สเปรย์พริกไทย จำนวนทั้งสิ้น 4 คดี และทุกคดีเป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์ จะเห็นได้ว่ากรณีของการใช้สเปรย์พริกไทยเป็นอุปกรณ์ในการก่อเหตุอาชญากรรมนั้นยังมีจำนวนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับอาวุธชนิดอื่น รวมตลอดถึงวัตถุอันตรายจำพวกน้ำกรดและยาเบื่อหนู โดยพบว่าสารเหล่านี้มีความเป็นอันตรายมากกว่าสเปรย์พริกไทย สามารถทำให้ผู้ที่โดนสารดังกล่าวเข้าไปได้รับอันตรายถึงขั้นเสียชีวิตได้ ประกอบกับศาลฎีกาเคยมีคำพิพากษาให้การกระทำที่ใช้สารดังกล่าวทำร้ายผู้อื่นเป็นพฤติการณ์ที่มีเจตนาฆ่าด้วย แต่จากข้อเท็จจริงปรากฏว่าน้ำกรดและยาเบื่อหนูถูกระบุให้เป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 ที่สามารถครอบครองได้เมื่อได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และสำหรับประชาชนทั่วไปที่ซื้อไปใช้สอยจะได้รับการยกเว้นไม่ต้องขออนุญาต จึงทำให้ประชาชนสามารถหาซื้อได้ตามท้องตลาดทั่วไป นอกจากนั้นการที่ระบุให้น้ำกรดและยาเบื่อหนูเป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 ทำให้ผู้กระทำความผิดจะได้รับโทษตามความผิดที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญาเท่านั้น โดยไม่ต้องรับผิดในฐานะผู้ครอบครองตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ซึ่งแตกต่างจากสเปรย์พริกไทยที่มีบทลงโทษจากการครอบครองสเปรย์พริกไทยด้วยอีกบทหนึ่ง ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 การกำหนดให้การครอบครองสเปรย์พริกไทยที่มีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อใช้ในการป้องกันตัวและเป็นการครอบครองเพื่อการใช้สอยส่วนบุคคลเท่านั้น ได้รับบทลงโทษที่รุนแรงดังเช่นความผิดของการครอบครองวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 จึงมีความไม่เป็นธรรมต่อผู้ครอบครองที่ต้องการปกป้องชีวิตและทรัพย์สินของตัวเองกับทั้งไม่คำนึงถึงสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน ดังนั้น จากการวิเคราะห์ในส่วนของความรับผิดชอบในการก่ออาชญากรรมด้วยสเปรย์พริกไทยแล้ว เห็นว่า การกำหนดบทลงโทษของการกระทำความผิดที่เกิดจากสเปรย์พริกไทยตามกฎหมายอาญามีความเหมาะสมเพียงพอแล้วกับความเสียหายที่เกิด

จากการใช้สเปร์ย์พริกไทย ไม่จำเป็นต้องมีบทกำหนดโทษในส่วนของการครอบครองสเปร์ย์พริกไทย ที่เป็นเพียงการใช้สอยส่วนบุคคลอีก ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 มาตรา 43 ประกอบมาตรา 74 ซึ่งถือว่าเป็นบทกำหนดโทษที่มีความรุนแรงเกินไป

(2) กรณีการนำสเปร์ย์พริกไทยมาใช้ในการป้องกันตัว ด้วยหลักเกณฑ์ในการป้องกันตัวโดยชอบด้วยกฎหมายที่จะทำให้ไม่มีความผิดและไม่ต้องรับโทษนั้น จะต้องเป็นกรณี ที่ปฏิบัติเป็นไปตามหลักเกณฑ์ คือ 1. ต้องมีภัยอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย 2. ต้องเป็นภัยอันตรายที่ใกล้จะถึง 3. ผู้กระทำความผิดกระทำไปเพื่อป้องกันสิทธิของตนเองหรือของผู้อื่น และ 4. การกระทำความผิดกล่าวจะต้องกระทำพอสมควรแก่เหตุ ซึ่งสเปร์ย์พริกไทยถือเป็นหนึ่งในอุปกรณ์ ป้องกันตัวที่ดีที่สุดสำหรับใช้ในการป้องกันตัวเพราะมีคุณสมบัติที่ไม่ทำอันตรายต่อร่างกาย จนได้รับบาดเจ็บสาหัสหรือถึงแก่ชีวิตตามที่ได้มีการวิจัยและตามที่ศาลฎีกาเคยมีคำพิพากษาไว้ จึงทำให้สเปร์ย์พริกไทยเป็นอุปกรณ์ที่เหมาะสมในการพกพาติดตัวไว้ใช้ป้องกันอันตราย โดยเฉพาะ กับผู้หญิง กับทั้งยังเป็นผลดีในการที่จะอ้างหลักของการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ตามมาตรา 68 ในการยกเว้นความผิดได้เป็นอย่างดี แต่ทั้งนี้ จากแนวทางของกฎหมายต่างประเทศที่ได้ทำการศึกษามา นั้น ได้มีการกำหนดในเรื่องของความเข้มข้นของสารที่ออกฤทธิ์และกำหนดห้ามใส่ส่วนผสม ของสารบางชนิดที่อาจเป็นอันตรายไว้เพื่อเป็นการควบคุมเหตุร้ายแรงที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า หากอนาคตประเทศไทยมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายโดยอนุญาตให้มีการครอบครองสเปร์ย์ พริกไทยที่เป็นการใช้สอยส่วนบุคคลได้ ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องดังกล่าวไว้ด้วย เพื่อเป็นการป้องกันการใช้สารเคมีที่รุนแรง อันจะส่งผลกระทบต่อผู้ที่ได้รับสารเคมีจนนำไปสู่การ บาดเจ็บที่รุนแรงหรือเสียชีวิต รวมถึงอาจส่งผลให้ผู้ที่นำไปใช้ในการปกป้องตนเองต้องกลายเป็น ผู้กระทำความผิดเนื่องจากการกระทำที่กระทำไปเกินกว่าเหตุ

2. ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์สภาพปัญหาทางกฎหมายในการควบคุมการใช้สเปรย์พริกไทย ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 แล้วข้างต้น เห็นควรให้มีการแก้ไขปรับปรุง บทบัญญัติให้มีความเหมาะสมกับสภาพสังคมและเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนส่วนรวม มากที่สุด ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

2.1 แก้ไขประเด็นการครอบครองตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

สำหรับประเด็นการครอบครองสเปรย์พริกไทย ด้วยประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง ราชชื่อวัตถุอันตราย พ.ศ. 2556 ในบัญชี 4 ที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาเป็นผู้รับผิดชอบ ได้กำหนดให้สารแคปไซซินที่เป็นส่วนประกอบหลักในสเปรย์พริกไทยเป็นวัตถุอันตราย ชนิดที่ 4 ที่ห้ามมิไว้ในครอบครอง ซึ่งตามหลักของวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 คือ ห้ามมิให้มีการผลิต การนำเข้า การส่งออก การนำผ่าน รวมถึงการมิไว้ในครอบครองด้วย ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และยังได้กำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน โดยระวางโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือปรับไม่เกิน 1,000,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งการกำหนดให้ สารแคปไซซินเป็นวัตถุอันตรายที่ร้ายแรงที่สุดและต้องห้ามโดยเด็ดขาด ก็เนื่องมาจากกฎหมาย ได้คำนึงถึงความเป็นอันตรายของสารที่มีต่อมนุษย์ เพราะสารแคปไซซินหากมีความเข้มข้นสูง จะสามารถทำอันตรายต่อมนุษย์ได้รุนแรงจนถึงแก่ชีวิตได้ แต่ถึงอย่างไรก็ดี การกำหนด กฎหมายเช่นนี้ ส่งผลให้สเปรย์พริกไทยที่มีส่วนประกอบของสารแคปไซซินในปริมาณที่ไม่มาก ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของกฎหมายฉบับนี้ด้วย ซึ่งอันที่จริงแล้วการที่สเปรย์พริกไทย มีความเข้มข้นของสารแคปไซซินในปริมาณที่น้อยก็เนื่องจากว่าวัตถุประสงค์ของการผลิต สเปรย์พริกไทย ต้องการผลิตเพียงเพื่อนำไปใช้ในการป้องกันตัวเท่านั้น สารแคปไซซิน ที่อยู่ในสเปรย์พริกไทยจึงไม่ส่งผลอันตรายต่อร่างกายของมนุษย์จนถึงขั้นได้รับบาดเจ็บสาหัส หรือเสียชีวิตได้ ทั้งนี้ ได้มีผลงานวิจัยรองรับว่าสเปรย์พริกไทยไม่ส่งผลอันตรายต่อร่างกาย ของมนุษย์ ประกอบกับมีคำพิพากษาที่ชี้ชัดว่าสเปรย์พริกไทยไม่ถูกจัดว่าเป็นอาวุธตามความ ในมาตรา 1 (5) ของประมวลกฎหมายอาญาอีกด้วย และเมื่อเปรียบเทียบกฎหมายเกี่ยวกับสเปรย์ พริกไทยของไทยกับของต่างประเทศแล้ว พบว่า กฎหมายในหลายประเทศที่ได้ศึกษา ไม่ว่าจะเป็น ประเทศสหรัฐอเมริกา ในรัฐอูชิงตันดีซี รัฐแมสซาชูเซตส์ รัฐวิสคอนซิน ประเทศฮ่องกง ประเทศ สวีเดน ประเทศโปแลนด์ ประเทศรัสเซีย ประเทศสเปน ประเทศลัตเวีย ประเทศอังกฤษ ประเทศ อิตาลี ได้กำหนดให้สเปรย์พริกไทยสามารถครอบครองได้ แต่ก็มีเงื่อนไขในการครอบครองเอาไว้ เช่นกัน จากหลักกฎหมายของประเทศต่างๆ ประกอบกับสภาพสังคมและวิถีชีวิตของไทย

ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะว่าควรกำหนดกฎหมายให้การครอบครองสเปรย์พริกไทยที่เป็นไปเพื่อใช้สอยส่วนบุคคลได้รับการยกเว้นไม่อยู่ในบังคับของวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 แต่ทั้งนี้ก็ต้องมีการกำหนดมาตรการในการใช้สเปรย์พริกไทยขึ้นมาเพื่อควบคุมให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคมและเพื่อความปลอดภัยของประชาชนอีกทางหนึ่ง

2.2 กำหนดหลักเกณฑ์และคุณสมบัติของผู้พกพาและผู้จำหน่าย

เนื่องจากพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ไม่ได้มีการกำหนดคุณสมบัติหรือหลักการปฏิบัติของผู้พกพาสเปรย์พริกไทยเอาไว้ จึงควรนำเอามาตรการต่างๆ ของต่างประเทศที่เกี่ยวกับการพกพาสเปรย์พริกไทยมาปรับใช้กับกฎหมายของไทย อาทิ **ประเทศสหรัฐอเมริกา** ในรัฐวิสคอนซินกำหนดให้สามารถพกพาสเปรย์พริกไทยติดตัวไว้ใช้ได้ โดยจะต้องมีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป **ประเทศอิตาลี** กำหนดให้สเปรย์พริกไทยถือเป็นอาวุธป้องกันตัว สามารถจำหน่ายและพกพาได้ แต่จะต้องมีสารที่ออกฤทธิ์น้อยกว่า 10 เปอร์เซ็นต์และต้องห้ามหากมีส่วนผสมของ 2 – Chlorobenzalmalononitrile (CS) **ประเทศสเปน** กำหนดให้ผู้ที่อายุ 18 ปีขึ้นไปสามารถหาซื้อและพกพาเพื่อใช้ป้องกันตัวได้ และห้ามมีส่วนผสมของสารออกฤทธิ์เกิน 5 เปอร์เซ็นต์ **ประเทศลัตเวีย** กำหนดให้สเปรย์พริกไทยเป็นอาวุธป้องกันตัว และผู้ที่อายุ 16 ปีขึ้นไปสามารถหาซื้อและพกพาเพื่อใช้ป้องกันตัวได้ และหากมีอายุ 18 ปีขึ้นไป สามารถซื้อปืนแก๊สซึ่งบรรจุพริกไทยไว้ใช้ป้องกันตัวได้ด้วย และสำหรับ **ประเทศรัสเซีย** สเปรย์พริกไทยจัดเป็นอาวุธป้องกันตัวตามกฎหมาย ผู้พกพาที่อายุ 18 ปีขึ้นไป ไม่ต้องมีใบอนุญาต แต่ห้ามพกพาในที่สาธารณะเป็นต้น โดยนำมาตรการที่มีความสอดคล้องกับสังคมของประเทศไทย และก่อให้เกิดผลดีมากกว่าผลเสีย มาปรับใช้ให้เหมาะสมมากที่สุด นอกจากนี้ จากการศึกษาหลักเกณฑ์ของการบังคับใช้เกี่ยวกับอาวุธปืนผู้วิจัยเห็นว่า แม้ว่าหลักเกณฑ์การขอใบอนุญาตมีอาวุธปืนติดตัวจะมีความละเอียดซับซ้อนยุ่งยากเกินกว่าที่จะนำมาปรับใช้ได้ แต่ก็อาจนำข้อดีของหลักเกณฑ์ในการขอใบอนุญาตซื้อปืนในส่วนของการแสดงหลักฐานว่าผ่านการฝึกอบรมการใช้อาวุธปืนมาแล้ว มาปรับใช้เป็นมาตรการหนึ่งในการบังคับใช้กับการพกพาสเปรย์พริกไทย ให้เหมาะสมได้เช่นกัน จึงขอเสนอแนะหลักเกณฑ์ในการบังคับใช้ ดังนี้

2.2.1 คุณสมบัติของผู้พกพาสเปรย์พริกไทย

1) ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ เนื่องจากตามกฎหมายของไทย กำหนดให้บุคคลที่บรรลุนิติภาวะเมื่อมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ ถึงจะพ้นภาวะผู้เยาว์ เพราะในช่วงอายุดังกล่าวประชาชนจะได้รับการศึกษาหรือการอบรมจากสถาบันของครอบครัวมาพอสมควรแล้ว ประกอบกับร่างกายก็เจริญเติบโตจนสามารถดูแลปกป้องตัวเองได้ มีสติสัมปชัญญะที่จะคิดถึงผลดีหรือผลเสียและรับผิดชอบในสิ่งที่กระทำลงไปได้แล้ว

2) ต้องมีใบรับรองว่าผ่านการฝึกอบรมการใช้ โดยอาจกำหนดให้มีการทดสอบสมรรถภาพร่างกายและจิตใจร่วมด้วย

2.2.2 สเปรย์พริกไทยที่สามารถพกพาได้จะต้องมีความเข้มข้นของสารแคปไซซิน (capsaicin) ที่ใช้เป็นส่วนประกอบในสเปรย์พริกไทยต้องมีความเข้มข้นไม่เกิน 10 เปอร์เซ็นต์ และต้องไม่มีส่วนประกอบ Chloroacetophenone (CN) และ Chlorobenzal malononitrile (CS) ที่เป็นสารที่มีฤทธิ์รุนแรงทำให้สามารถเสียชีวิตได้เป็นส่วนประกอบในสเปรย์พริกไทยโดยเด็ดขาด

2.2.3 การพกพาสเปรย์พริกไทยผู้พกพาสามารถพกพาดูตัวไปได้ไม่เกิน 1 ขวด และบรรจุภัณฑ์ของสเปรย์พริกไทยจะต้องมีน้ำหนักไม่เกิน 25 มิลลิลิตร (ml)

2.2.4 ร้านค้าหรือผู้จำหน่ายต้องมีที่ตั้งเป็นหลักแหล่ง และอาจต้องจัดให้มีการขึ้นทะเบียนร้านค้าหรือมีใบอนุญาตจำหน่าย และห้ามจำหน่ายให้แก่บุคคลที่อายุไม่ถึงตามเกณฑ์ของกฎหมาย

2.2.5 บทกำหนดโทษกรณีผู้ฝ่าฝืน สำหรับผู้พกพาอาจกำหนดให้มีบทลงโทษเพียงแค่ลหุโทษ และให้ศาลมีอำนาจริบสเปรย์พริกไทยได้ แต่สำหรับผู้จำหน่ายหากฝ่าฝืนอาจกำหนดให้เพิกถอนทะเบียนร้านค้าหรือใบอนุญาตจำหน่าย

อย่างไรก็ดี เนื่องจากตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 กำหนดให้วัตถุอันตรายชนิดที่ 4 เป็นสารที่ต้องห้ามทั้งผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้นำผ่าน รวมถึงผู้ส่งออก ด้วย จึงต้องขึ้นอยู่กับหน่วยงานในการกำหนดนโยบายว่าจะกำหนดหลักเกณฑ์ในส่วนอื่นอย่างไร เพื่อให้ประชาชนสามารถครอบครองสเปรย์พริกไทยเพื่อไปใช้ในการป้องกันตัวได้ โดยเฉพาะการครอบครองเพื่อใช้สอยส่วนบุคคล สำหรับแนวทางการแก้ไขกฎหมายที่ผู้วิจัยได้เสนอแนะข้างต้น ก็เพื่อให้กฎหมายที่บังคับใช้อยู่มีการปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม โดยให้การแก้ไขกฎหมายเกิดประโยชน์ต่อประชาชนและสังคมมากที่สุด การศึกษาวิจัยฉบับนี้จึงเป็นเพียงแนวทางหนึ่งในการศึกษาเพื่อพัฒนาแก้ไขกฎหมายให้มีความเหมาะสมต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กองแผนงานอาชญากรรม. (2559). บทที่ 4 ระดับการใช้กำลังของเจ้าหน้าที่ตำรวจ.
จาก <https://www.thaicrimes.org/download/บทที่-4-ระดับการใช้กำลัง/>
- กอลิน สุกฤทธิธำรง. (2551). สเปร์ย์พริกคืออะไร. จาก <https://www.thaibodyguard.com/index.php?lay=show&ac=article&Id=538601371>
- กัลป์ยกร กิจมานะวัฒน์. (2553). การนำมาตรการคุมประพฤติมาใช้ประกอบโทษในคดีอาญา. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2549). คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: จีระรัชการพิมพ์.
- ข่าวสดออนไลน์. (2562). รวบแล้วไอ้หื่น นุดครุสาวเข้าป่าหวังข่มขืน อ้างคือๆ เห็นสวยดีเลยเกิดอารมณ์.
จาก https://www.khaosod.co.th/breaking-news/news_2130050
- คณิต ณ นคร. (2553). กฎหมายอาญาภาคความผิด. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- คมชัดลึก. (2556). อาชญากรรม. จาก <https://www.komchadluek/news/crime/158678>
- จิตติ ดิงศภัทย์. (2553). คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: จีระรัชการพิมพ์.
- โชติมา วิไลวัลย์. (2549). สารเคมีภัณฑ์ยาเบื่อหนู และสารฆ่าแมลง. ฐานความรู้เรื่องความปลอดภัยด้านสารเคมี. จาก <http://www.chemtrack.org/News-Detail.asp?TID=4&ID=5>
- ณรงค์ ใจหาญ. (2543). กฎหมายอาญาว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- ณัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน. (2556). ทฤษฎีอาชญาวิทยา. ใน แนวการศึกษาชุดวิชากฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาชั้นสูง. (หน่วยที่ 5 น. 5-13), นนทบุรี: สาขาวิชานิติศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2555). ฎีกาพิพากษายืนประหาร จำเลยใช้ไม้เบสบอลตี ดร.สุทธิสารดับ.
จาก <https://www.thairath.co.th/content/289337>
- _____. (2559). ฝิ่นนั้นบุกชิงเงินแบงก์ กวาดไปเฉียดล้านบาท ไม่รอดถูกจับทันควัน.
จาก <https://www.thairath.co.th/content/738931>

นพมาศ สุนทรเจริญนนท์. (2562). *สเปรย์พริก?...สเปรย์พริกไทย?...Pepper spray? อะไรกันแน่.*

จาก <https://www.pharmacy.mahidol.ac.th/th/knowledge/article/204/สเปรย์พริกไทย-สเปรย์พริกไทย/>

บรรเจิด สิงคนenti. (2558). *หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเบาะเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์.*

กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.

ไพบรณินส์. (2560). *ฝรั่งชี้เมานิดสเปรย์พริกไทยใส่หน้าเหตุไม่ขายเหล้าให้.*

จาก <https://www.brighttv.co.th/news/social/ฝรั่งชี้เมานิดสเปรย์พริกไทย>

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การยกเว้นการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

ที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ พ.ศ. 2538.

ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง บัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย พ.ศ. 2556 ในความรับผิดชอบ

ของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา.

ประเทือง ธนิยผล. (2548). *สำนักและแนวความคิดทางอาชญาวิทยา. ใน เอกสารการสอนชุดวิชา*

อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา. หมวดที่ 2, กรุงเทพมหานคร: ภาควิชากฎหมายทั่วไป

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ผู้จัดการออนไลน์. (2562). *เตือนภัย! สาวเล่าวินาทีเฉียดตาย หลังถูกโจรปืนบุกห้องพยายามข่มขืน*

รอดมาได้เพราะมีสติ. จาก <https://mgronline.com/onlinesection/detail/9620000019062>

พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พุทธศักราช 2535. (2535, 6 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 109

ตอนที่ 39. หน้า 21-49.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับพุทธศักราช 2560.

ลิขิต ปั่นแวงงาม. (2552). *การประเมินผลของสเปรย์พริกไทยเมื่อใช้กับร่างกายมนุษย์.*

(รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).

มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.

วรทัศน์ เผือกกรุด. (2556). *การกำหนดความผิดทางอาญาเพื่อคุ้มครองสาธารณสุขสถาน*

และสถานที่สำคัญ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2557). *การใช้งานสเปรย์พริกไทย.*

จาก <https://www.wikipedia.org/wiki/สเปรย์พริกไทย>

สมฤทัย ชรณยานนท์. (2550). *หากต้องหลั่งน้ำตา. วารสารเทคโนโลยีวัสดุ (M.T.E.C), 47(เมษายน –*

มิถุนายน 2550): 48-50.

- สทรน รัตน์ไพจิตร. (2527). *ความประสงค์ของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. (2556). *สเปรย์ป้องกันตัว*. จาก http://www.fda.moph.go.th/sites/Hazardous/KM_Factsheet/14.%20%20สเปรย์ป้องกันตัว.pdf
- _____. (2560). *คู่มือการแจ้งข้อเท็จจริงและการจัดทำฉลากวัตถุอันตราย ชนิดที่ 1*. จาก [http://www.fda.moph.go.th/sites/Hazardous/ Shared%20Documents /News/Manual_Wor_Orl_KB.pdf](http://www.fda.moph.go.th/sites/Hazardous/Shared%20Documents/News/Manual_Wor_Orl_KB.pdf)
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2562). *สถิติการรับแจ้งและจับกุมกลุ่มคดีที่เกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย เพศ จำแนกตามประเภทคดีที่รับแจ้ง ที่วราชอาณาจักร พ.ศ. 2550 – 2561*. จาก <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/09.aspx>
- สุรพล นิติไกรพจน์. (2539). หลักการพื้นฐานของกฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจของฝรั่งเศส. *วารสารนิติศาสตร์*, 24(3), 818 – 822
- สุริยา ปานแป้น และอนุวัฒน์ บุญนันท์. (2555). *กฎหมายรัฐธรรมนูญ*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- อนุสรณ์ แก่งสันเทียะ. (2543). *ทัศนคติของชาวกรุงเทพมหานครต่อการลงโทษประหารชีวิต*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมวิทยามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- อำนาจ วงศ์บัณฑิต. (2557). *กฎหมายสิ่งแวดล้อม*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อสกุล	นางสาวกนกอร ภูวคตไพโรจน์
วัน เดือน ปี เกิด	2 สิงหาคม 2530
สถานที่เกิด	จังหวัดชลบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	จังหวัดจันทบุรี
ประวัติการศึกษา	ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ 2) มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น ปีการศึกษา 2553
ตำแหน่งงาน	นิติกรปฏิบัติการ สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดจันทบุรี

